

نقشه ها

بهترین مدرک و آوند برای ما نقشه های جغرافیایی موجود در جهان است که بر همه آن چه که در این نبشته می خوانید، مهر صحه می گذراند.

آقای حامد یوسف نظری - مدیر بنگاه انتشارات «کاوه» در شهر کلن آلمان، برخی از نقشه ها را که از سایت های انترنتی داونلود نموده اند، به دسترسم گذاشتند که از جناب ایشان نهایت سپاسگزارم. همچنین شماری از این نقشه ها را پروفیسور لعلزاد به دسترسم گذاشته اند که از ایشان نیز بس ممنون و ارجگزارم. شمار دیگر را خود از تارنماهای انترنتی برگرفته ام.

در این جا شماری از این نقشه ها را می آوریم تا دیده شود که جغرافیای سیاسی ایران در فراز و نشیب تاریخ چگونه دستخوش دگرگونی گردیده تا این که به امروز رسیده است. همین گونه چگونگی پدید آوری کشوری به نام افغانستان در بخش خاوری ایران در سرزمین خراسان تاریخ وار دیده می شود.

نقشه شماره 1

گستره سرزمین های اویستایی

که شامل شانزده سرزمین آفریده شده از سوی اهورامزدا پیرامون کوه های ایران میانه و خاوری است .

(گستره شانزده سرزمین یاد شده در اوستا)

ایرانا ویجا (میهن اصلی و خاستگاه آریایی ها) در اوستا به عنوان نخستین سرزمین اهورایی یاد شده که در

گستره شمال پامیر و فرغانه واقع بوده است.

شانزدهمین سرزمین اویستایی -رانگایا یا رانگا در کردستان ترکیه در کرانه های باختری دریایچه وان در بخش

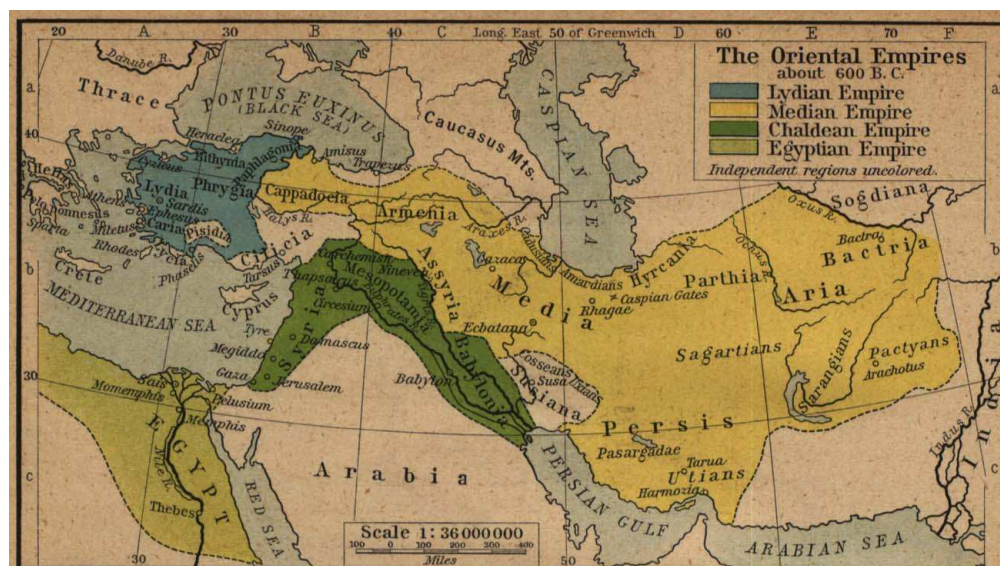
های علیای رود دجله واقع است.

نقشه شماره 2

جغرافیای سیاسی ایران بزرگ (ایرانستان)

برگرفته از منابع عربی

نقشه شماره 3

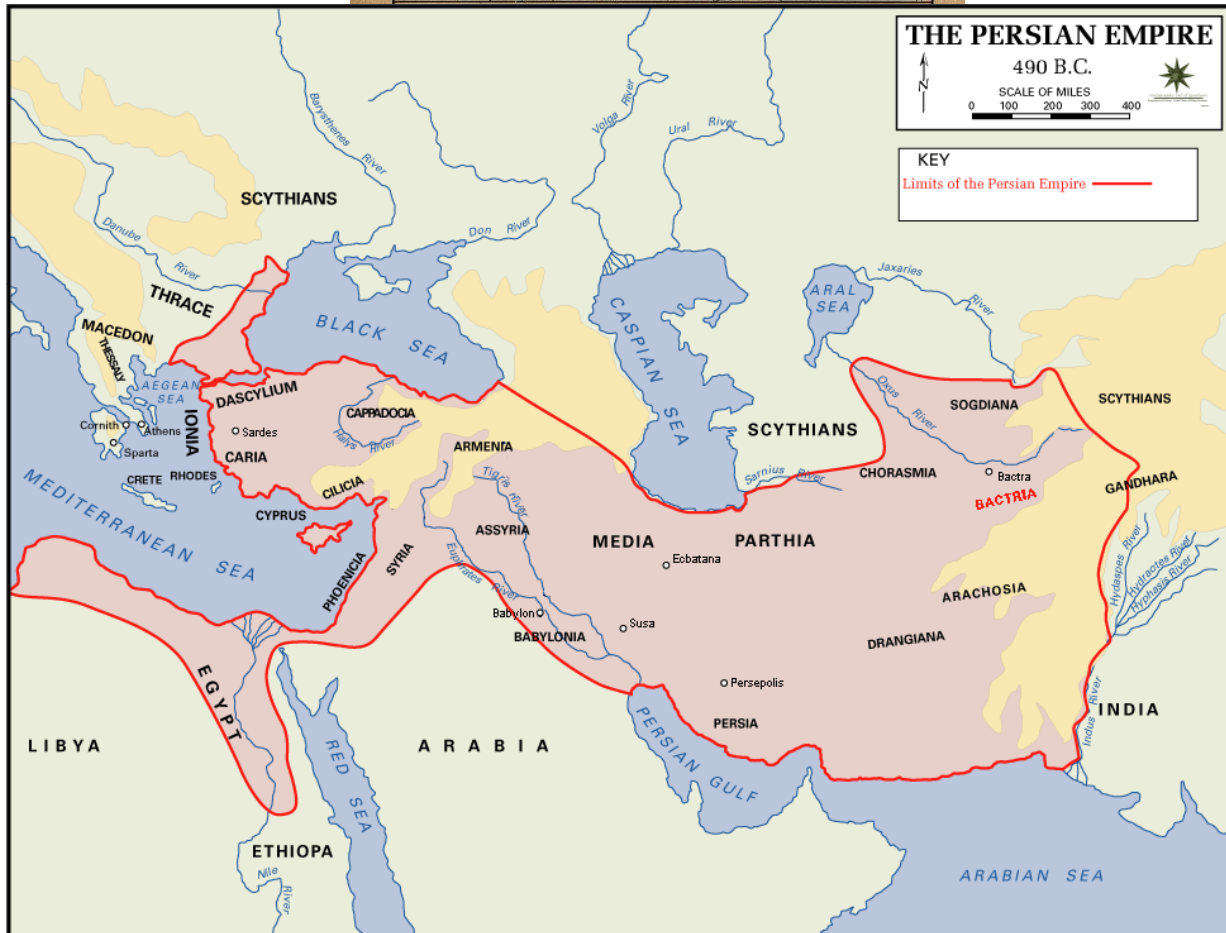
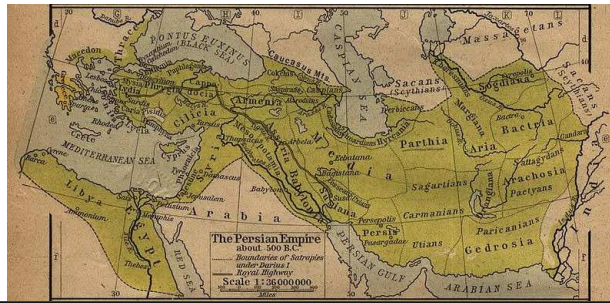
نقشه دولت مادها- نخستین دولت بزرگ تشکیل شده در دوره تاریخی در بخش باختری فلات ایران سرزمین ایران در دوره مادها، از سوی جهانیان «میدیا» (کشور مادها) نام می گیرد و این نام حتا تا هنگامی که از روی کار آمدن هخامنشیان یک سده آزار می گذشت، کماکان اشتها داشت.

به گونه یی که دیده می شود، دامنه های خاوری این شاهنشاهی تا باکتریا (بلخ) می رسیده است.

نقشه شماره 4

در این نقشه که به گمان غالب در سده های شازدهم یا هفدهم ترتیب گردیده باشد، مناطق مادها و پارس شاید در سال های آخر فرمانروایی مادها دیده می شود. در شمال خاوری پارس مناطقی به نام های پارس تاتاری و در جنوب آن مناطقی به نام پارس هندی دیده می شود. همچنین رود سند آشکارا چونان مرز میان دو پشته پهناور هند و پارس دیده می شود.

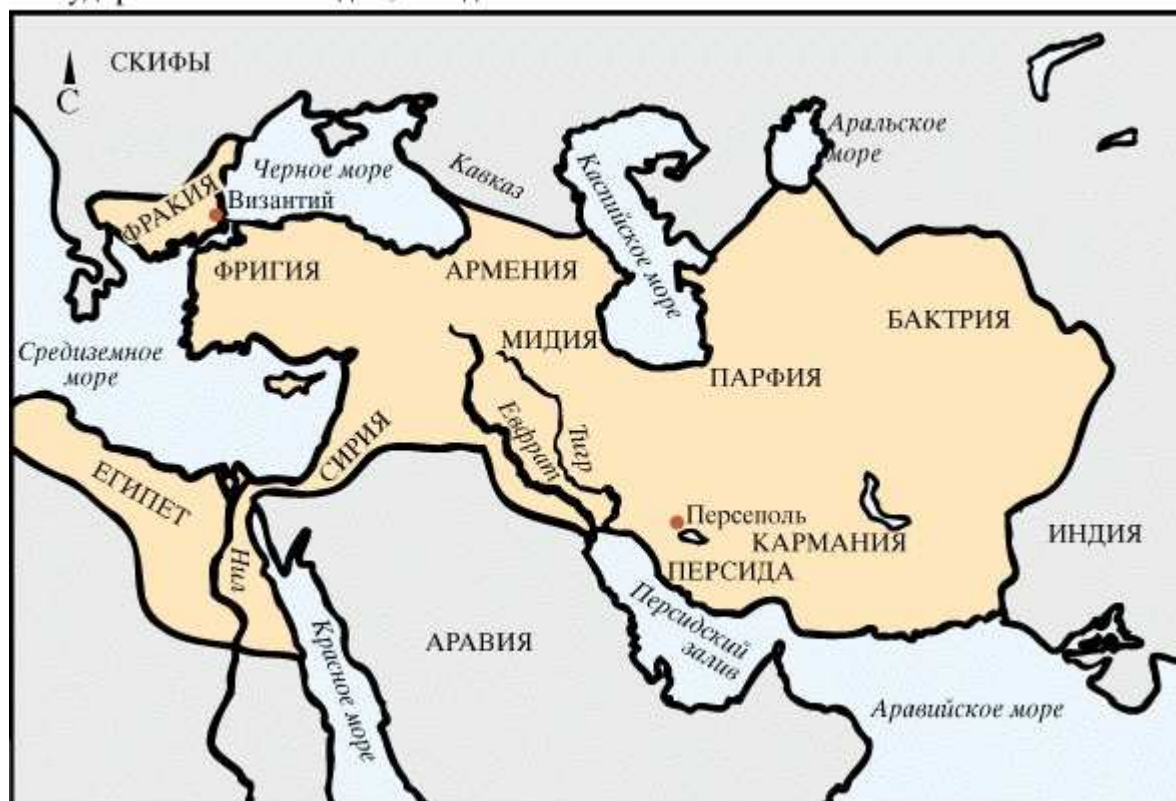
نقشه شماره 5

گستره امپراتوری هخامنشیان در 490 پیش از میلاد (برگرفته از ویکی پدیا)

چنانی که در نقشه دیده می شود، منطقه سغدیانا در شمال خاوری، باکتريا (بلخ) در شمال و گندهارا (کابل) و آراخوزیا (قندهار) و زرنج در خاور پارس دیده می شود که شامل این شاهنشاهی پهناور بوده اند.

در نقشه رود هند چونان مرز میان هند و پارس نشان داده شده است. مرزهای شمال باختری آن تا بلغاریای کنونی و مرزهای باختری آن تا مرزهای لیبیای کنونی می رسیده است.

Государство Ахеменидов, 500 до н.э.

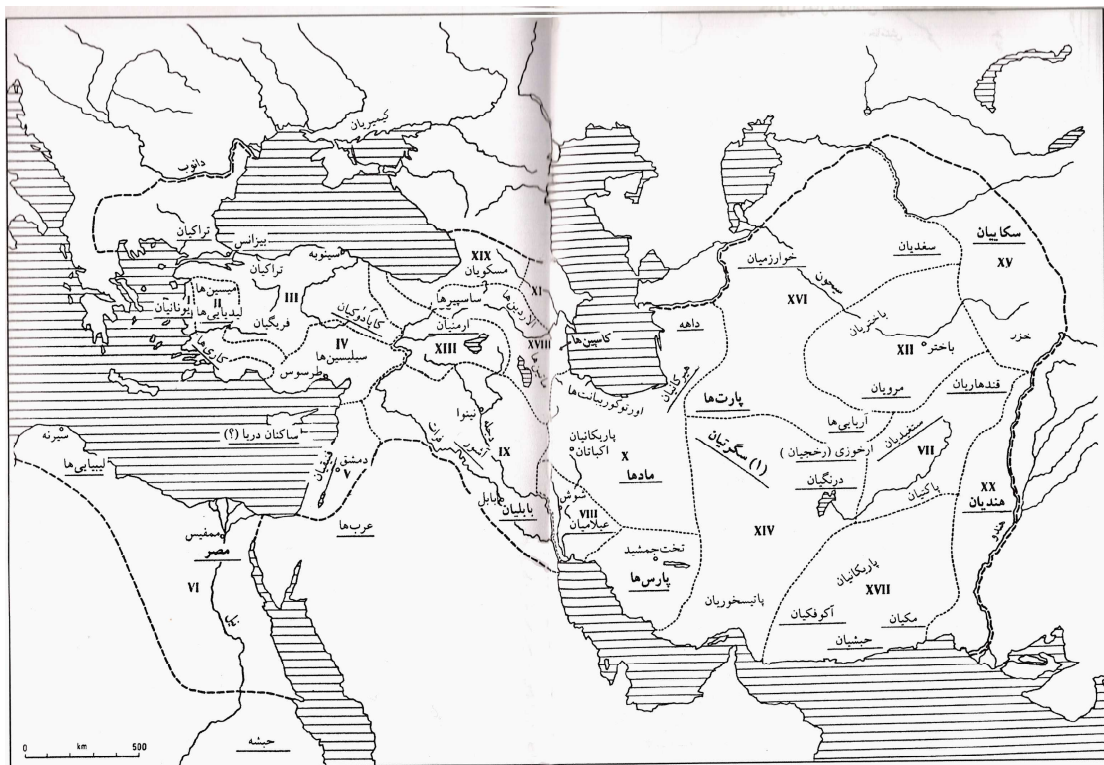

© Martin Greenwald Associates, Inc.

نقشه 5 ب

نمای دیگری از شاهنشاهی هخامنشی

از منابع روسی

نقشه شماره 6

بافتار اداری شاهنشاهی هخامنشی. در نقشه هرودوت بیست ساتراپ (استان) شاهنشاهی هخامنشی را بازتاب داده است.

در نقشه رود سند چونان مرز میان هند و پارس نشان داده شده است.

نقشه شماره 7

گستره شاهنشاهی پارتیان یا اشکانیان در سده یکم پیش از میلاد
 در باختر پشته و گستره بود و باش سکاییان در خاور پشته.
 به گونه یی که در نقشه دیده می شود، در شمال خاوری نقشه مرزهای بود و باش عشایر کوچرو ترکی و
 در شمال گستره بود و باش عشایر کوچرو ارال بازتاب یافته است.
 چنانی که دیده می شود، مناطق خوارزم، مرو، سغد و باکتريا در گستره سکاییان آمده است.
 این سرزمین ها در آن هنگام در گستره شاهنشاهی کیرپاند که بر آن دودمان کوشانی فرمان می راندند، قرار
 داشتند.

نقشه شماره 8

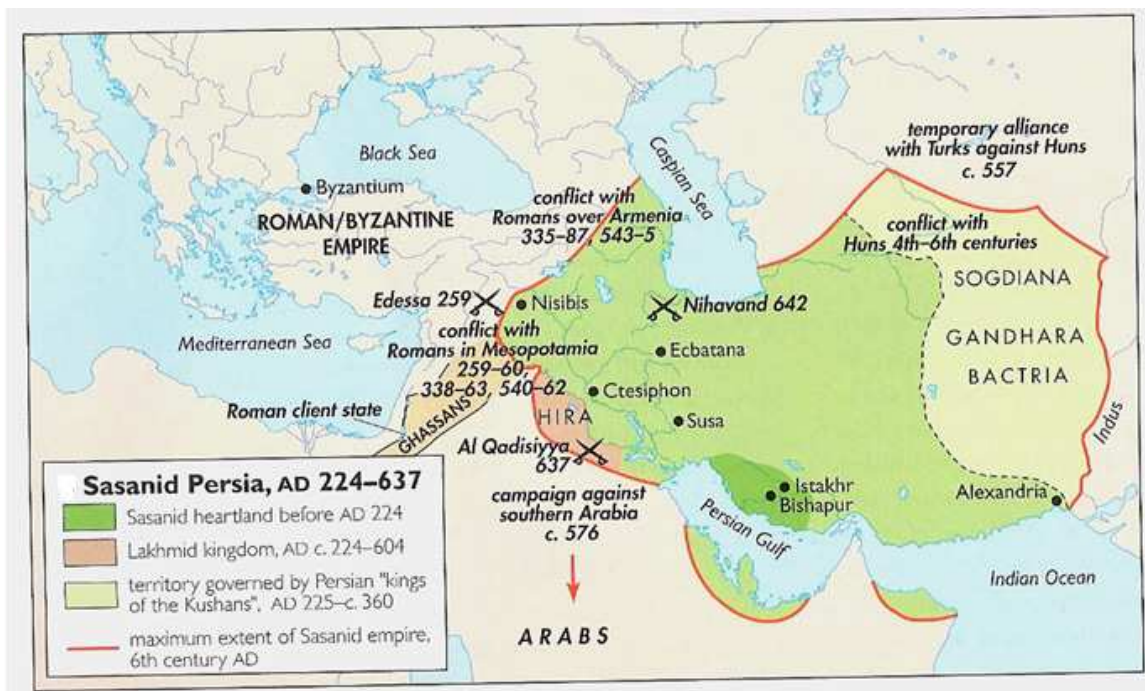
آسیا در سال 200 پیش از میلاد

گستره فرمانروایی دودمان کوشانی در شاهنشاهی کیرپاند در خاور پشته ایران در اوج قدرت

نقشه شماره 9

نقشه دیگری از گستره شاهنشاهی اشکانیان یا پارت ها و کوشانیان

نقشه شماره 10

نقشه شاهنشاهی ساسانی (از 224 تا 637 میلادی)

در آغاز پدیدآیی این شاهنشاهی در 224 پیش از میلاد، سرزمین های خاوری (سغدیان، گندهارا (کابل) و باکتریان (بلخ) در بافتار شاهنشاهی ساسانی شامل نبودند.

پس از فروپاشی دولت یونانیان در بخش های میانی و باختری ایران، شاهنشاهی پارت ها یا اشکانیان پدید آمد. همزمان در بخش شمال خاوری و سپس سراسر بخش خاوری پارس، شاهنشاهی کیرپاند پدید آمد که در آن در سال های 225-360 دودمان کوشانی فرمان می رانند.

در نقشه پادشاهی کوشانیان، پادشاهی پارسی خوانده شده است

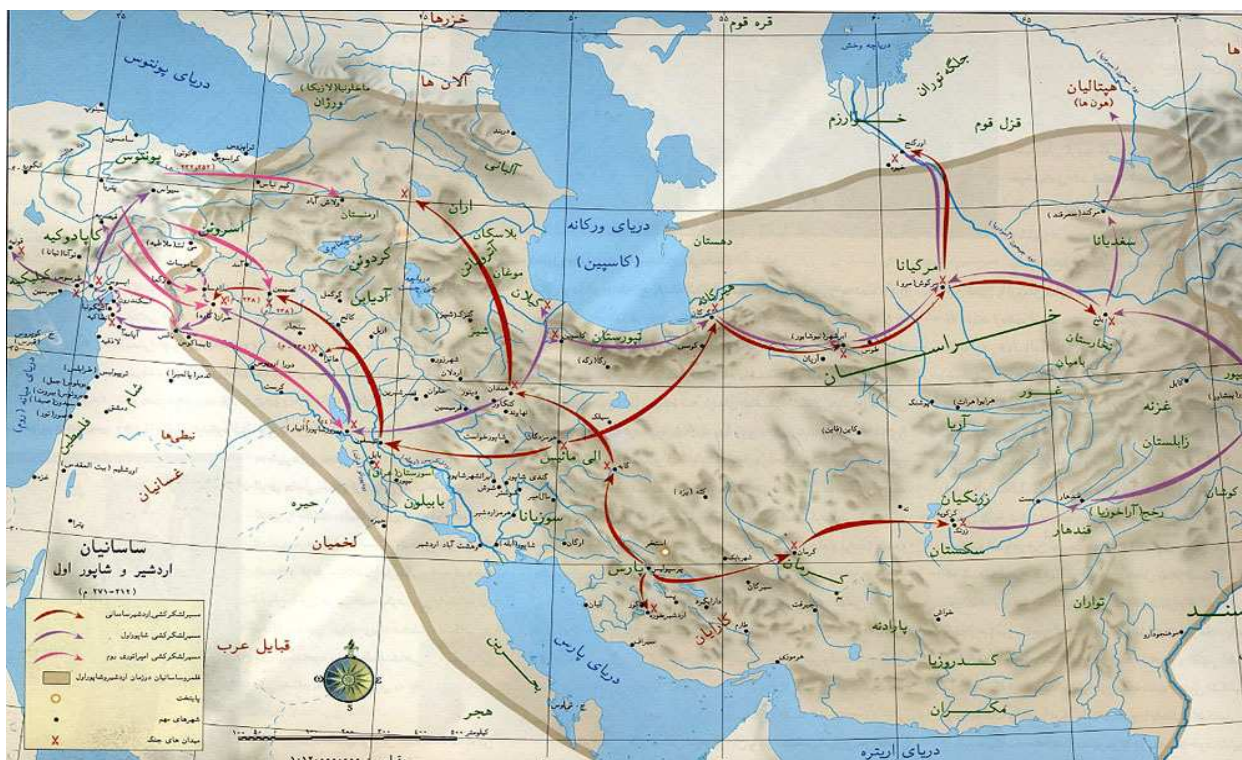
(Persian kings of the kushans AD 225- c 360)

در بخش شمال خاوری نقشه، گستره بود و باش قبایل ترک زبان نشان داده شده است

که ائتلاف گسترده یی را در برابر هون ها تشکیل داده بودند.

قبایل ترک زبان تقریباً دو سده (سده های چهارم تا ششم میلادی) جنگ های پیوسته یی را در برابر هون ها پیش می بردند. همین گونه جنگ های رومیان (یونانیان) با پارسیان بر سر سرزمین ارمن ها سال های 335-387 و 543-545 میلادی را در بر گرفت.

و نبردها با شاهنشاهی روم- بیزانتین سه بار (دوره از 259-260، 338-363 و 540-562) را در بر گرفت.

نقشه شماره 11

گستره شاهنشاهی ساسانیان

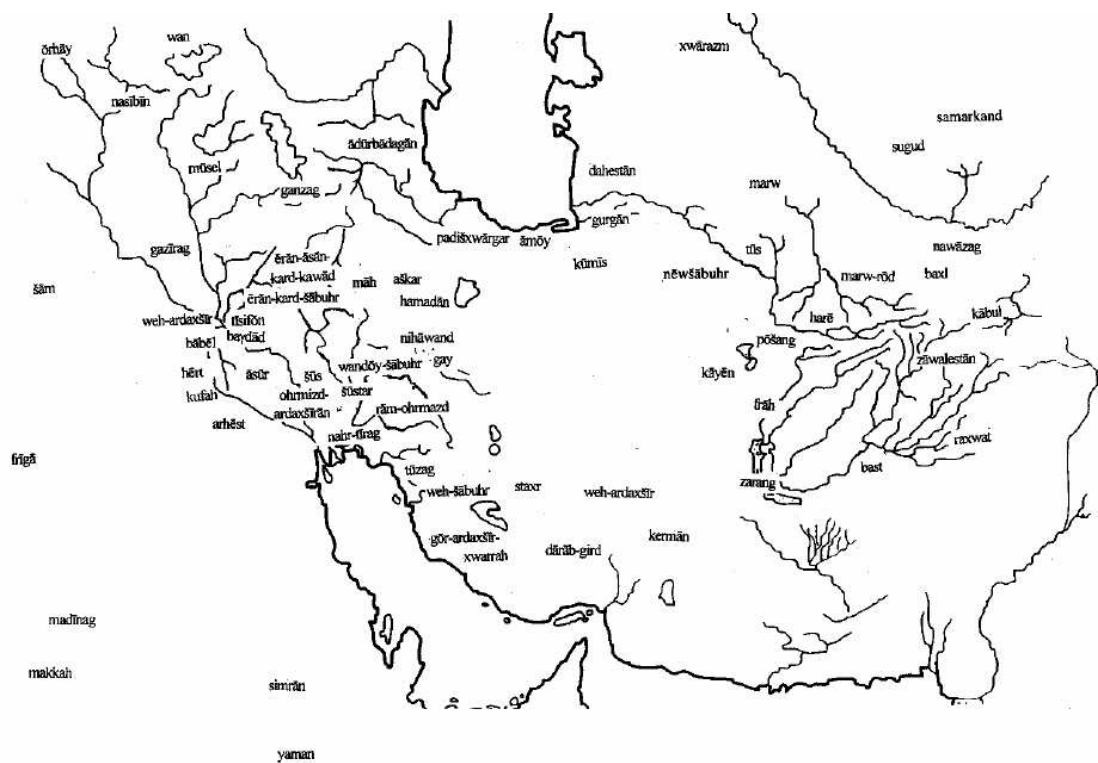
در این نقشه مرزهای طبیعی و فرهنگی ایران تقریباً با مرزهای سیاسی آن مطابقت می کند. چنانی که در نقشه دیده می شود، مناطق سغدیانا و مرو در شمال خاوری در گستره ایران واقع بوده، بالاتر از آن مناطق خوارزم و هپتالیان (هون ها) در جلگه توران قرار داشته اند. در خاور، سند مرز طبیعی میان هند و ایران بوده است.

نقشه شماره 12

نمای دیگری از شاهنشاهی ساسانی در اوج قدرت

در این نقشه دیده می شود که سیر دریا (سیحون) تقریباً مرز میان ایران و توران را می ساخته و مناطق کاشغر چین، سغدیانا یا کوشانشهر، تاشکنت و خوارزم، جزو ایران بوده است. همین گونه پیشاور (پورشاپور)، خاوری ترین منطقه شاهنشاهی به شمار بوده است. چنان چه در نقشه دیده می شود، در این هنگام پارس به دریاهای میانه زمین (مدیترانه) و سیاه راه داشته است.

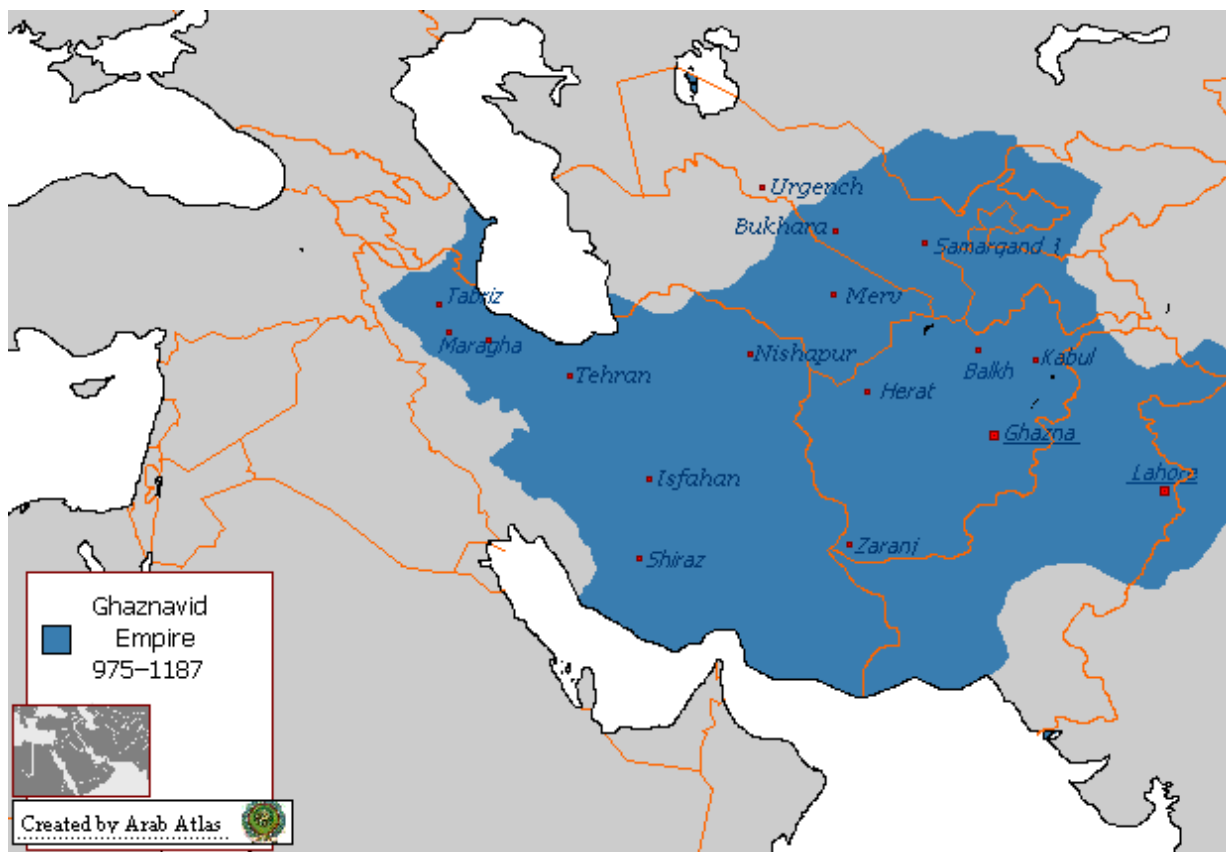

نقشه شماره 13

ایران شهر ساسانی و شهرهای آن

نقشه شماره 14
شاهنشاهی سامانیان

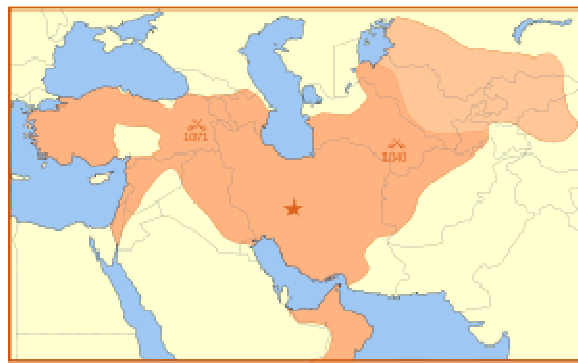
نقشه شماره 15

گستره شاهنشاهی غزنویان

نقشه شماره 16

شاهنشاهی خوارزمشاهیان

نقشه شماره 17

گستره شاهنشاهی سلجوقیان

نقشه شماره 18

نقشه آسیا در 1570 میلادی. در نقشه آشکارا رود سند مرز طبیعی میان دو فلات بزرگ جنوب آسیا-پارس و هند نشان داده شده است. در همین نقشه رود سیر دریا یا سیحون چونان مرز شمال خاوری میان ایران و تارتاری نشان داده شده است. در این نقشه، مرزهای جغرافیایی و فرهنگی ایران بزرگ تقریباً با مرزهای سیاسی آن مطابقت دارد. منهای سرزمین های گرجستان و ارمنستان که در آن هنگام در گستره ارمنیا شامل بود.

شایان یادآوری است که صد سال پیش از این، در دوره تیموریان به ویژه شاهرخ تیموری، کشور ایران یا پارس که پایتخت آن هرات بود، تنها ابر قدرت جهان بود که هیچ کشوری یارای همسری با آن را نداشت. ایران در دوره تیموری از همه دیدگاه ها از روسیه، فرانسه، انگلیس، ترکیه، هند و دیگر کشورها، بزرگ پیشرفته تر و توسعه یافته تر بود و علومی چون کیمیا، ریاضی، اخترشناسی، مهندسی، طب و ... در اوج پیشرفت و شکوفایی قرار داشت.

نقشه شماره 19

پارس در 1595

در نقشه رود سند چونان مرز طبیعی میان پشته های هند و پارس دیده می شود.

مناطق سگدیا، مرگیانا، باکتریا، آراخوزیا و ...

نقشه شماره 20

آسیا در سال 1650.

در نقشه مرزهای میان پارس و هند و پارس و تارتاریا آشکارا دیده می شود.

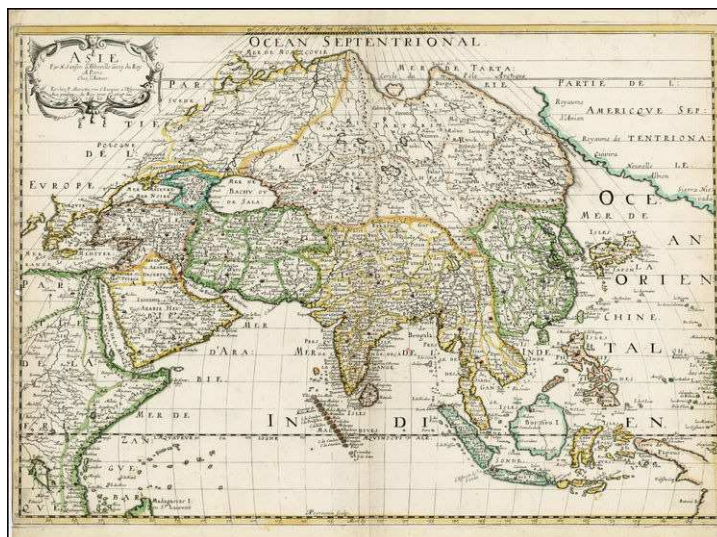

نقشه شماره 21

شاهنشاهی پارس

تاریخ تدوین نقشه را دردمندانه نتوانستیم تعیین نماییم.

در نقشه آشکارا دیده می شود که رود سند چونان مرز میان پارس و هند بوده است.

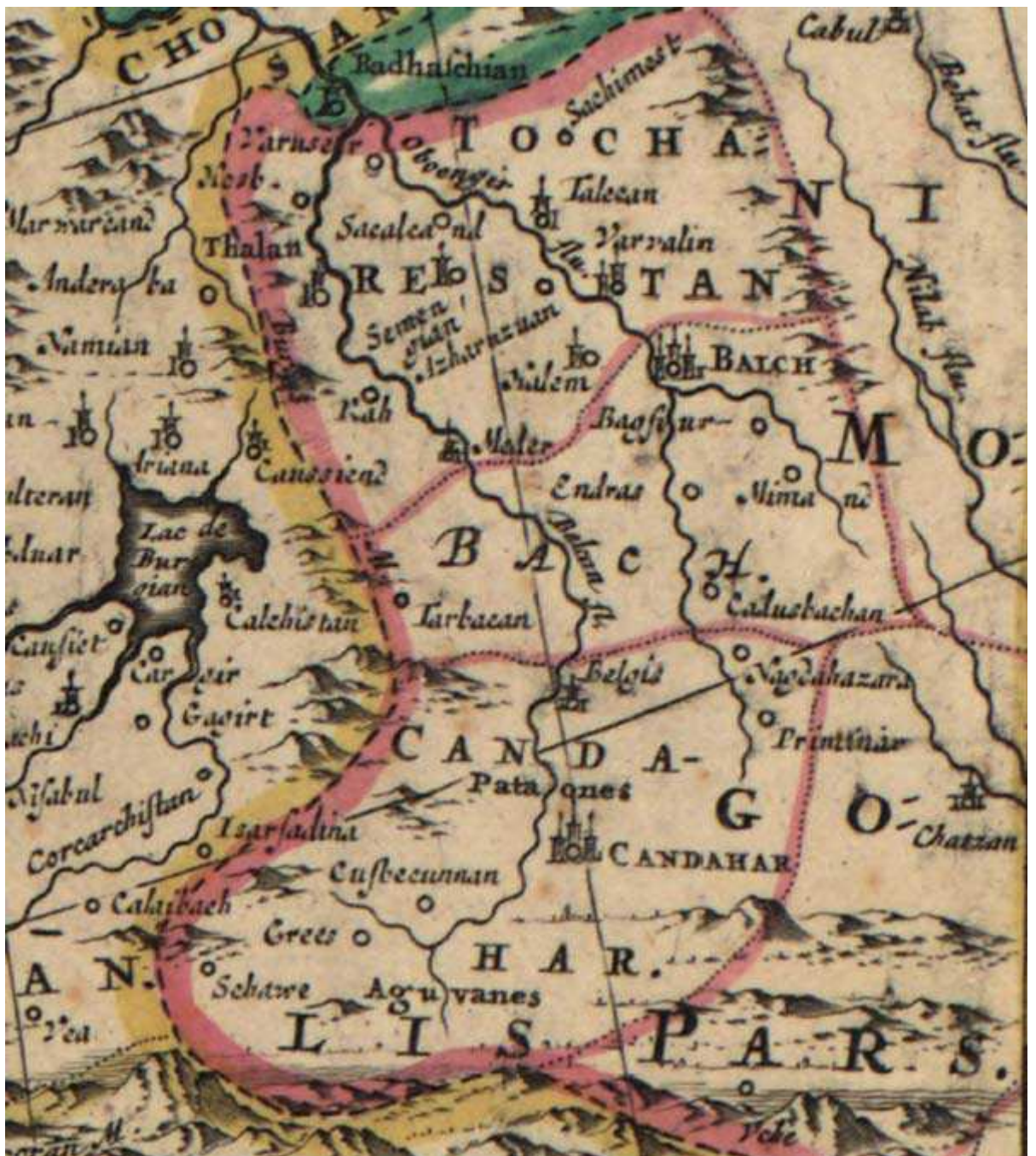
نقشه شماره 22

سیمای دیگری از آسیا در 1650

نقشه شماره 23

کشورهای پارس، ارمنیا، ناتولیا (اناتولی-ترکیه) و عربیا، در 1662

نقشه شماره 23 ب.

استان های تخارستان، خراسان و قندهار در گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 23 برجسته شده است. مناطق پتاون ها (Pataones) و اغوان ها (AGUVANES) در جنوب قندهار آمده است.
کابل در بالا- سمت راست بیرون از گستره ایران در ترکیب هند بایری دیده می شود.
همین گونه بدخشان در شمال بیرون از گستره ایران دیده می شود.
شاید این نخستین نقشه یی باشد که در آن کلمه های پتان و افغان آمده است.

نقشه شماره 24
نقشه دیگری از آسیا در 1662

نقشه شماره 25

کشورهای ترکستان، پارس و هند با مرزهای مشخص در سال 1676 دیده می شود.

نقشه شماره 26

پارس در 1683 در دوره صفوی

در نقشه، رود آمو چونان مرز میان پارس و سرزمین زیر فرمان سکیت ها و سغدی ها نشان داده شده است. باکتریا (بلخ)، آراخوزیا (منطقه قندهار)، الکساندریه (شهر قندهار)، گدروزیا و کوه های قفقاز (هندوکش) در شمال خاوری نقشه و کوه های پاروپامیزا در جنوب بلخ نشان داده شده است.

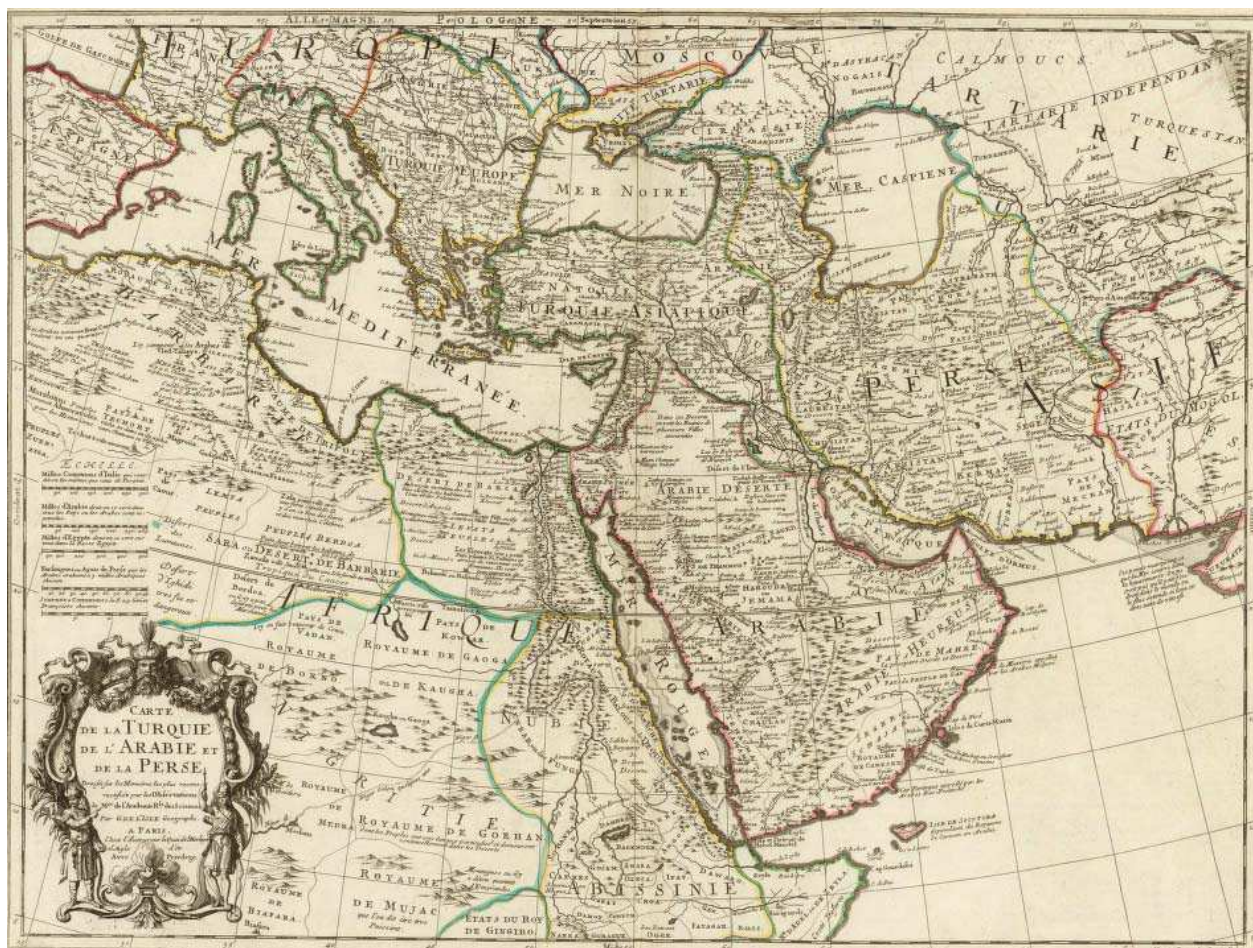
رود مرغاب چون مرگیانا آمده است. شاید مراد از انتیوخی که در غرب بلخ آمده است، اندخوی باشد. همچنین بخش پایینی رود سند چونان مرز میان هند و پارس آورده شده است. هریرود چون اریا آمده است که شهر هرات هم همین گونه به همین نام در غرب الکساندریه نشان داده شده است. منطقه زرنج به نام درنگیانا آمده است که کرمانیا در جنوب آن بازتاب یافته است.

نقشه شماره 27 ب.

در گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 27، در کشور تارتاریای مستقل شهرهای بلخ، فرغانه، بدسکیان (بدخشان)، اندکوی (اندخوی)، ترمذ (ترمز)، بخارا، سمرقند و آهنگران دیده می شود. همچنین استان خراسان، شهرهای نیشاپور، مشهد، هرات، بوشنج، زابلستان، سجستان، زرنج و قندهار در گستره ایران دیده می شود. همین گونه منطقه بلوچ که بخش بزرگ در گستره هند واقع است، دیده می شود.

در نقشه مناطق پتان ها و اوغان ها در پیرامون کوه های سلیمان در خاک هند در جنوب کابل و جنوب شرق قندهار نشان داده شده است.

نقشه شماره 28

در نقشه سال 1701 کشورهای **ترکیه، عرب و پارس**، کشورهای تارتاریا و هند؛ دریاهای کسپین و سیاه و مدیترانه و نیز بخشی از قاره افریقا دیده می شود.

نقشه شماره 28 ب.

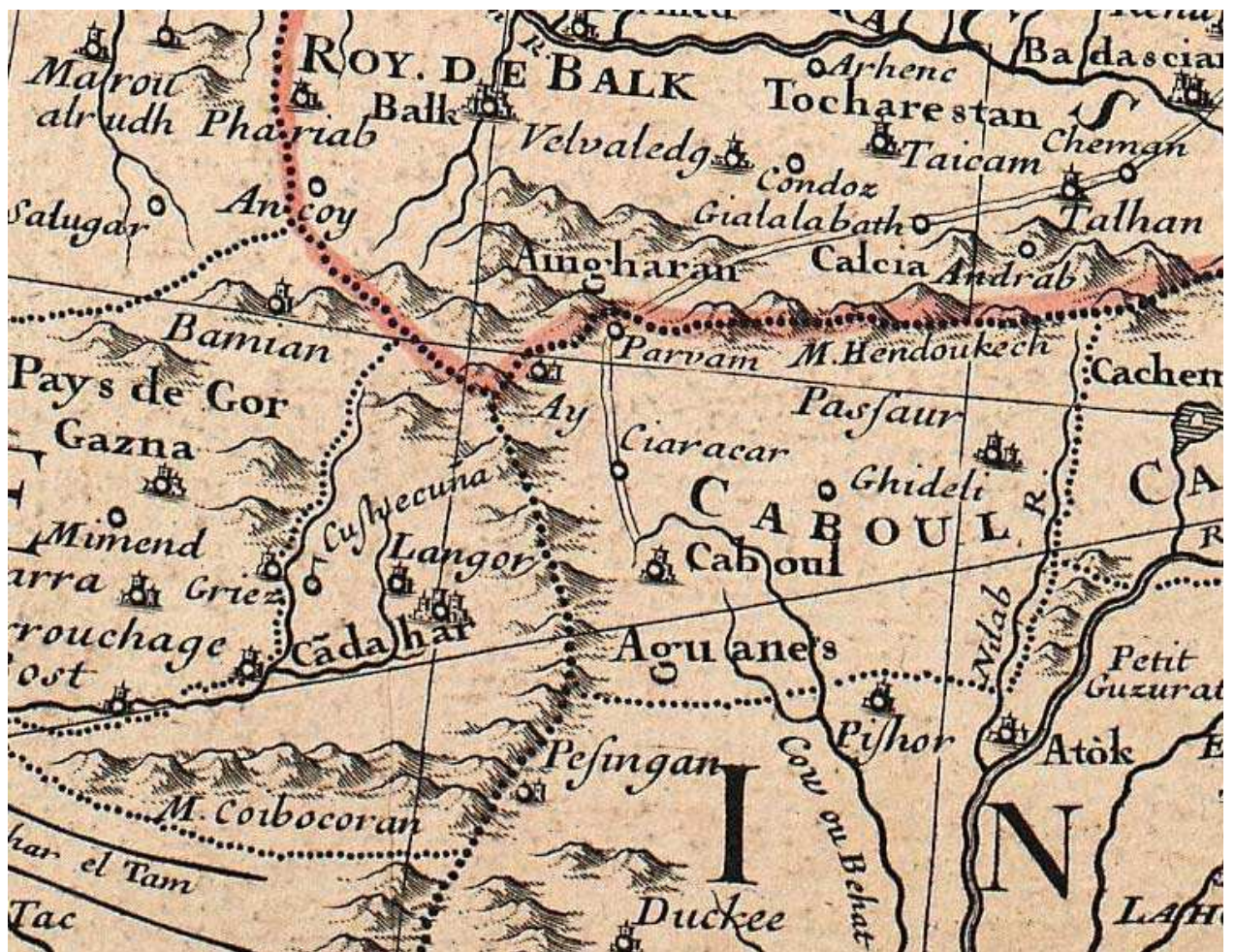
در گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 28 بخش هایی از کشور تاتاریا (شامل تخارستان، بلخ، ترمذ، آهنگران، سگانیان، اندخوی...)، کشور پارس (شامل استرآباد، خراسان، هرات، بامیان، غزنه، زابلستان، قندهار، سجستان و زرنج...) و نیز هندوستان (شامل کابل و اتک) دیده می شود. مناطق اوغان ها و پتان ها در جنوب کابل و شرق قندهار در سرزمین هند نشان داده شده است. شایان توجه است که تدوین کنندگان نقشه میان پشتون های شرقی و غربی با نام های اوغان و پتان تفاوت قایل شده اند.

1706.

نقشه شماره 29

نقشه تاتاریا، چاپ سال 1706 که بخش های شمالی کشور هند و بخش های خاوری کشور پارس در زیر آن دیده می شود.

نقشه شماره 29 ب.

در گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 29، در شمال بخش هایی از کشور تارتاریا شامل بلخ، بدسیان (بدخشان)، تالقان، اندراب، ولوالج، آهنگران، فاریاب و اندخوی نشان داده شده است. در گوشه غربی نقشه شهرهای خاوری کشور پارس: مرو، بامیان، غور، غزنه و قندهار نشان داده شده است.

در پایین همین نقشه، مناطق اگوانس (AGUANES) در جنوب کابل در کشور هند نشان داده شده است. به گونه ای که دیده می شود در این هنگام پروان جزو ایالت کابل زیر سلطه هند بوده است و کوه های هندوکش مرز میان کابل و بلخ بوده است.

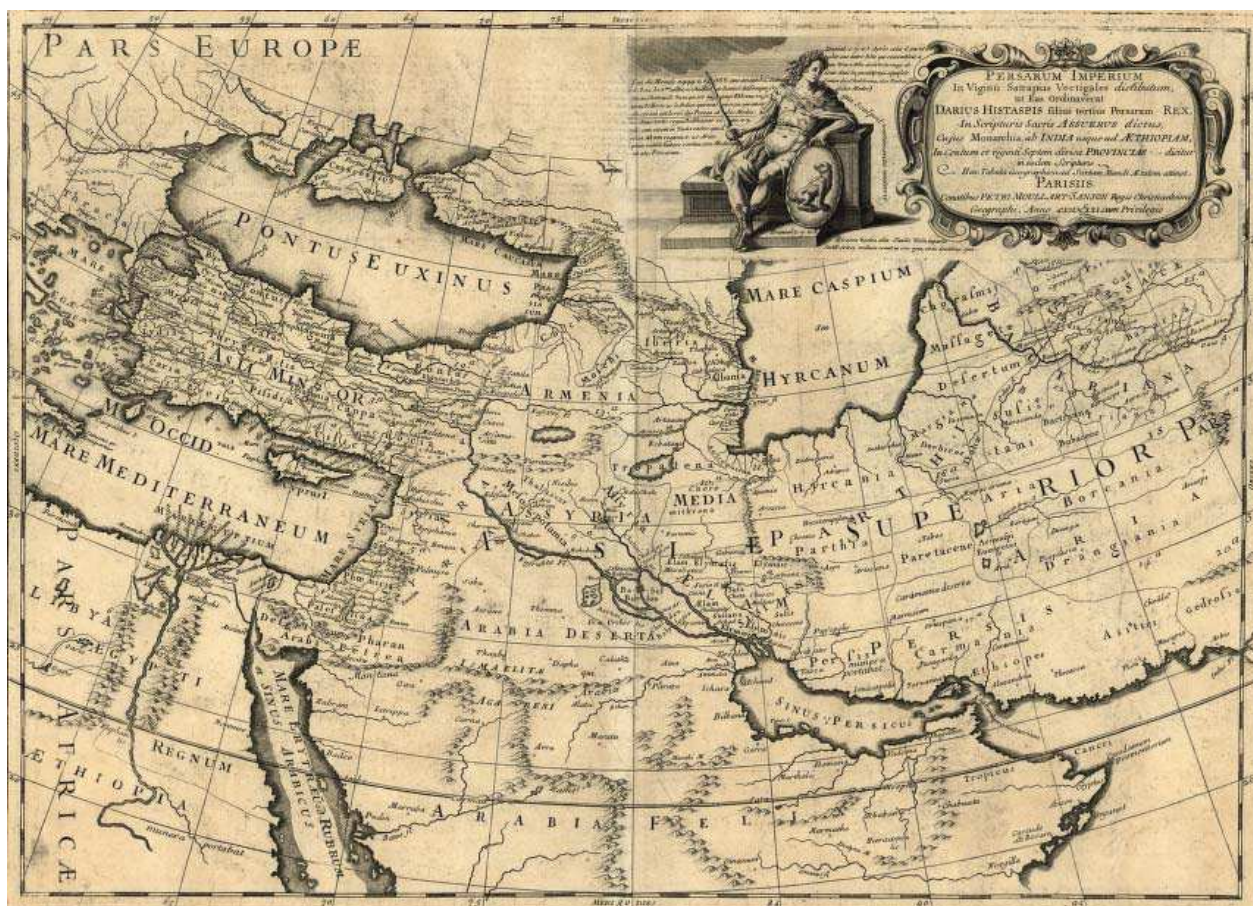
نقشه شماره 30
پارس در سال 1719

نقشه شماره 31

ایران در سال 1720

به گونه یی که از نقشه دیده می شود، در این هنگام گرجستان در ترکیب ایران بوده است و ایران به دریای سیاه ره داشته است. همچنین قفقاز به شمول داغستان شامل گستره ایران می شده است. در این هنگام در اصفهان اشرف افغان فرمان می راند.

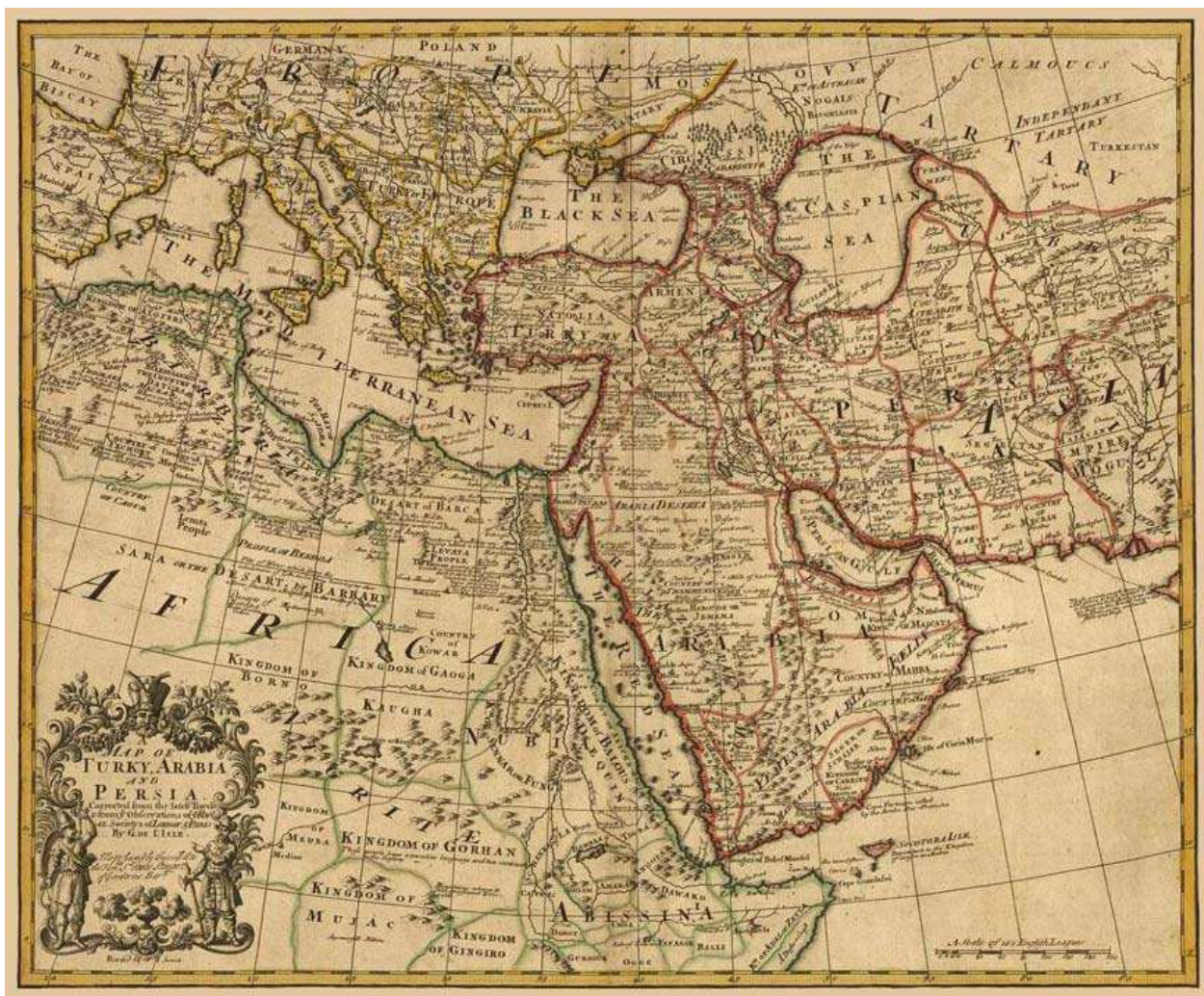
نقشه شماره 32

امپراتوری پارس در 1721 که دریای کسپین در شمال و خلیج پارس در جنوب آن دیده می شود. این نقشه در هنگام پادشاهی اشرف هوتکی که بر تختگاه اصفهان فرمان می راند، تدوین گردیده است. یک سال بعد، پتر کبیر با لشکرکشی معروف خود بر شمال باختری پارس آغازگر روندی شد که پسان ها به نام بازی بزرگ شهرت یافت.

نقشه شماره 32 ب.

در گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 32، استان های باکتریانا، آریا و درنگیانا (زرنج) نشان داده شده است.

نقشه شماره 33

ترکیه، عربیاء، تاتاریا، فارس و... در سال 1721 میلادی.

نقشه شماره 33 ب. سال 1721 میلادی

در بخش بالایی نقشه، مناطق تخارستان، بلخ، بدخشان، بخارا، ترمذ، سگانیان، انوی (اندخوی)، فاریاب، سیمونگان (سمنگان)، تاکنت (تاشکنت) و... در گستره خان نشین های آسیای میانه آمده است. در بخش چپ نقشه، مناطق مرو، آسترآباد، رود هرات، کشور هری، هرات یا هیری، مرغاب و میشت (مشهد) در کشور پارس نشان داده شده است. منطقه قندهار، غزنه، غور و سیستان جداگانه آمده است.

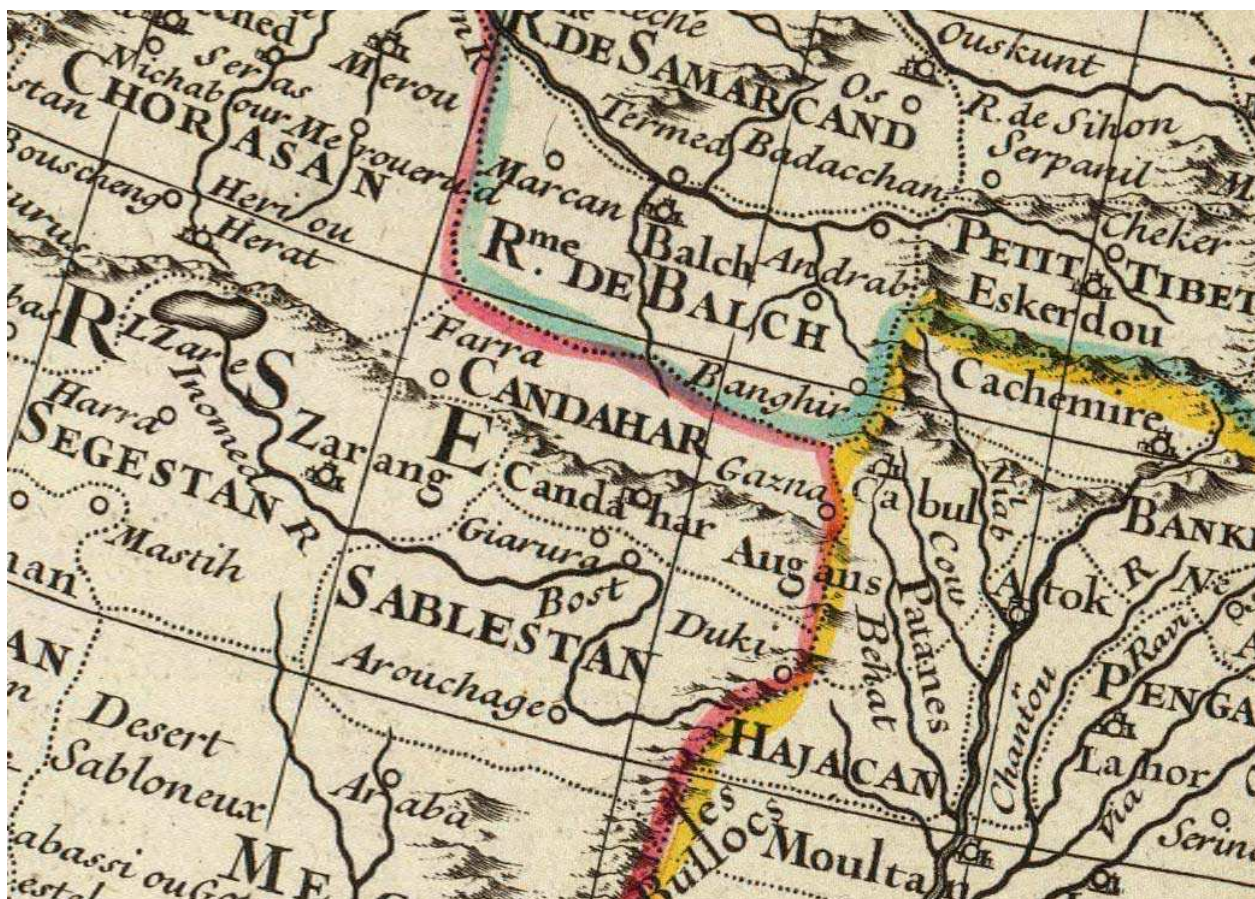
در سمت راست نقشه، مناطق اوغان و پتان در جنوب کابل و جنوب شرق قندهار دیده می شود که در گستره هند بابری (مغولی) آمده است.

نقشه شماره 34

آسیا در سال 1723 میلادی

در نقشه کشورهای تاتاریای مسکوی، تاتاریای بزرگ، تاتاریای مستقل، پارس، ترکیه عثمانی و سرزمین عربی دیده می شود.

نقشه شماره 34 ب.

در بالای نقشه مناطق سمرقند و بلخ و اندراب در شمال هندوکش در ترکیب خان نشین های آسیای میانه دیده می شود. در بخش چپ نقشه استان های خراسان، سیستان، زابلستان، غزنه و قندهار در ترکیب پارس نشان داده شده است.

مناطق اگوانس در جنوب غزنه و شرق قندهار شامل کشور پارس و مناطق پتانس در جنوب کابل زیر سلطه هند بابری دیده می شود.

نقشه شماره 35

پارس در سال 1724 میلادی

نقشه شماره 35 ب.

در بخشی از نقشه شماره 35 کوه های سلیمان در بین کابل و قندهار و غزنی از شمال به جنوب رسم شده است که روی آن کلمه های اوغان یا اغوان آمده است (OUGANES) (AGUANES). اٹک در بخش راست نقشه دیده می شود.

در نقشه همچنین منطقه بامیان و قندهار که شامل زابلستان و غور هم می گردیده است، در بخش پارس نشان داده شده است.

نقشه شماره 36

پارس در سال 1730

به گونه یی که دیده می شود مناطق آریا (هرات)، آراخوزیا (قندهار)، درنجیان (زرنج) و باکتریانا (بلخ) و پاروپامیز در گستره آن نشان داده شده است.

در این هنگام نادر افشار بر پارس فرمان می راند. این هنگامی است که هنوز نادر بر هند لشکر کشی ننموده بود و کابل و پیشاور هنوز مربوط دولت هند بابر ی بود.

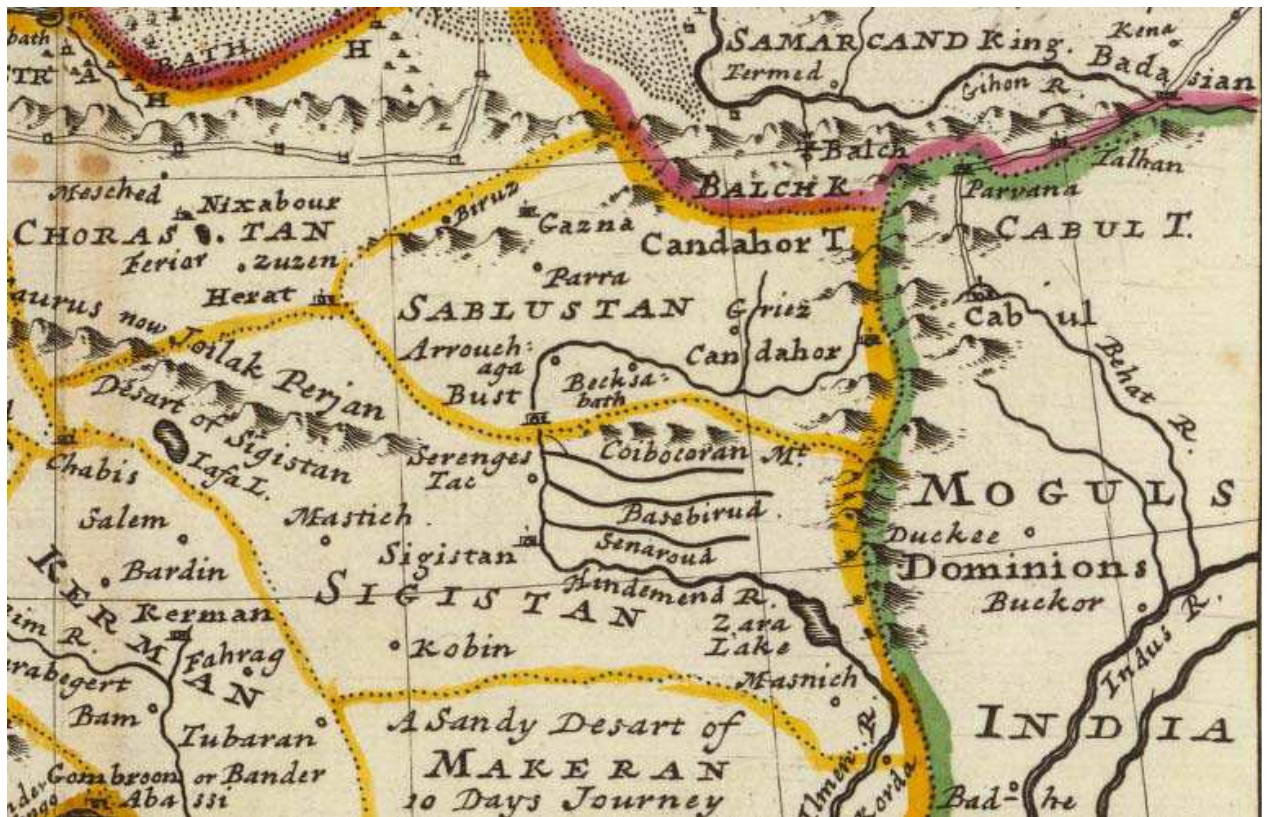
نقشه شماره 37

نقشه پارس در سال 1736 میلادی

در این هنگام در ایران نادر شاه افشار فرمان می راند. در نقشه کابل بیرون از ایران در کشور هند مغولی و بلخ در گستره آسیای میانه نشان داده شده است.

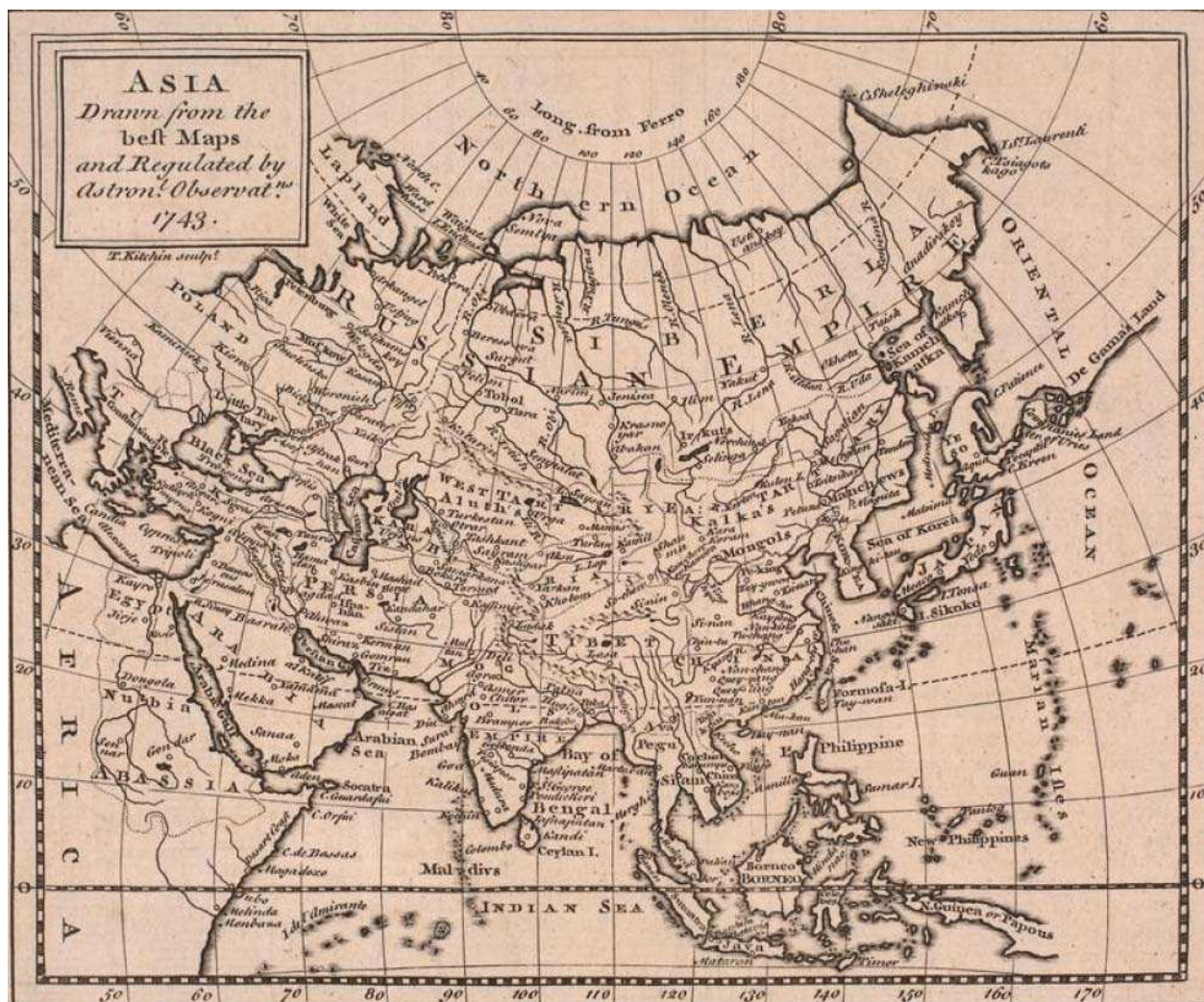
قابل توجه است که در این نقشه به جای خلیج فارس خلیج بصره آمده است. دلیل این کار این است که در این هنگام شهر بصره به دست ترک ها افتاده بود و بر سر بصره و بغداد جنگ های سهمگینی میان نادر و ترک ها روان بود. از همین رو ترک ها چون مدعی حاکمیت بر خلیج فارس بودند، آن را خلیج بصره (به زبان ترکی بصره کوزی) خواندند. در نقشه های تدوین شده از سوی ترک ها در این هنگام کلمه بصره کوزی با رسم الخط عربی دیده می شود.

جالب تر از آن این که کلمه «دریای پارس» نیز دیده می شود. پسان ها انگلیسی ها نام این دریا را بنا به ملاحظات جیوپولیتیکی به دریای عرب و سپس هم به دریای عمان تغییر دادند.

نقشه شماره 37 ب.

به گونه یی که در بالای نقشه دیده می شود، بلخ که نادرست در جنوب هندوکش نشان داده شده است، سمرقند، ترمید (ترمز) و بدجیان (بدخشان) در گستره خان نشین های آسیای میانه، آمده است. کابل در گستره هند مغولی و قندهار، غزنی، زابلستان، سیستان، مکران و خراسان در گستره پارس بازتاب یافته است.

1743

نقشه شماره 38

آسیا در سال 1743 میلادی

ایران در زمان فرمانروایی نادر افشار

نقشه شماره 39

فارس در سال 1747 میلادی

در این سال نادر افشار کشته شد و شاهنشاهی پهناور او فروپاشید. در این هنگام در بخش خاوری ایران احمدشاه درانی دولت تازه‌یی را تشکیل داد که در تاریخ به نام‌های دولت ایران و دولت خراسان آمده و پسان‌ها در ادبیات سیاسی اروپا نام امپراتوری درانی را به خود گرفته است. مگر با توجه به این که تشکیل این دولت نو در بخش خاوری ایران چونان یک رویداد درونی ایران ارزیابی می‌شده است، چنین دولتی (کشوری) در هیچ نقشه‌یی بازتاب نیافته است.

در این نقشه نیز کلمه دریای پارس به کار رفته است.

نقشه شماره 39 ب

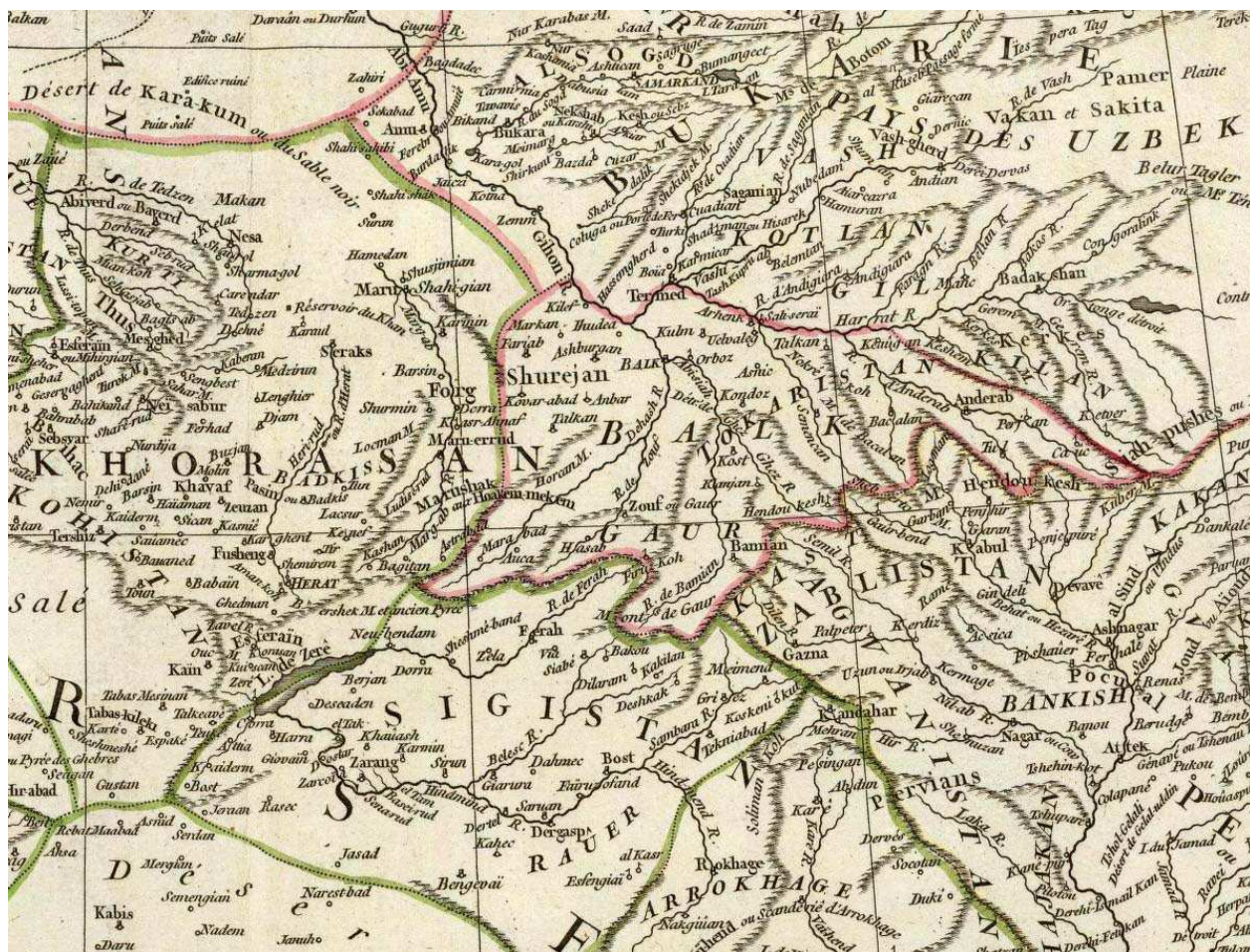
پادشاهی های سمرقند و بلخ و شهر بخارا در شمال نقشه دیده می شود
همین گونه، خراسان، قندهار، سیستان، زمین داور، زابلستان و ... در گستره ایران بازتاب یافته است.

نقشه شماره 40

آسیا در سال 1751

در این هنگام در بخش خاوری ایران احمدشاه درانی فرمان می راند

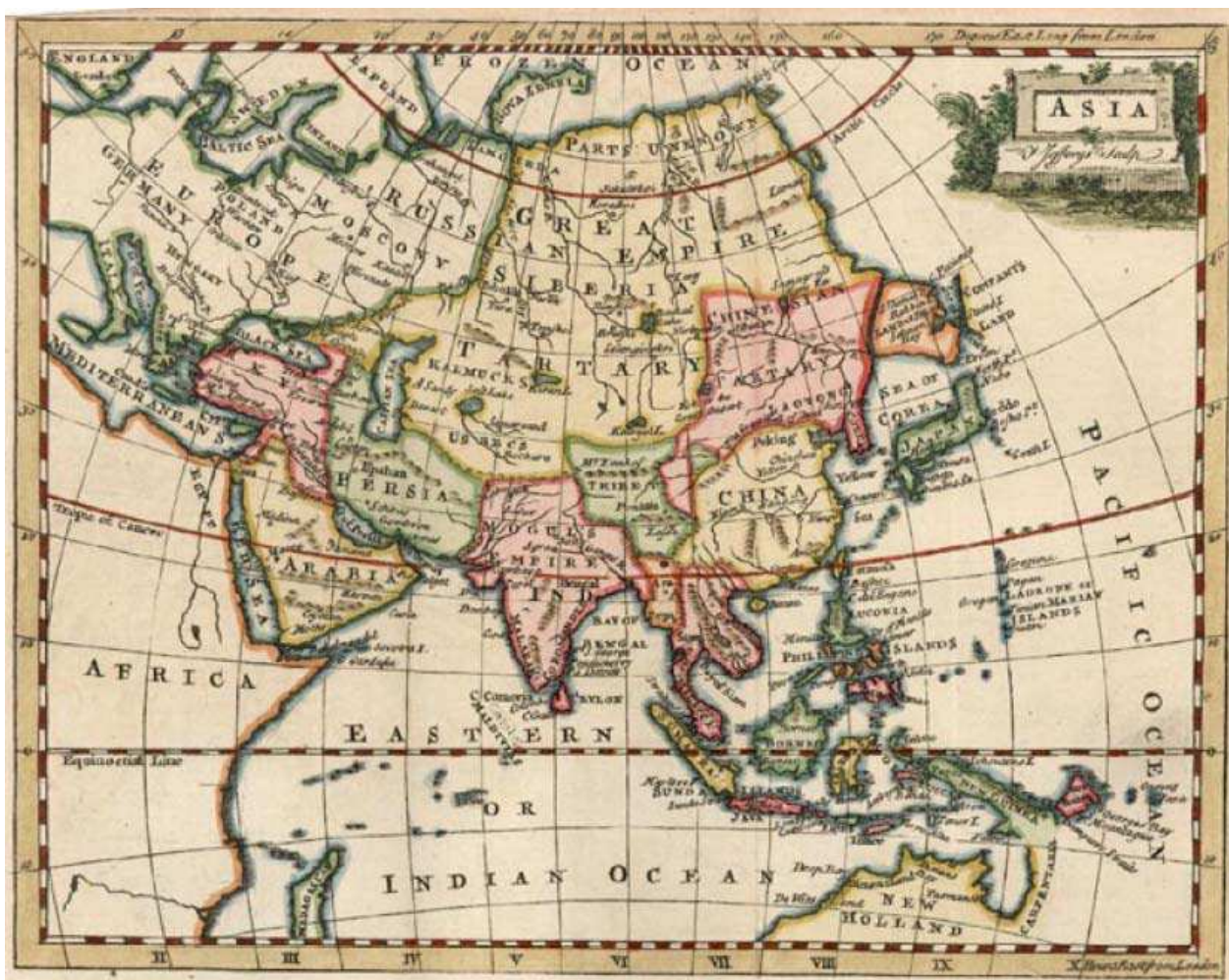

نقشه شماره 40 ب. (بخشی از نقشه بزرگنمایی شده آسیا در 1751)

در این هنگام در بخش خاوری ایران احمدشاه درانی فرمان می راند.

در نقشه ایالات السغد، بخارا، وش (وخش)، مناطق اوزبیک (که به اشتباه در جنوب پامیر و واخان و شمال بدخشان نشان داده شده است)، بلخ، ختلان، تخارستان، اندراب، بغلان، رود جیحون، اشبورگان (شبرغان)، ترمند، تالقان و غور نشان داده شده است.

همچنین مناطق اغوانستان (AGVANISTAN) در جنوب زابلستان و خاور سیستان، شرق غزنه و غور و جنوب کابل نشان داده شده است.

نقشه شماره 41

آسیا در سال 1752 میلادی

در این برهه در خاور ایران احمد شاه درانی فرمان می راند.

1753.

نقشه شماره 42

امپراتوری فارس، دولت اوزبیک، سرزمین عربی و کشور مصر در سال 1753 میلادی

نقشه شماره 42 ب

در شمال خان نشین بخارا، منطقه بلخ یا باکتریانا که فاریاب و جوزجان هم شامل آن بود، در غرب، استان آریا

(هرات)، زرنج

و در جنوب کابل، قندهار و زابلستان بازتاب یافته است.

1753.

نقشه شماره 43
آسیا در سال 1753 میلادی.

نقشه 43 ب

بخش هایی از سغدیانا، بکتریانا، مارگیانا، آریا، پاروپامیزوس، زرنگیا، پارتیا و اراکوزیا دیده می شود. کوه های پاروپامیزوس که مناطق بکتریانا را از آراخوزیا و زرنگیا جدا می کند.

1778

نقشه 44

آسیا در سال 1778 میلادی

در این نقشه هم دیده می شود که به رغم آن که در این هنگام در خاور ایران تیمور شاه درانی فرمان می رانده است، با آن هم کشورش چونان یک کشور جداگانه بازتاب نیافته است و زیر نام عمومی کشور پارس آمده است.

نقشه شماره 45
نقشه آسیا در سال 1785 میلادی

1791.

نقشه شماره 46

آسیا در سال 1791 میلادی

در نقشه کشورهای هندوستان، پارس و تاتاریا دیده می شود.

نقشه شماره 47

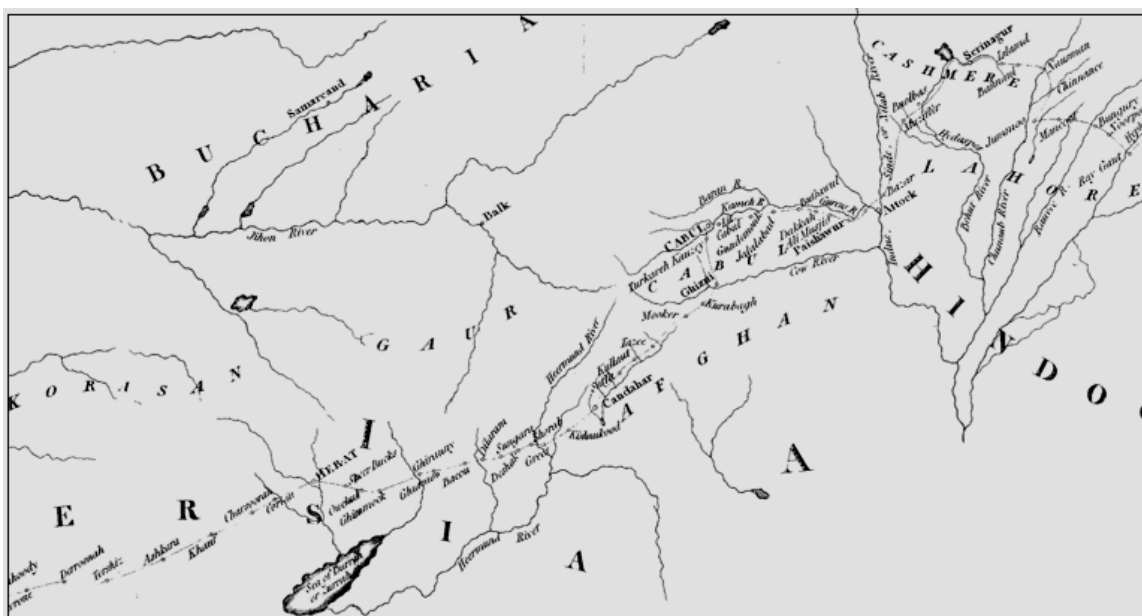
امپراتوری پارس در سال 1794 میلادی

در این هنگام در خاور ایران درانی ها فرمان می راندند.

نقشهء شماره 47 ب

در شمال گستره تاتاریا و در جنوب مناطق شمال باختری هندوستان دیده می شود
همین گونه خراسان و سجستان در نقشه آورده شده است

نقشه شماره 48

در نقشه که از سوی فوریستر در 1798 تهیه گردیده است، گستره بود و باش افغان ها در جنوب کابل نشان داده شده است.

شاید این نخستین نقشه یی باشد که در آن کلمه افغان به شکل درست آن به کار برده شده باشد. در نقشه های قبلی این کلمه به شکل های اغوان و اوغان به کار برده شده است.

1799

نقشه شماره 49

آسیا در سال 1799 میلادی

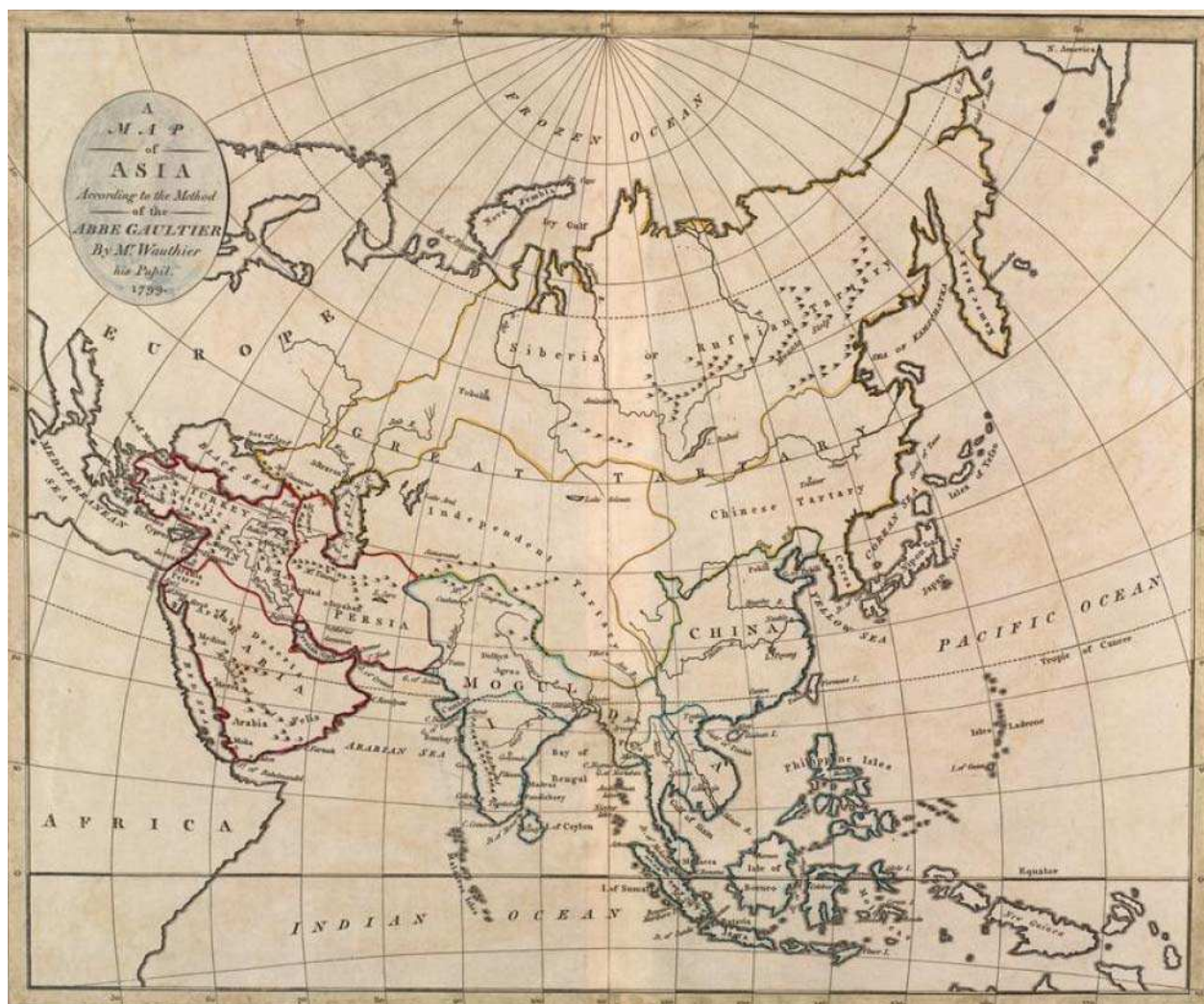
چنانی که می دانیم در این هنگام زمان شاه درانی در خاور ایران فرمان می رانده است. مگر کشورش در نقشه چونان کدام کشور جداگانه بازتاب نیافته، بل که در چهارچوب کشور پارس آمده است.

نقشه شماره 49 ب

در شمال مناطق بلخ، تخارستان و غور و کوه های هندوکش آمده است. در این هنگام شمال هندوکش تابع امپراتوری درانی زمان شاه نبود و کوه های هندوکش مرز میان متصرفات درانی و خان نشین های شمالی بلخ، خلم، کندز و را می ساخت.

مناطق اغوانستان Aghvanstan پیرامون کوه های سلیمان در جنوب کابل و زابلستان آمده است.

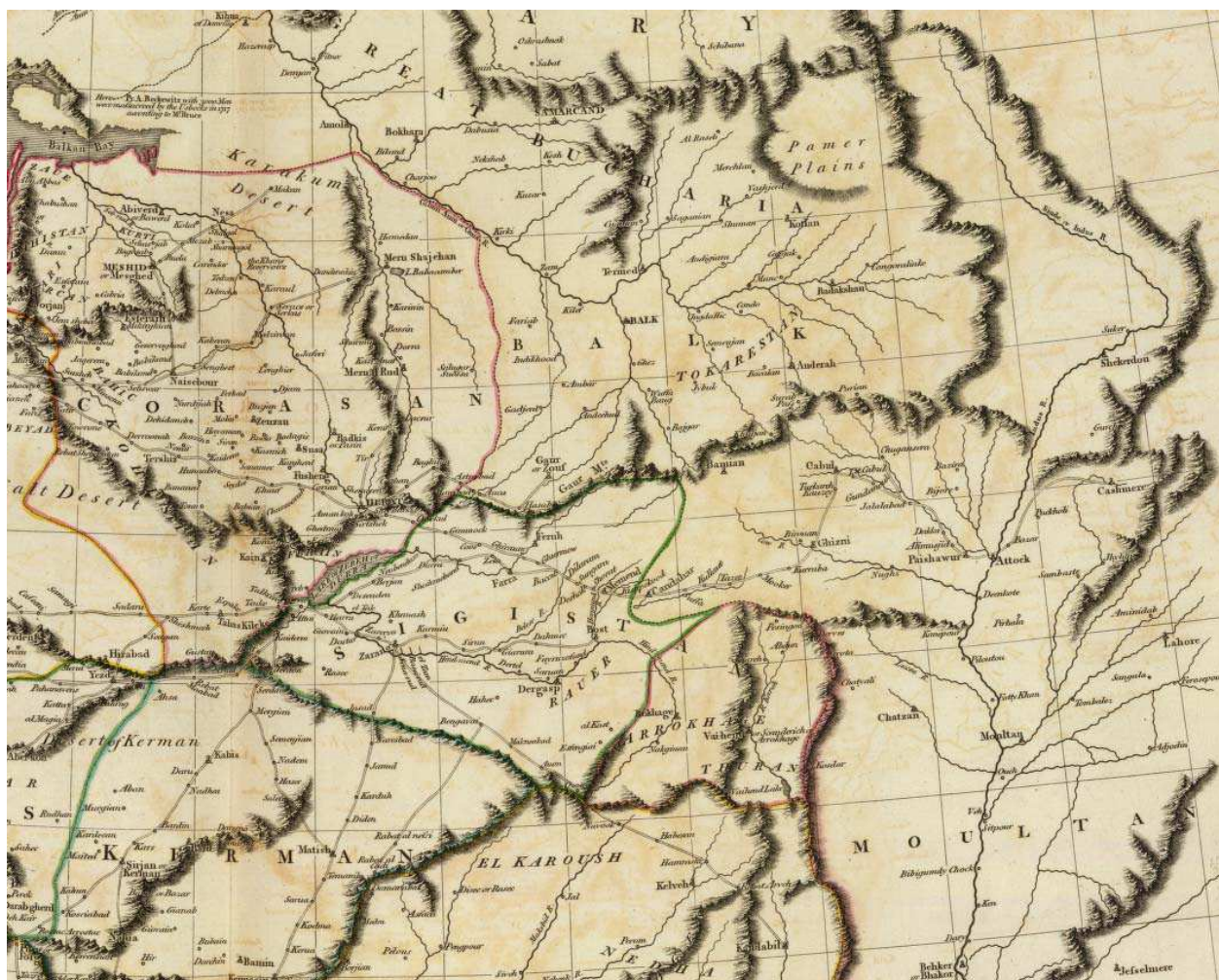

نقشه شماره 50
آسیا در سال 1799 میلادی

نقشه شماره 51

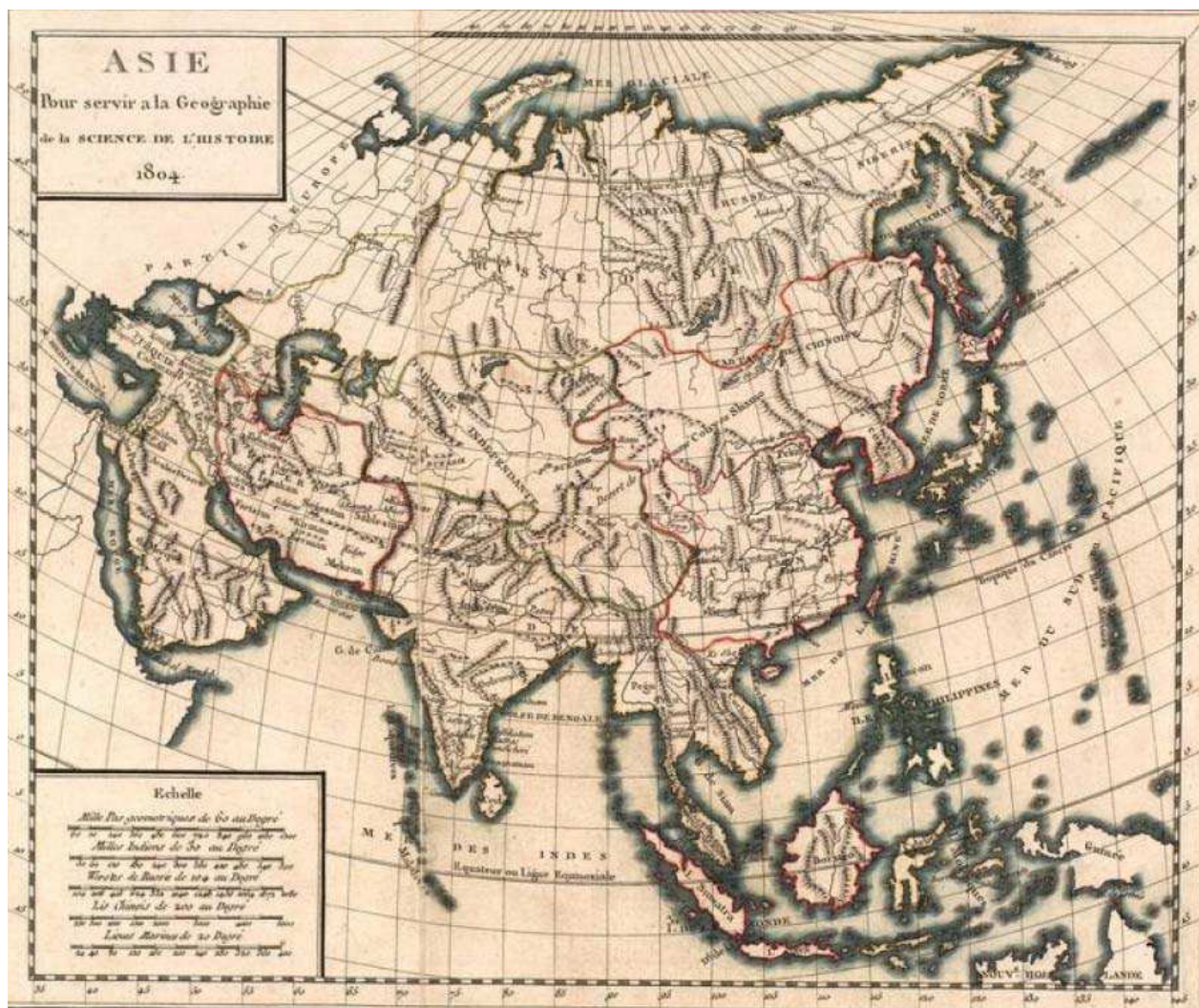
آسیا در 1800

نقشه شماره 52 ب

بخشی از نقشه پارس در سال 1801 که بزرگنمایی شده است. خان نشین های بخارا و بلخ در شمال که در این هنگام هر دو مستقل بوده اند، بازتاب داده شده است.

استان خراسان در این هنگام میان دولت فتح علی شاه قاجار و دولت درانی تقسیم بود، به گونه ای که قاجارها بر مشهد و درانی ها بر هرات فرمان می راندند. سیستان و کرمان در ترکیب دولت قاجاری و ملتان و کابل در ترکیب دولت درانی شامل بود.

نقشه شماره 53

آسیا در سال 1804 میلادی

در نقشه رود سند چونان مرز میان هند و پارس نشان داده شده است. در این هنگام بر بخش های خاوری پارس محمود درانی فرمان می راند.

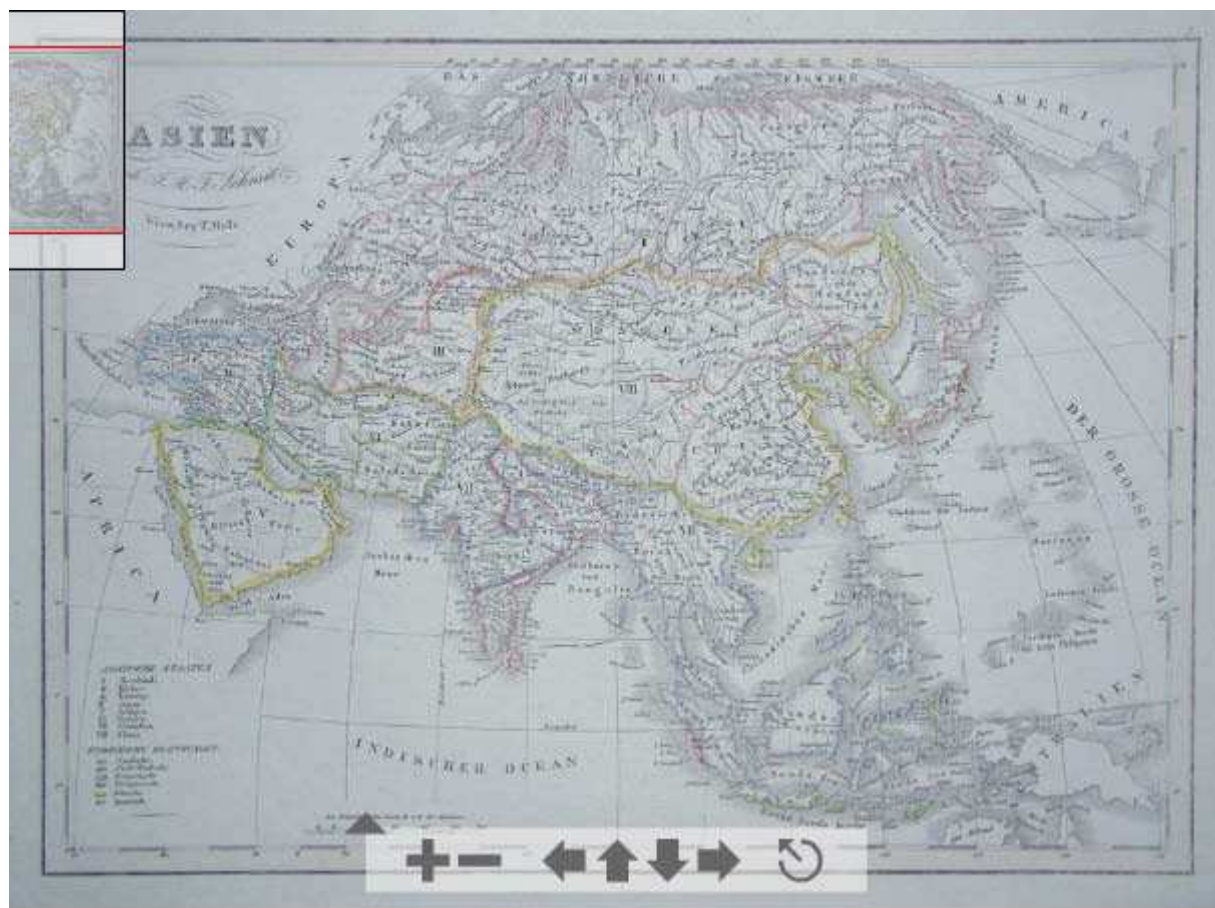

نقشه شماره 54

امپراتوری پارس در 1807 میلادی

روشن است در این هنگام در خاور ایران شجاع و محمود- پسران تیمورشاه فرمان می رانند.

در نقشه ایالات باکتریا، آریا (هرات)، پارت ها، میدیا، ماریا (مرو)، اسیرایا، فارس، گیدروزیا و اندیا آمده.

نقشه شماره 55
آسیا در سال 1807 میلادی.

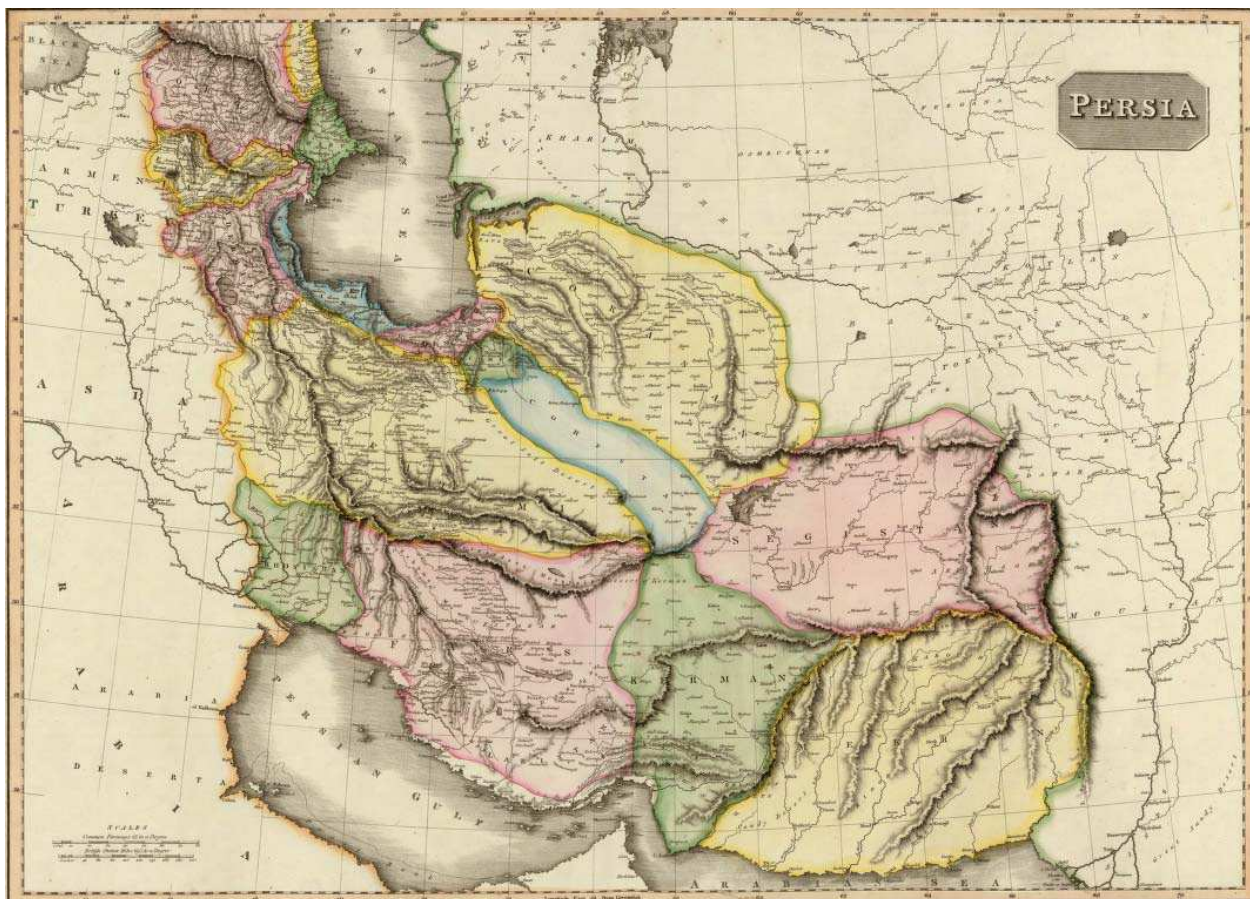
نقشه شماره 55 ب

گوشه‌یی از نقشه بزرگنمایی شده شماره 55 که در آن کابلستان، قندهار و بلوچستان دیده می‌شود.

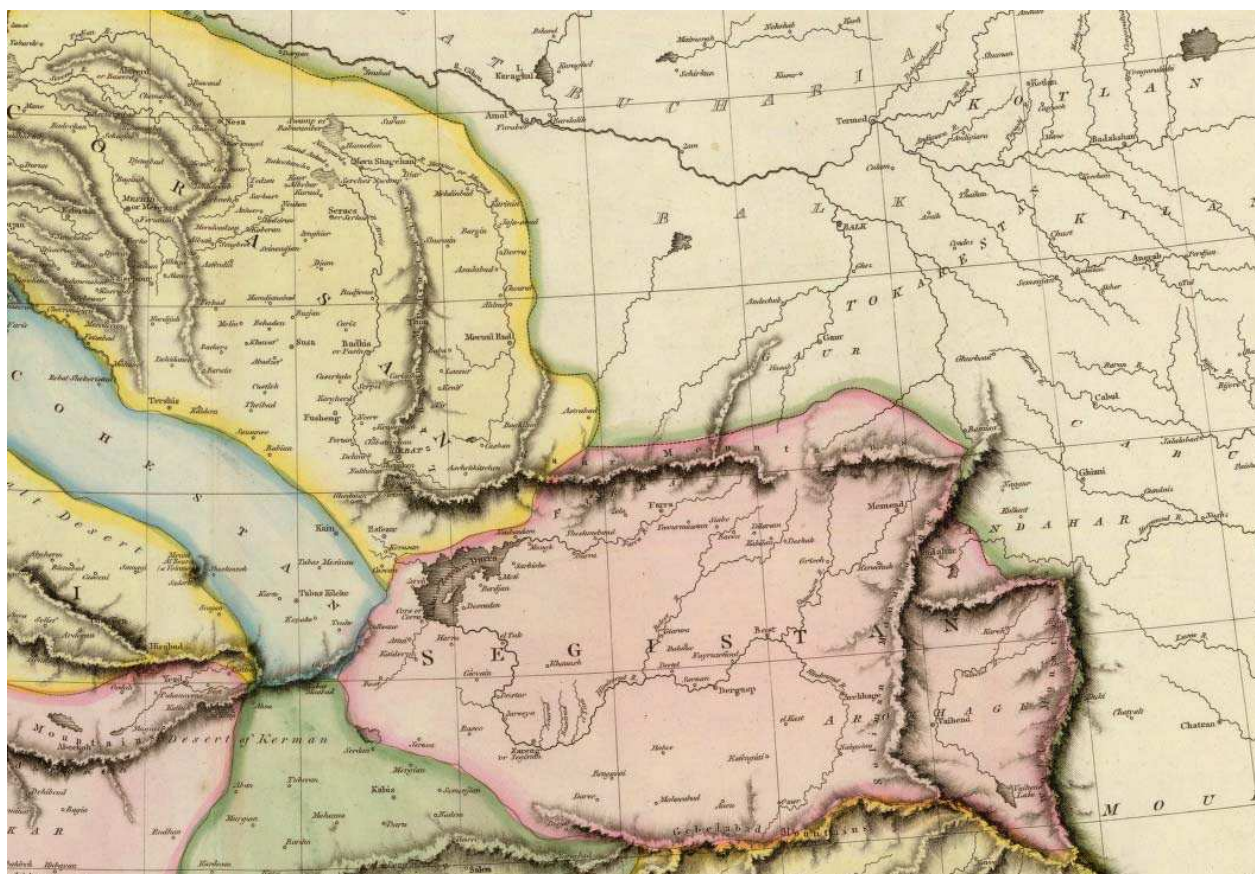

نقشه شماره 56 ب

در این نقشه که گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 59 است، هرات و قندهار جزو امپراتوری پارس و کابل، کاشغر، بلخ، ترمذ، اندیجان و تاشکنت در گستره خان نشین های آسیای میانه نشان داده شده است که البته آوردن کابل در گستره خان نشین های آسیای میانه اشتباه است.

نقشه شماره 57
پارس در سال 1811 میلادی

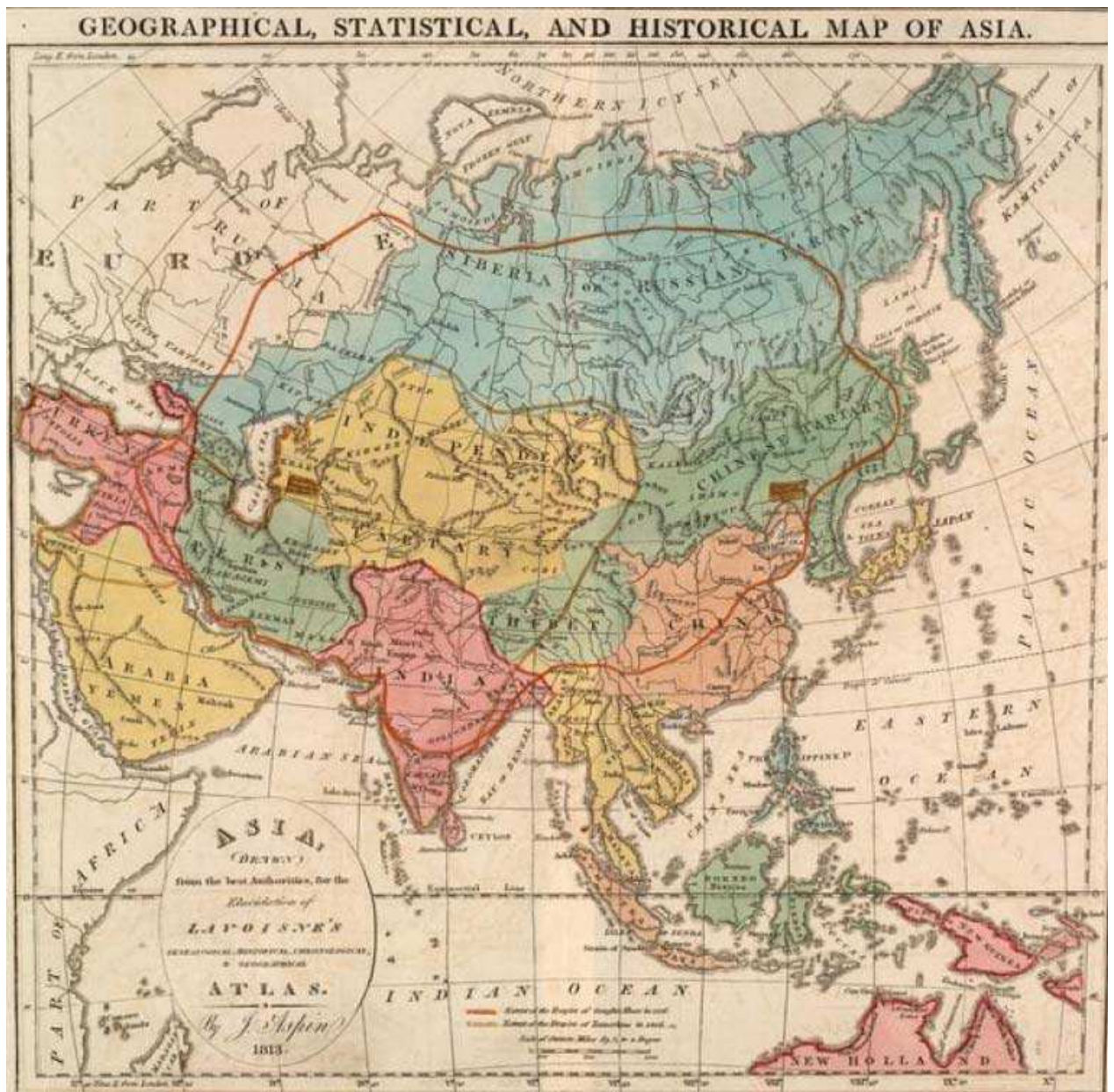

نقشه شماره 57 ب

بخش بزرگنمایی شده نقشه شماره 57

خراسان و سیستان جزو پادشاهی قاجاری نشان داده شده است. در شمال گستره تارتاریا آمده است که تخارستان و غور جزو آن نشان داده شده.

کابل، قندهار و ملتان که در این هنگام زیر فرمان شاه محمود درانی بود، بیرون از گستره دولت قاجاری نشان داده شده است.

نقشه شماره 58

آسیا در سال 1813 میلادی

در نقشه روسیه تاتاری، سیبری، تاتاریای مستقل (آسیای میانه)، تبت و چین، هندوستان، پارس، ترکیه عثمانی و سرزمین عربی دیده می شود.

مرزهای کشور پارس و هند در نقشه آشکارا دیده می شود. در این هنگام، مناطق شمال هندوکش از جمله بلخ بیرون از کشور پارس بوده است. در دیگر بخش های خاوری پارس در این هنگام، محمود درانی فرمان می راند.

نقشه شماره 59

نقشه کشور پارس در سال 1815 میلادی

در نقشه مرزهای خاوری هند و پارس - رود سند، آشکارا دیده می شود.

شماره نقشه 60

پارس در سال 1815 میلادی

در نقشه، هرات، قندهار، کابل، کوها و اتک، همه مربوط به پادشاهی کابل نشان داده شده است که در آن هنگام در آن شاه محمود درانی فرمان می راند. مگر، کافرستان (نورستان)، کوه های هندوکش، بودوخشان (بدخشان)، کاشغر، کوندیز (کندز)، مرو شاه جهان، بولخ (بلخ) و تورمد (ترمز) در گستره خان نشین های آسیای میانه آمده است. در آن هنگام شاه محمود بر شمال هندوکش تسلط نداشت.

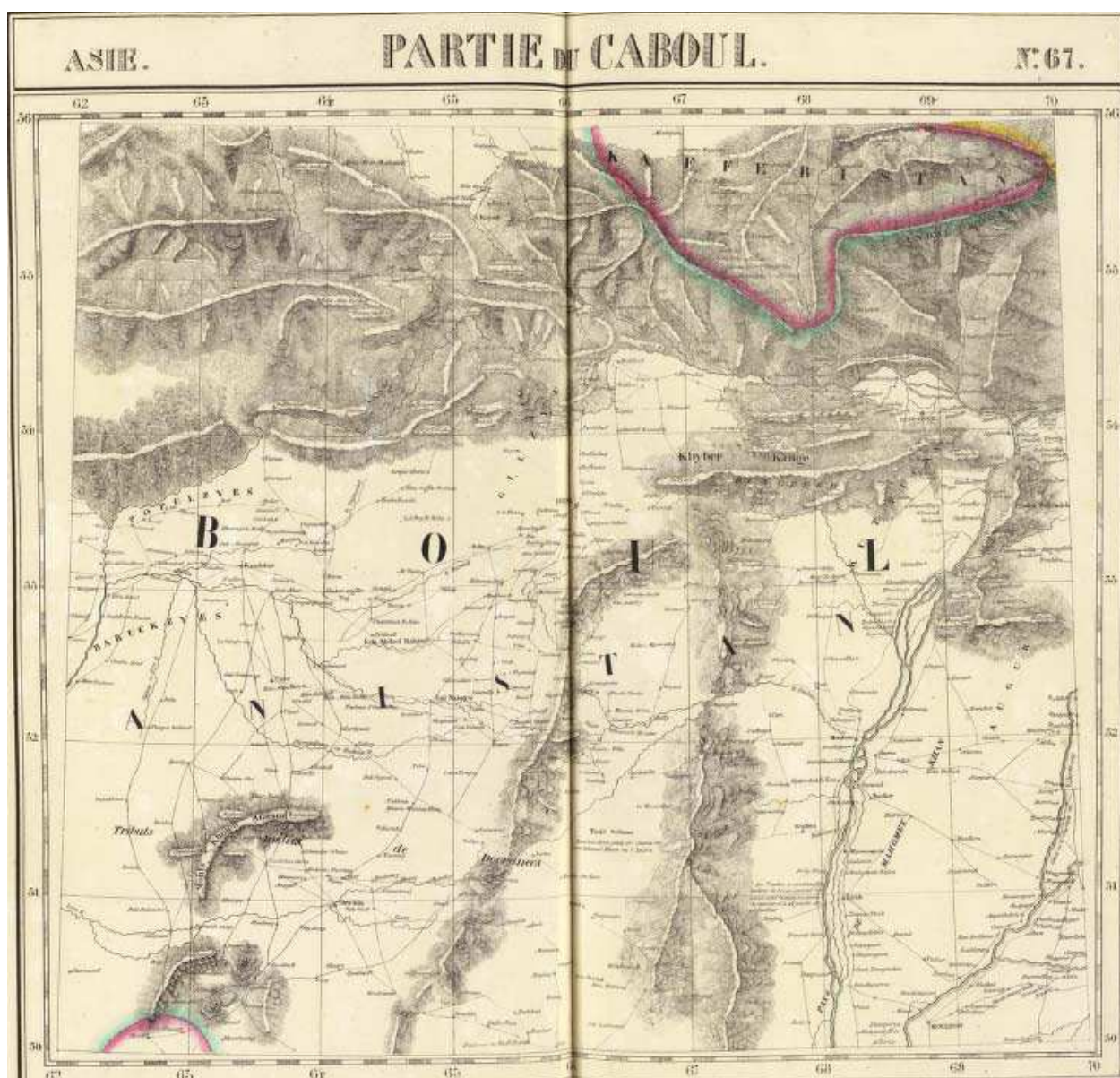
نقشه شماره 61

نقشه پادشاهی کابل در خاور کشور پارس تدوین شده از سوی الفنستون در

1815

در شمال گستره ترکستان دیده می شود.

جالب این است که الفنستون در نقشه نامی از افغانستان نبرده است. مگر در کتابش (گزارش پادشاهی کابل) پیشنهاد می نماید گستره فرمانروایی سرداران درانی به نام افغانستان خوانده شود. روشن است گستره شمال هندوکش در آن برهه که نقشه تدوین گردیده بود، شامل پادشاهی کابل نبود و در آن خان نشین های مستقل فرمان می راندند.

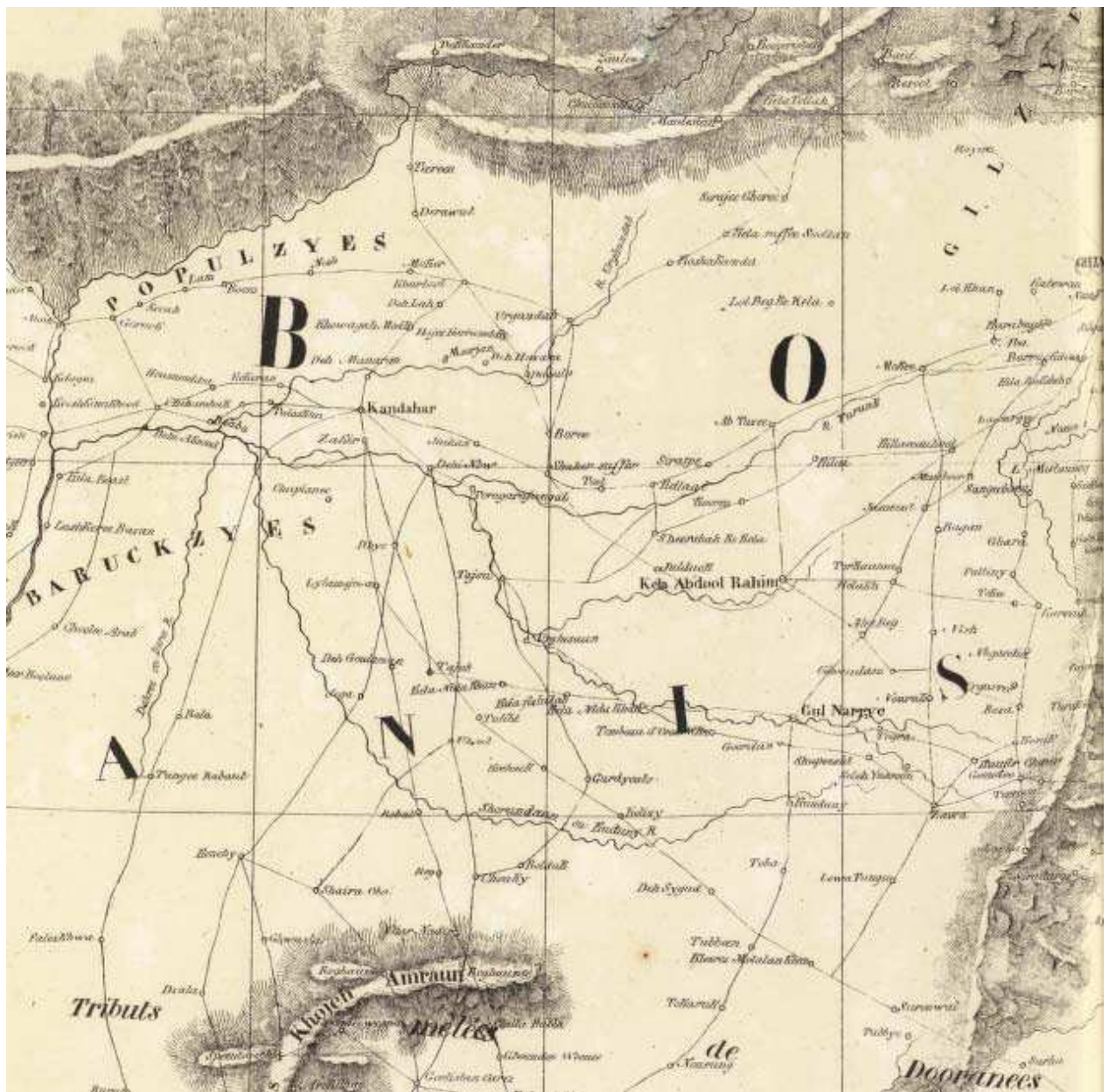

نقشه شماره 62

از منابع فرانسوی

بخشی از کابل در سال 1827 میلادی

افغانستان در جنوب آن دیده می شود. شاید این نخستین نقشه یی باشد که در آن کلمه افغانستان، البته نه به عنوان نام یک کشور، بل یک منطقه آمده است. پیش از این چنین نامی در هیچ نقشه یی دیده نمی شود.

نقشه شماره 62 ب.

بخش هایی از پادشاهی کابل

در شمال خاوری قندهار و جنوب کابل، زمین های غلزی ها، در شمال باختری قندهار مناطق پوپلزاری ها، در جنوب باختری آن گستره بود و باش بارکزاری ها و در جنوب افغانستان گستره بود و باش قبایل درانی دیده می شود.

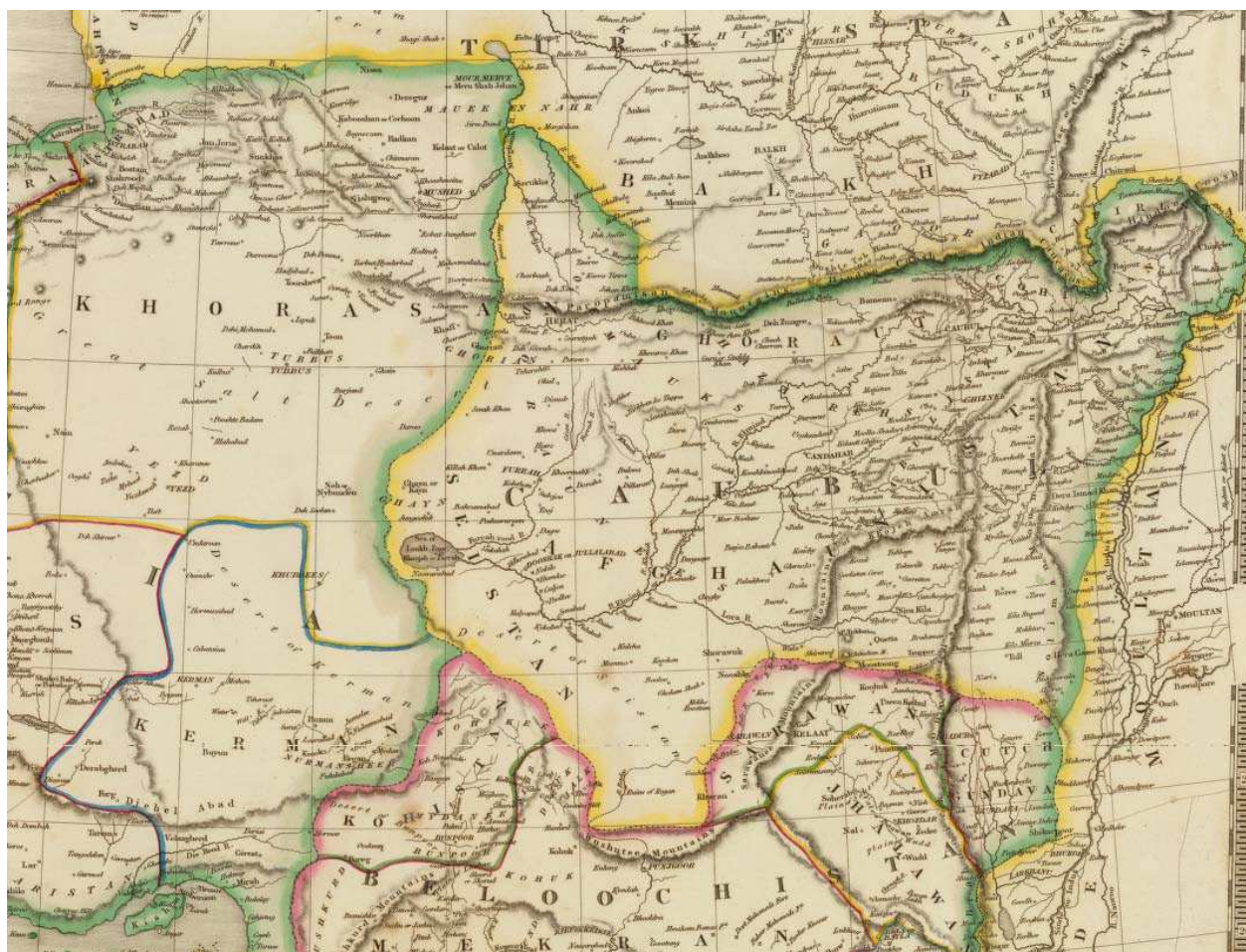

نقشه شماره 63

پارس در سال 1828 میلادی

در این نقشه پادشاهی کابل و گستره بلوچستان چونان پادشاهی مستقل مگر در ترکیب کشور پارس نشان داده شده است.

در این هنگام، در بخش خاوری پارس با سرنگون شدن محمود درانی، برادران بارکزیایی در کابلستان به قدرت رسیده بودند. مناطق سیستان و بلوچیا و افغانستان در جنوب دولت کابل دیده می شود. این نقشه از نخستین نقشه هایی است که در آن کلمه افغانستان چونان یک منطقه (البته نه کشور) در جنوب کشور کابل به کار رفته است

نقشه شماره 63 ب.

بخش بزرگنمایی شده نقشه شماره 66

در بخش بالایی (شمالی) نقشه در شمال هندوکش خان نشین ترکستان و سرزمین بلخ دیده می شود.

مناطق افغانستان در جنوب دولت کابل دیده می شود.

همچنین میرنشین بلوچستان در پایین نقشه در جنوب نشان داده شده است.

نقشه شماره 64 ب.

پادشاهی کابل در سال 1834 میلادی

مناطق افغانستان (شامل گستره قندهار و سیستان) در جنوب پادشاهی کابل دیده می شود.

در این نقشه هرات و غوروات به اشتباه شامل کشور کابل نشان داده شده است. زیرا در این هنگام در هرات کامران سدوزایی فرمان می راند. در نقشه سیستان هم شامل کابل آورده شده که باز هم اشتباه است. چون در این هنگام کهنل خان بر قندهار و سیستان فرمان می راند.

در پایین نقشه منطقه سوات در ترکیب دولت کابل نشان داده شده است.

Hund Atlas · Woher Alle Theile Der Erde — A. Stieler — 1829

Entworfen 1829, verbessert 1834. Dr. Bgs.
GOTHA, bei JUSTUS PERTHES, 1831.
Zweite Ausgabe, 1835.

نقشه شماره 65

ایران و توران در سال های 1831-1835 میلادی

واریانت ابتدایی این نقشه به سال 1829 تدوین شده بود که به سال 1831 به چاپ رسید و بار دوم به سال 1834 بهبود یافت. در این نقشه بخش های باختری چین به نام تاتاریای عالیه خوانده شده است. شاید این نخستین نقشه یی باشد که در آن به جای پارس، ایران به کار رفته است. در جنوب کشور ایران، استان پارس دیده می شود. این نقشه بار دیگر به سال 1835 به چاپ رسید.

Übersicht der in Iran und Turan im Jahre 1834 bestehenden Staaten.

IRAN

1. Persisches Reich
 - { Cabul.....auf d. Karte 1.
 - { Kandahar.....2.
 - { Peschauer.....3.
 - { Herat.....4.
 - { Sedjestan.....5.
 - { Ghorat.....6.
2. Afghanistan *)

3. Bundes-Staaten der Bilu =
dschen, unter der Oberleitung
des Sirdars von Kelat

4. Besetzung des Imam v. Maskat
(in Arabien) an der iranischen
Küste des persischen Golfs.

*) Note. Cabul ist gegenwärtig der
mächtigste der Afgh. Staaten;
Peschauer ist d. Maha Radjah
v. Lahore tributpflichtig und
Herat d. Shah von Persien. Ob
Sedjestan selbständig sei, ist
ungewiss. Unter Ghorat verstehen wir die Wohngebiete der, meistens
freien, Hirtenvölker der Hezarehs und Eimak; Gegenden, welche den
Paropamisus der Alten ausmachen.

TURAN

1. Khiwa, od. Urgendsch (Kharezme)
2. Bakhara, mit Balkh
3. Scher Sabes.....auf d. Karte 7.
4. Hissar { mit Ramid u. } 8.
 { Abighern.....}
5. Derwaz.....9.
6. Kunduz { mit Badakhschan,
 Kulab od. Bulgiwaan,
 Schagnan, Wakhan
 und Tschitral.
7. Gilgit oder Gilgitty.....10.
8. Iskardo (?).....11.
9. Freie Usbek - Kirghisi = } 12.
 sche Wanderstämme }
10. Khokand.
11. Land d. Burut od. eigentl. Kirgh.
12. Wanderst. d. Kirghis - Kasaken.

Gränzländer.

1. Russische Gränze.	2. Türkische Gr.	3. Staat <u>Sind</u>
6. Gränze des Chinesisch. Reichs.	4. " " Lahore	} Indien
	5. Britisch. Geb.	

شرح نقشه بالا به زبان آلمانی به سال 1834

به گونه یی که دیده می شود، مناطقی چون خیوه و اورگنج (خوارزم)، شیرسابس؟ حصار و رامید، بخارا و بلخ، درواز، کندز و بدخشان، کولاب، بلجوان، شغنان، واخان، گلگیت، ایسکردو؟ و خان نشین های مستقل ازبیک و قرغیز (قبایل کوچرو)، خوقند، مناطق عشایر بورت و مناطق ایلات قرغز و قزاق؛ جزو گستره توران نشان داده شده است.

همین گونه، سرزمین ایران شامل بخش های زیر شرح داده شده است:

1- دولت پارس

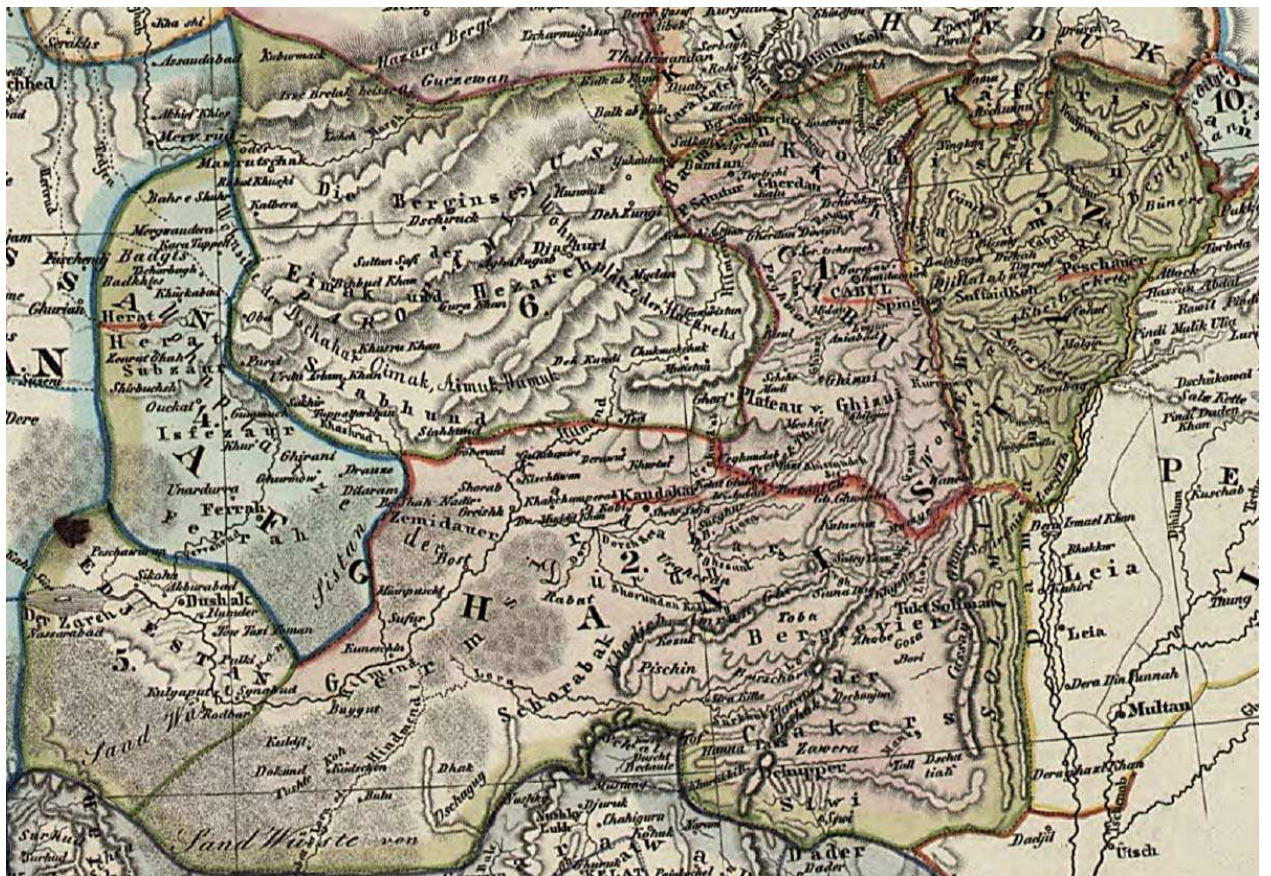
2- افغانستان شامل: کابل، قندهار، پیشاور، هرات، سیستان و غور.

3- فدراسیون عشایر بلوچ ها در مناطق.... و کلات

4- متصرفات ایران در مسقط عربی (بحرین) در جزیره ایراین در خلیج فارس

تدوین کننده نقشه در یادداشت توضیح می دهد که کابل مقتدرترین دولت از دولت های افغانی است. او همچنین خاطرنشان می سازد که در این هنگام پیشاور به دست مهاراجای لاهور [رنجیت سینگ] افتاده است و هرات زیر نفوذ شاه پارس است. سیستان خودمختار است. زیر نام غورات ما زیستگاه مردمان هزاره و ایماقی را می شناسیم که در دامنه های پاروپامیزوس بود و باش دارند.

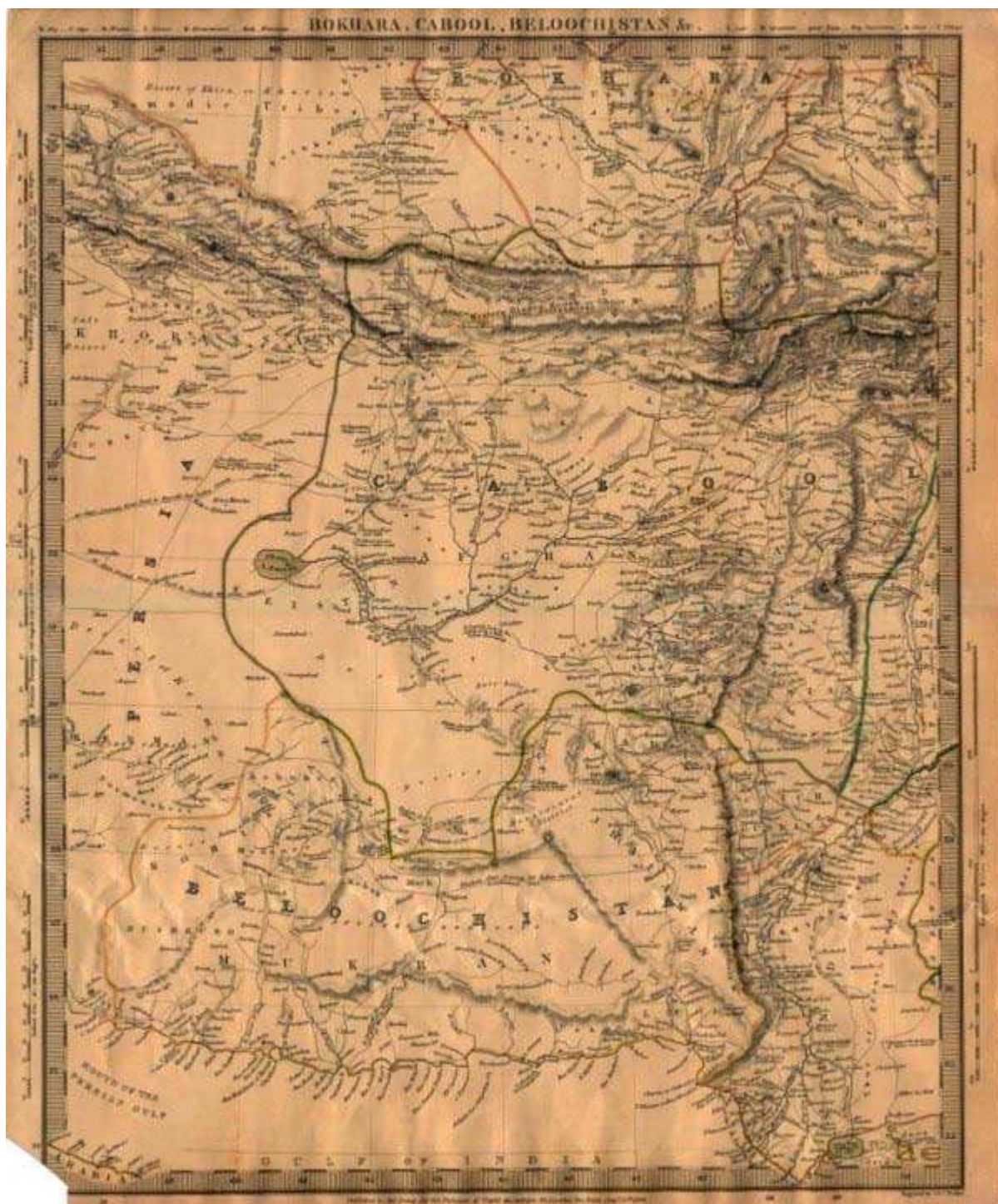
همچنین در پایین در بخش مرزها، مرزهای روسیه، چین، ترکیه، هند شامل استان های سند، لاهور و متصرفات بریتانیای کبیر نشانی گردیده است.

نقشه شماره 65 ب

بخش بزرگنمایی شده نقشه ایران در سال 1835 میلادی

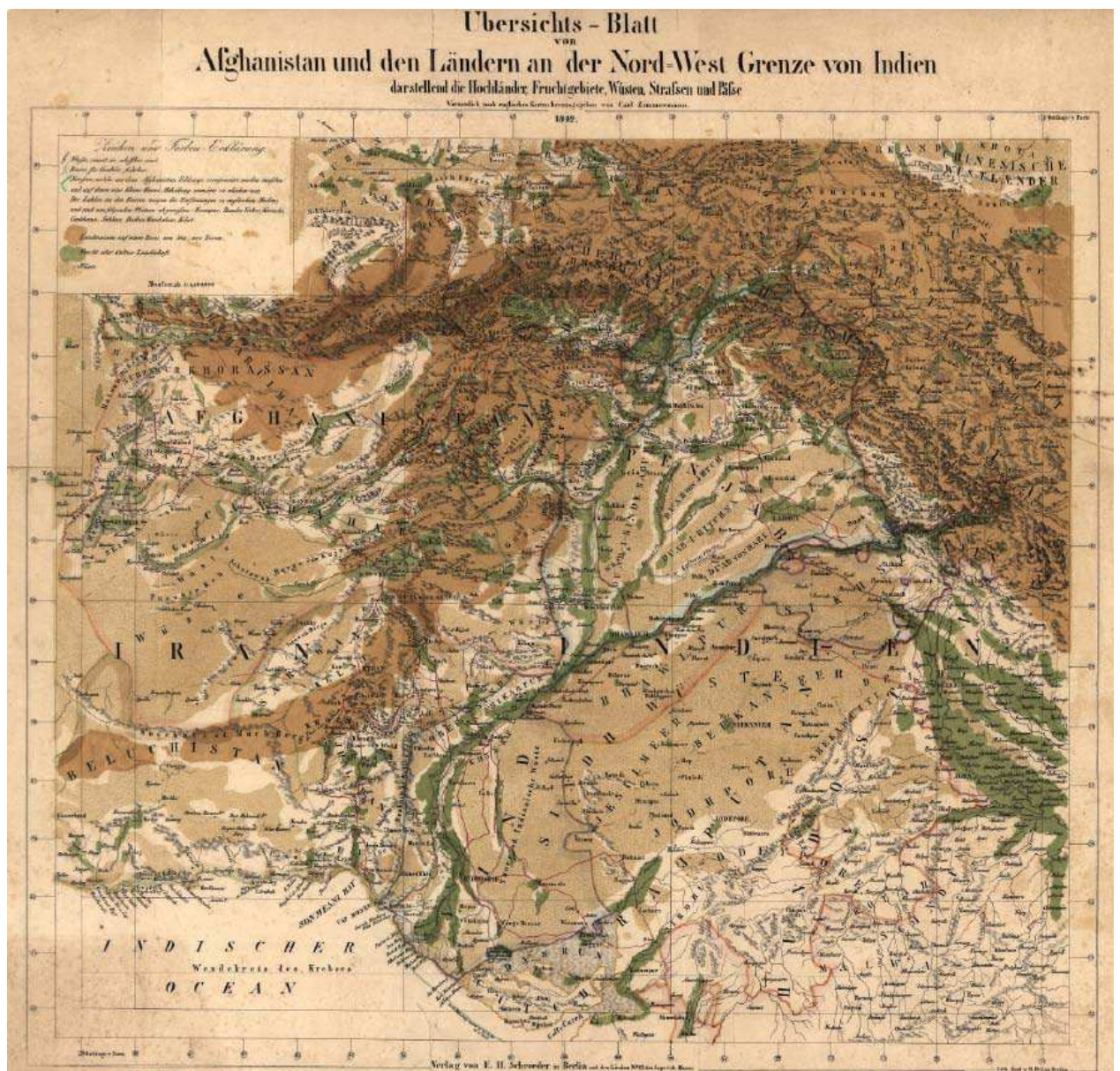
در نقشه سرزمین های زیر فرمان افغان ها (افغانستان) شامل شش منطقه نشان داده شده است: کابل، قندهار، پشاور، هرات، سجستان و غوروات که همه چوونان سردار نشین ها و خان نشین های مستقل بوده اند. چنانی که دیده می شود، کندز، بلخ و بدخشان شامل گستره افغان نیست. در آن هنگام در این مناطق میران و خان های مستقل فرمان می رانند.

نقشه شماره 66

بخارا، کابل، و بلوچستان در 1838 میلادی - سالی که انگلیسی ها با پیش انداختن شاه شجاع بر کشور کابلستان یورش آوردند.

...منطقه افغان در جنوب گستره کابل و شمال هندوکش مربوط به گستره بخارا نشان داده شده.

نقشه شماره 67

افغانستان و سرزمین هایی مرز شمال باختری هند و ایران در 1842 میلادی .

در این نقشه نیز به جای پارس، ایران آمده است. روشن است در این هنگام انگلیسی ها به رهبری مک ناتن بر کابل و قندهار فرمان می راندند. درست همین مک ناتن در سخنرانی خود در قندهار در مراسم تاجگذاری شاه شجاع در 1838 کلمه افغانستان را برای کشور نوی که در نظر داشتند میان متصرفات بریتانیا و روسیه ایجاد کنند، بر زبان راند. در بایگانی ها این سند در پیوست قرار داد معروف سه جانبه میان انگلیسی ها، شاه شجاع و رنجیت سنگ نگرگذاری می گردد. روشن است در این هنگام هرات و شمال هندوکش مستقل بودند و از همین رو هم در گستره افغانستان نیامده اند.

نقشه شماره 67 ب.

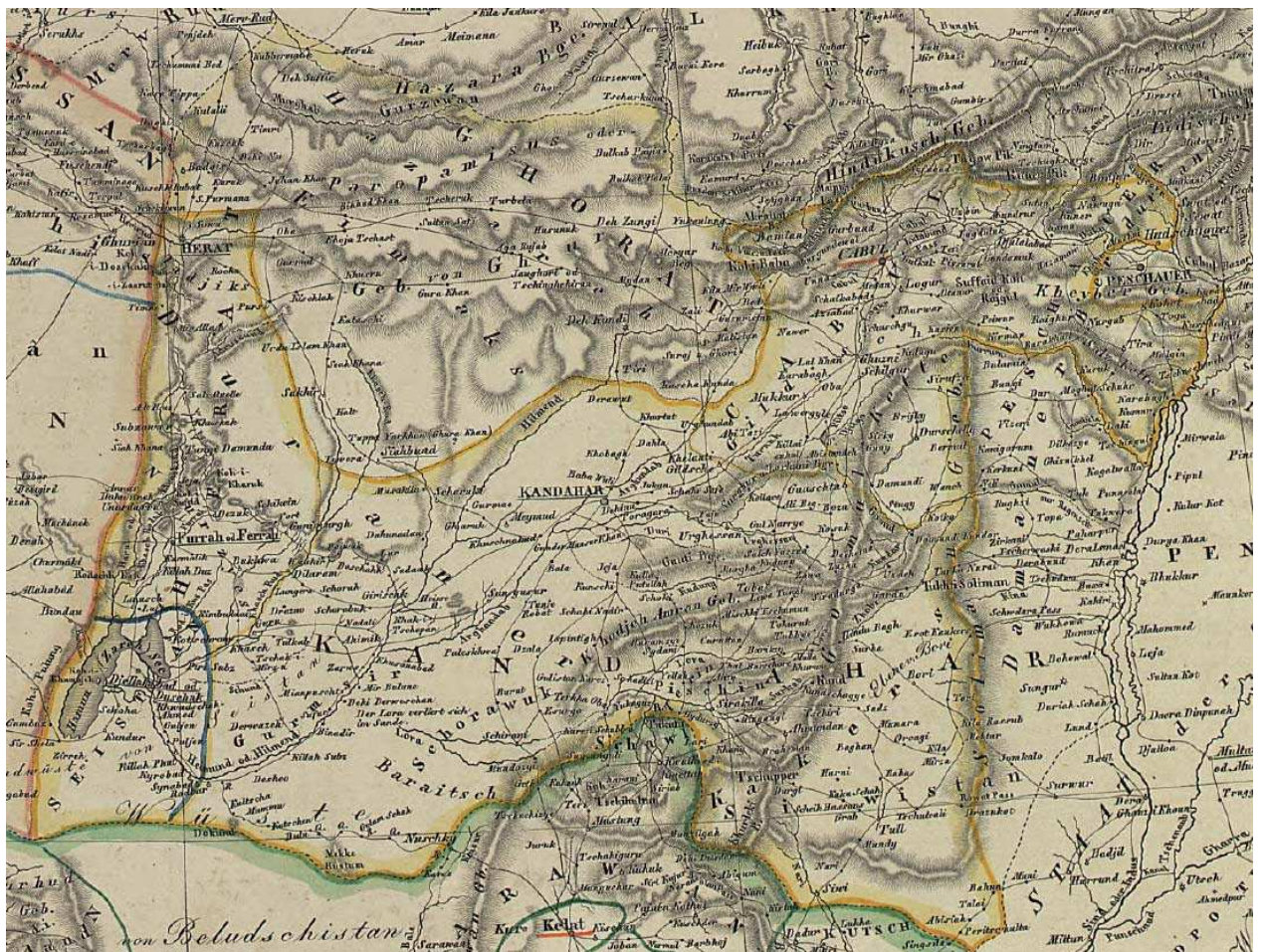
در گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 67، گستره افغانستان در میان هند و ایران در جنوب خراسان نشان داده شده است. در نقشه که در هنگام تسلط انگلیسی ها بر کابل و قندهار کشیده شده است، برای نخستین بار مرز میان ایران و افغانستان تازه پدید آمده با خطوط نقطه دار سرخ کشیده شده است. مناطق کابل، غزنه، کلات، قندهار، زمينداور و فراه در گستره افغانستان نشان داده شده است. چنین بر می آید که این نخستین نقشه یی باشد که کشوری به نام افغانستان در آن بازتاب یافته است. پیش از این، افغانستان چونان نام یک کشور دیده نمی شود. روشن است در این هنگام، شمال هندوکش مستقل بود و شامل کشور افغانستان نمی شد. از همین رو هم، بلخ در شمال هندوکش نشان داده شده است. مناطق بیرون از تسلط انگلیس، از جمله ایماق با خط سرخ نشان داده شده است.

نقشه شماره 68

پارس، افغانستان و بلوچستان در سال 1846 میلادی

در شمال سرزمین توران نشان داده شده است که مناطق بخارا و ترکمانیا شامل آن نشان داده شده است.

نقشه شماره 68 ب.

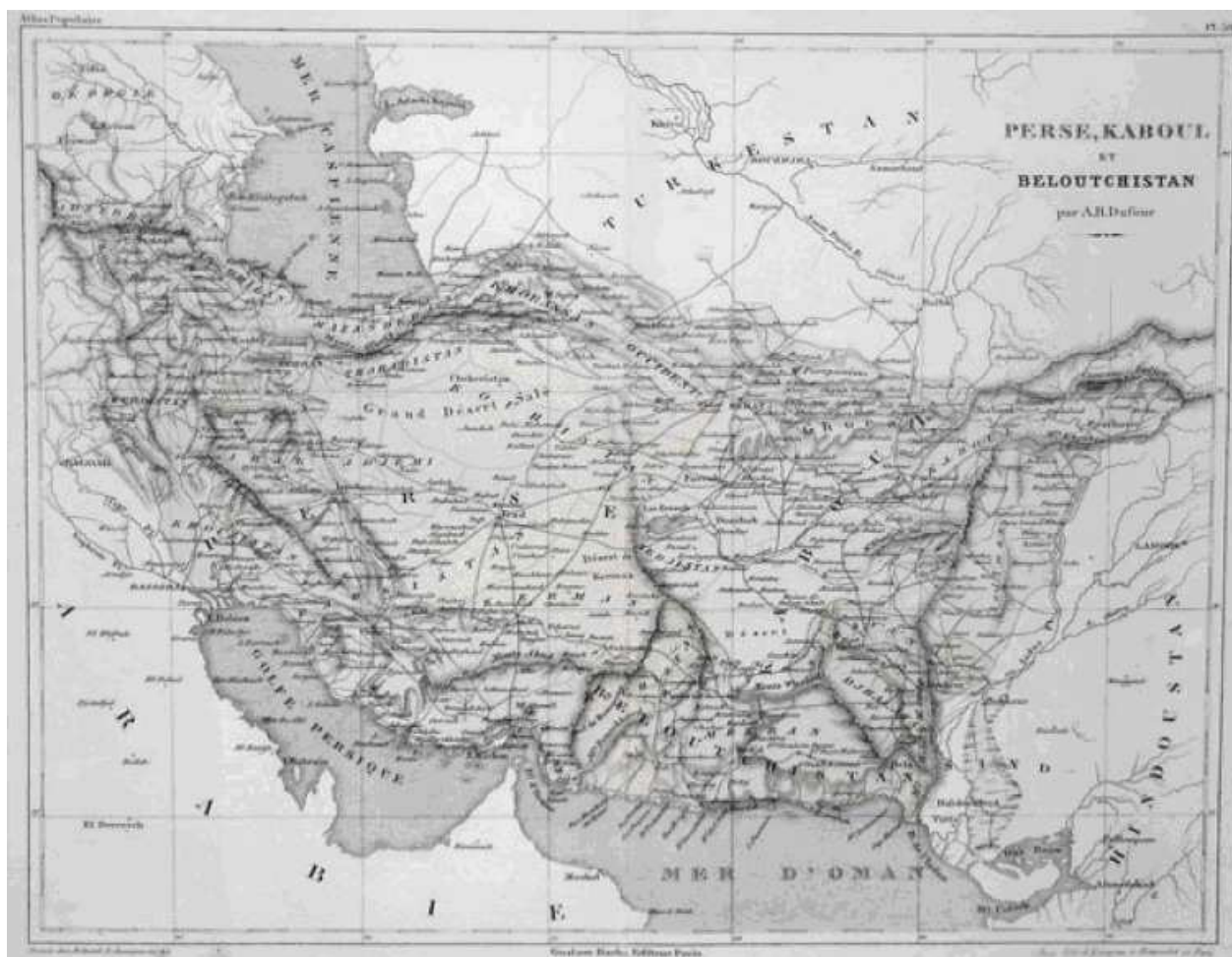
بخش بزرگنمایی شده نقشه شماره 68

در این نقشه مناطق هرات، قندهار و کابل شامل دولت افغانستان آورده شده است. روشن است در این هنگام انگلیسی ها پس از دیدن شکست سنگین در کابل، مناطق اشغالی را ترک گفتند و امیر دوست محمد خان را به سردار نشین برگردانیدند. در این هنگام در سردار نشین قندهار- کهنل خان و برادرانش و در سردار نشین هرات- یار محمد خان الکوزایی که در این برهه دیگر فرمان بردار ایران بود، حاکمیت داشتند. چنان که دیده می شود، مناطق بلخ، غوروات و گستره شمال هندوکش شامل افغانستان نیست.

نقشه شماره 69 ب

سردارنشین های مستقل کابل، هرات و قندهار در میان کشورهای هند، پارس، چین و ترکستان مستقل که کافرستان (نورستان) نیز شامل آن می باشد، دیده می شود.
شایان یادآوری است که در این نقشه «دریای پارس» از سوی انگلیسی ها به نام «خلیج عمان» تغییر نام یافته است.

نقشه شماره 70

نقشه پارس، کابل و بلوچستان در سال 1850 میلادی

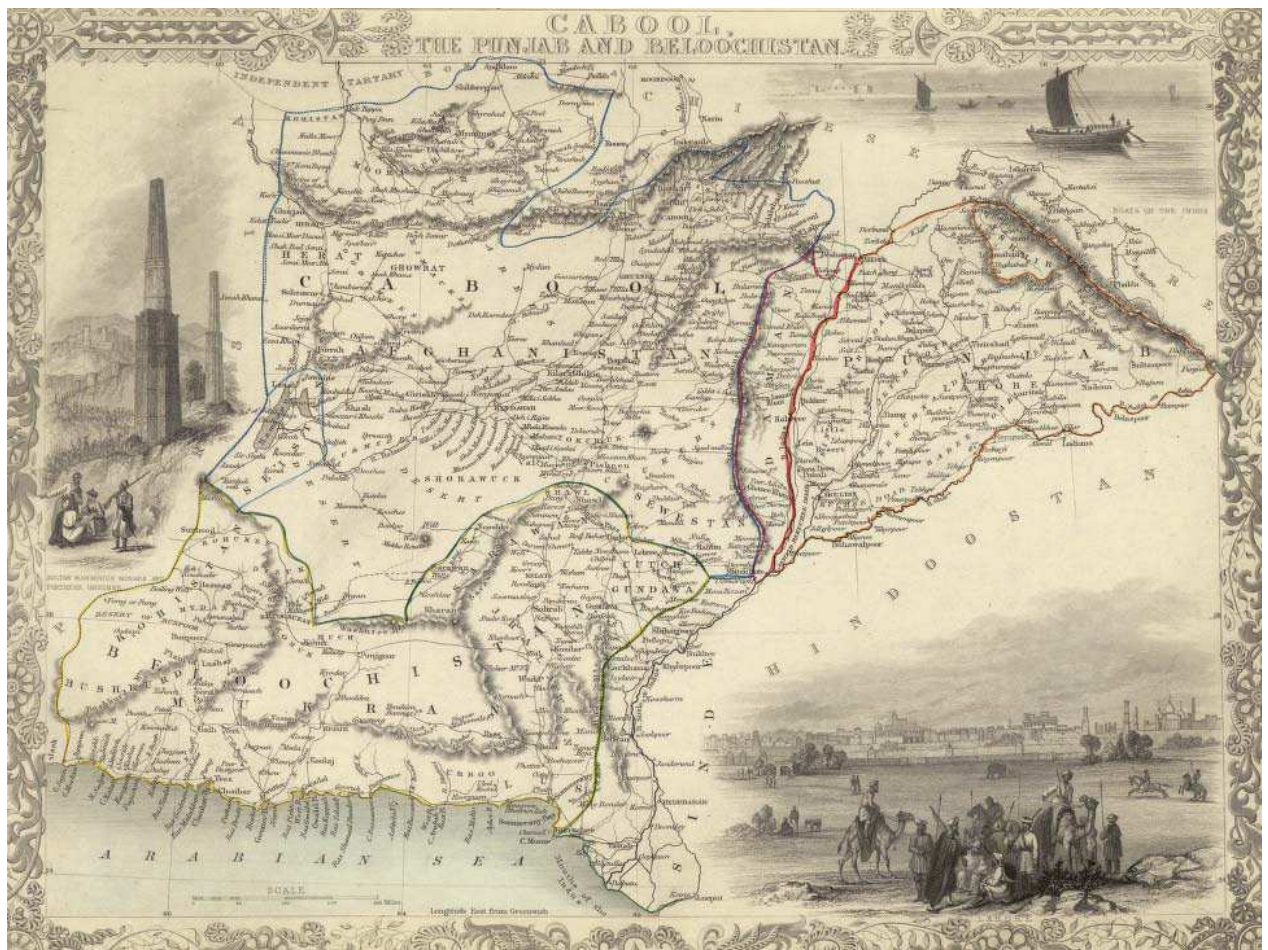
با توجه به این که در این برهه هنوز نام افغانستان درست جا نیفتاده بود، در برخی از نقشه ها کماکان از نام پیشین پادشاهی کابل کار گرفته می شده است. در شمال کشور کابل کشور ترکستان دیده می شود.

نقشه شماره 70 ب.

گوشه بزرگنمایی شده کشور کابل در سال 1850 میلادی

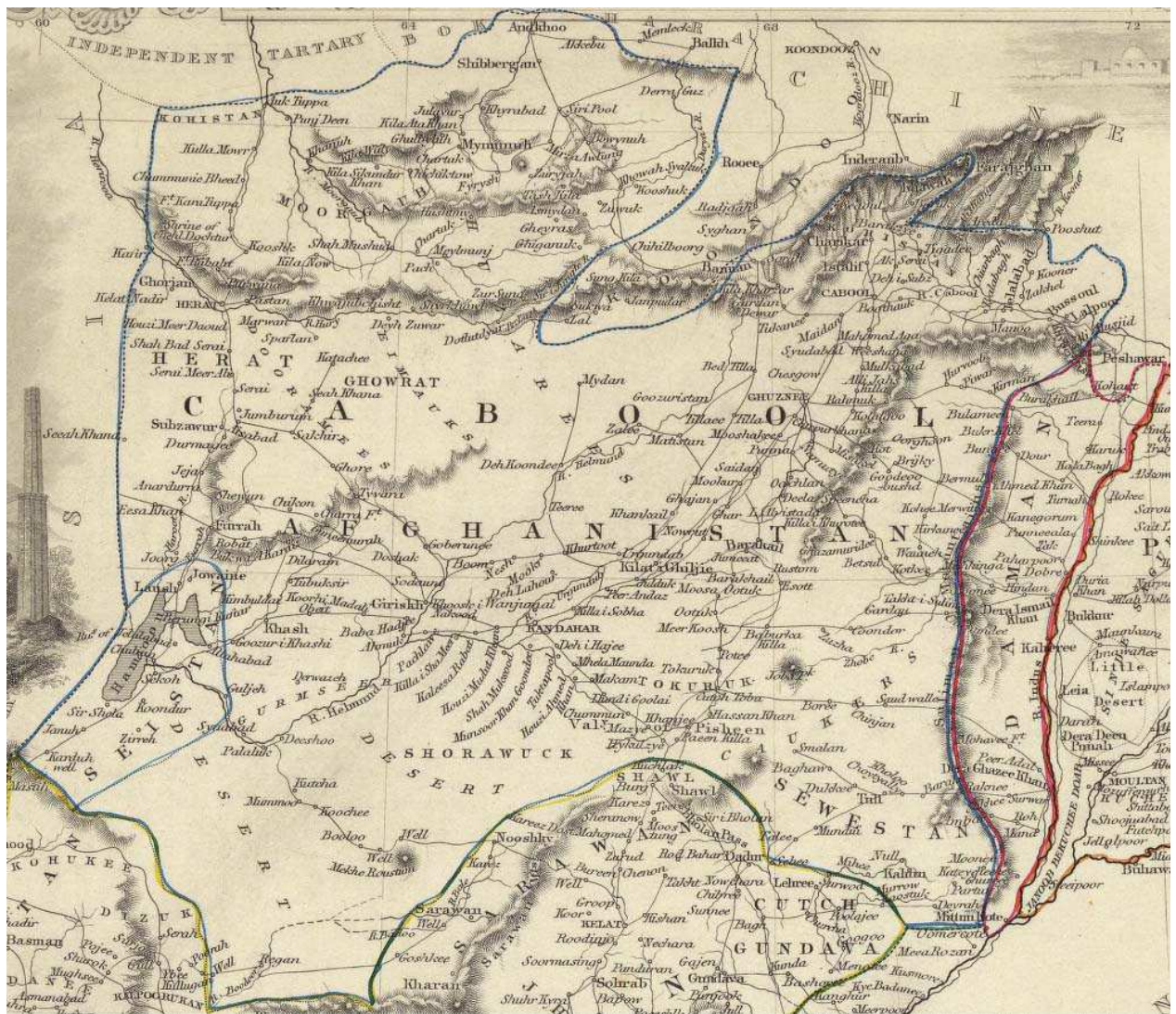
در این نقشه شهرهای هرات، غور، قندهار، کابل و حتی پشاور شامل کشور کابل آورده شده است. گستره آن سوی پاروپامیزوس که در آن هنگام مستقل بود و به نام ترکستان جنوبی یاد می شد، بیرون از قلمرو کابل آورده شده است.

نقشه شماره 71

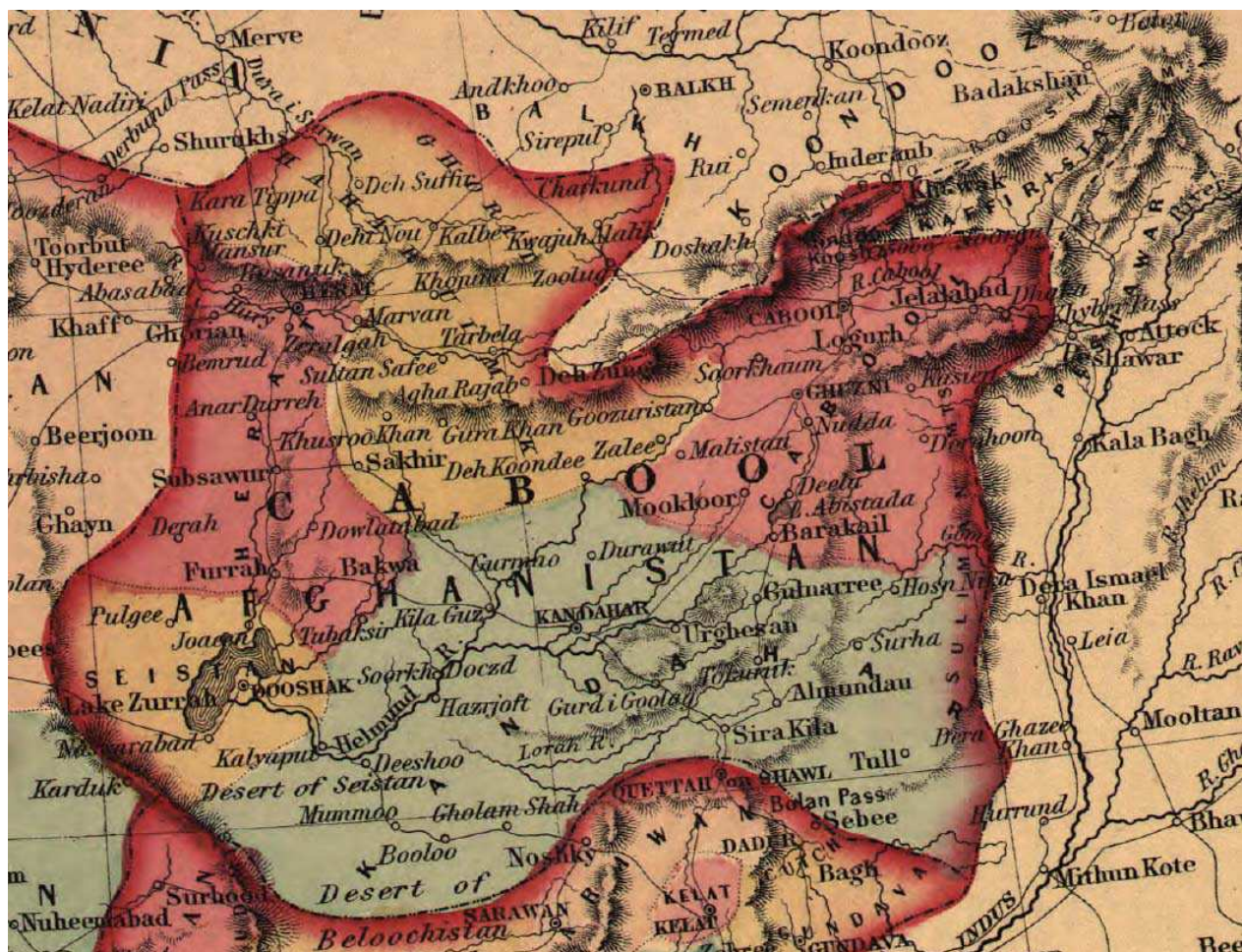
کابل، پنجاب و بلوچستان در سال 1851 میلادی

در گوشه یی از نقشه مینارهای غزنه باز مانده از دوره سلطان محمود غزنوی نشان داده شده است.

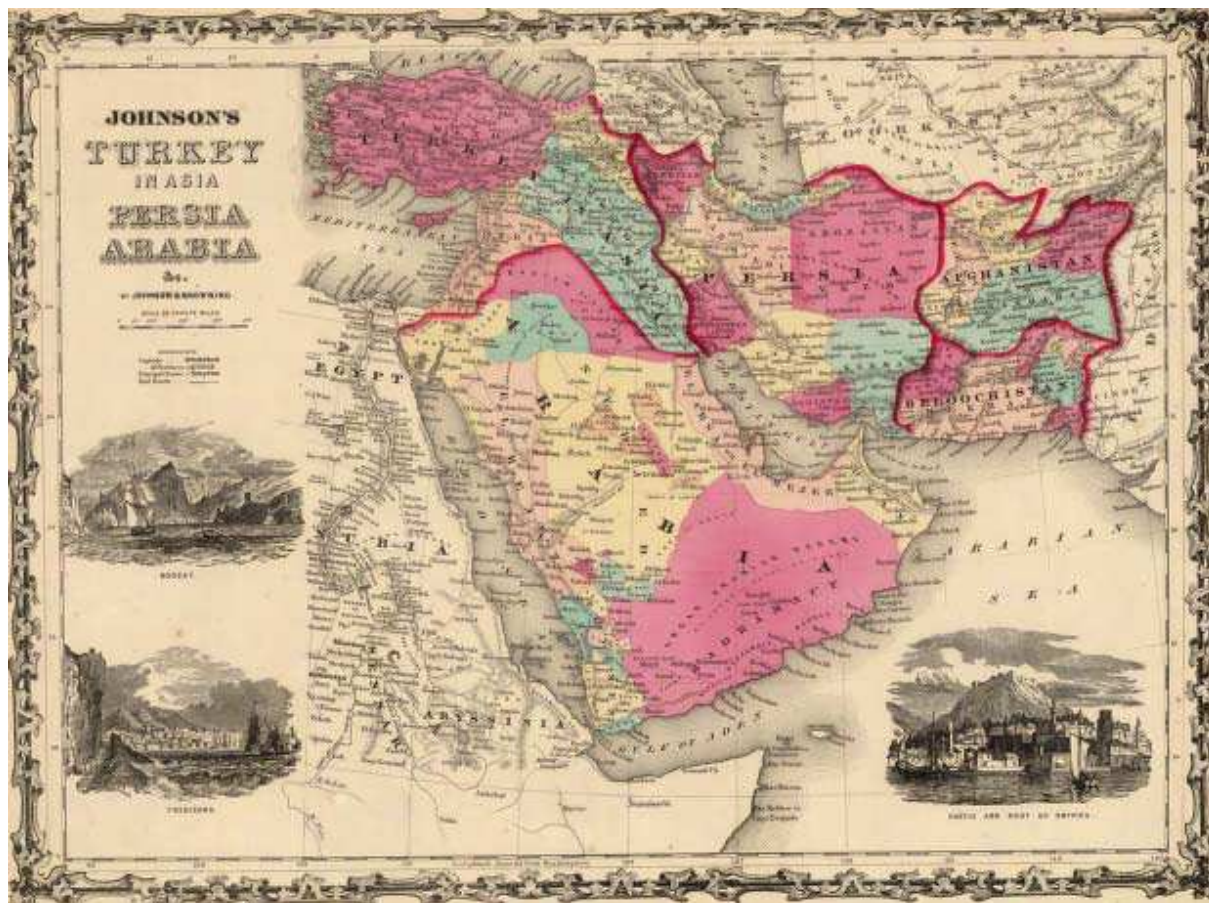
نقشه شماره 71 ب

بخش بزرگمایی شده کابل که افغانستان در جنوب آن قرار دارد
افغانستان در جنوب کابل نشان داده شده است.

نقشه شماره 73 ب

در نقشه سال 1855 دولت کابل که کلمه افغانستان در زیر آن نشان داده شده که در بر گیرنده پنج منطقه است: کابل (شامل جلال آباد، لوگر، غزنی، قندهار، هرات و غورات (مناطق هزاره و ایماق) و سیستان. چنانچه در نقشه دیده می شود، در این هنگام کندز و بلخ بیرون از دولت کابل بوده است.

نقشه شماره 73

نقشه پارس و عربیا در 1860

کشورهای افغانستان و بلوچستان در شرق پارس دیده می شود.

این یکی از نخستین نقشه هایی است که در آن کلمه افغانستان جای کلمه کابل را گرفته است.

نقشه شماره 74

نقشه پارس و کابل

در نقشه نام کشور - کابل آمده است که کلمه افغانستان در زیر آن نوشته شده است. در این هنگام، بلخ شامل کشور نیست.

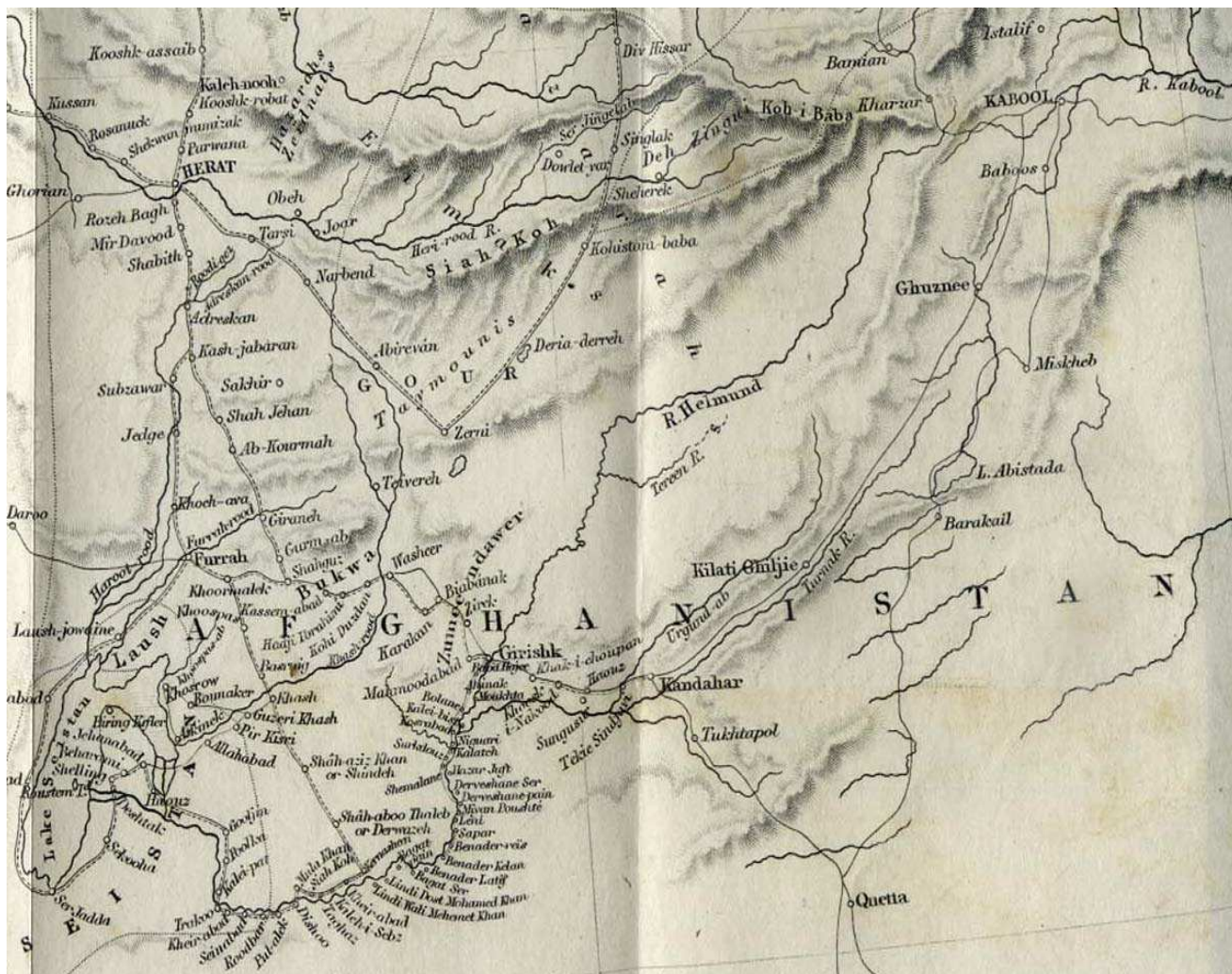

نقشه شماره 75

پارس و افغانستان در سال 1856 میلادی

کلمه افغانستان در جنوب باختری نقشه دیده می شود.

شمال هندوکش و خان نشین های خوقند، بخارا و خیوه در شمال بیرون از افغانستان نشان داده شده است.

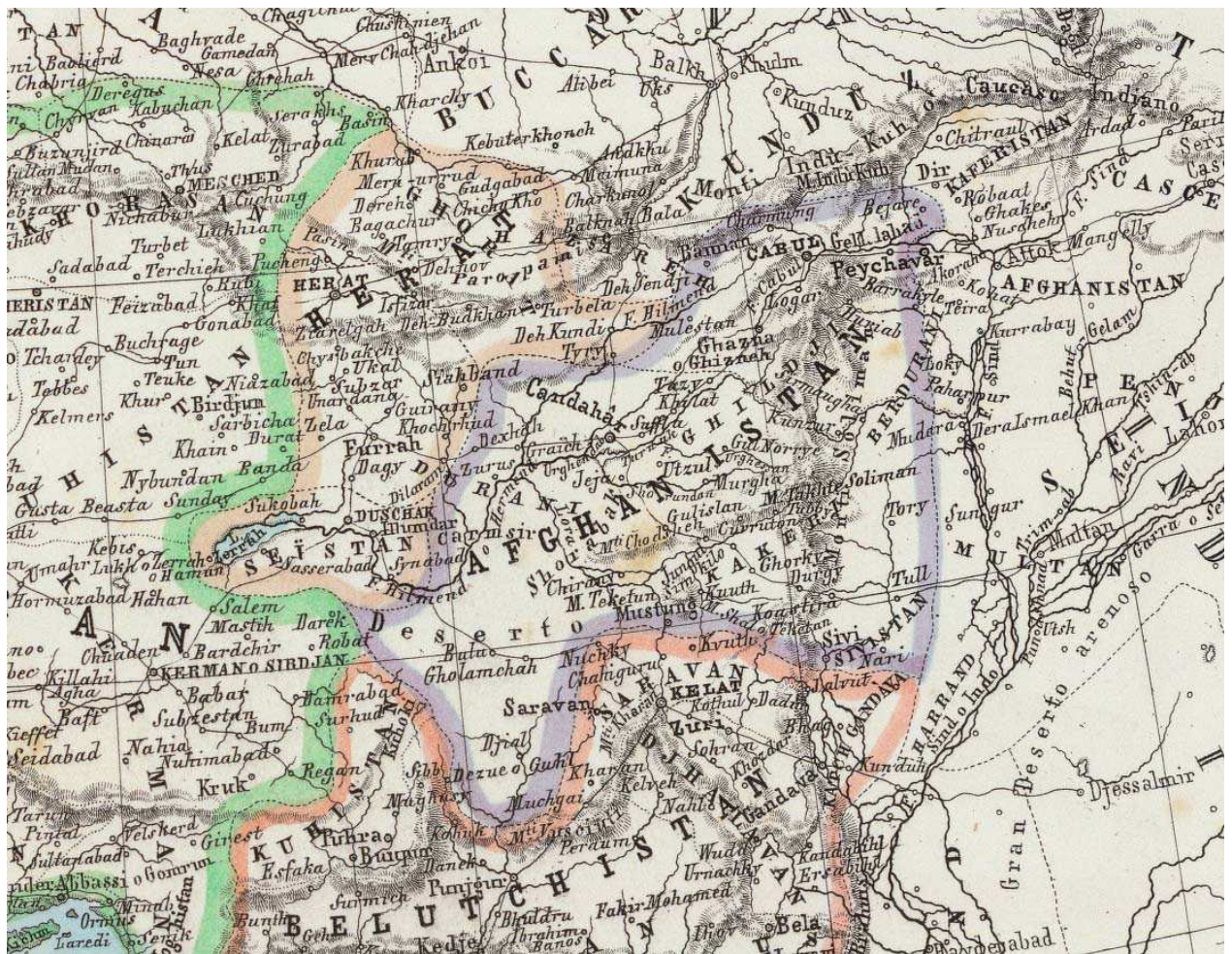

نقشه شماره 75 ب

گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 75

گستره افغانستان در نقشه دیده می شود که شامل مناطق بامیان، استالف، کابل، غزنی، کلات غلزی، قندهار،
گرشک،

هرات در شمال باختری نقشه دیده می شود.

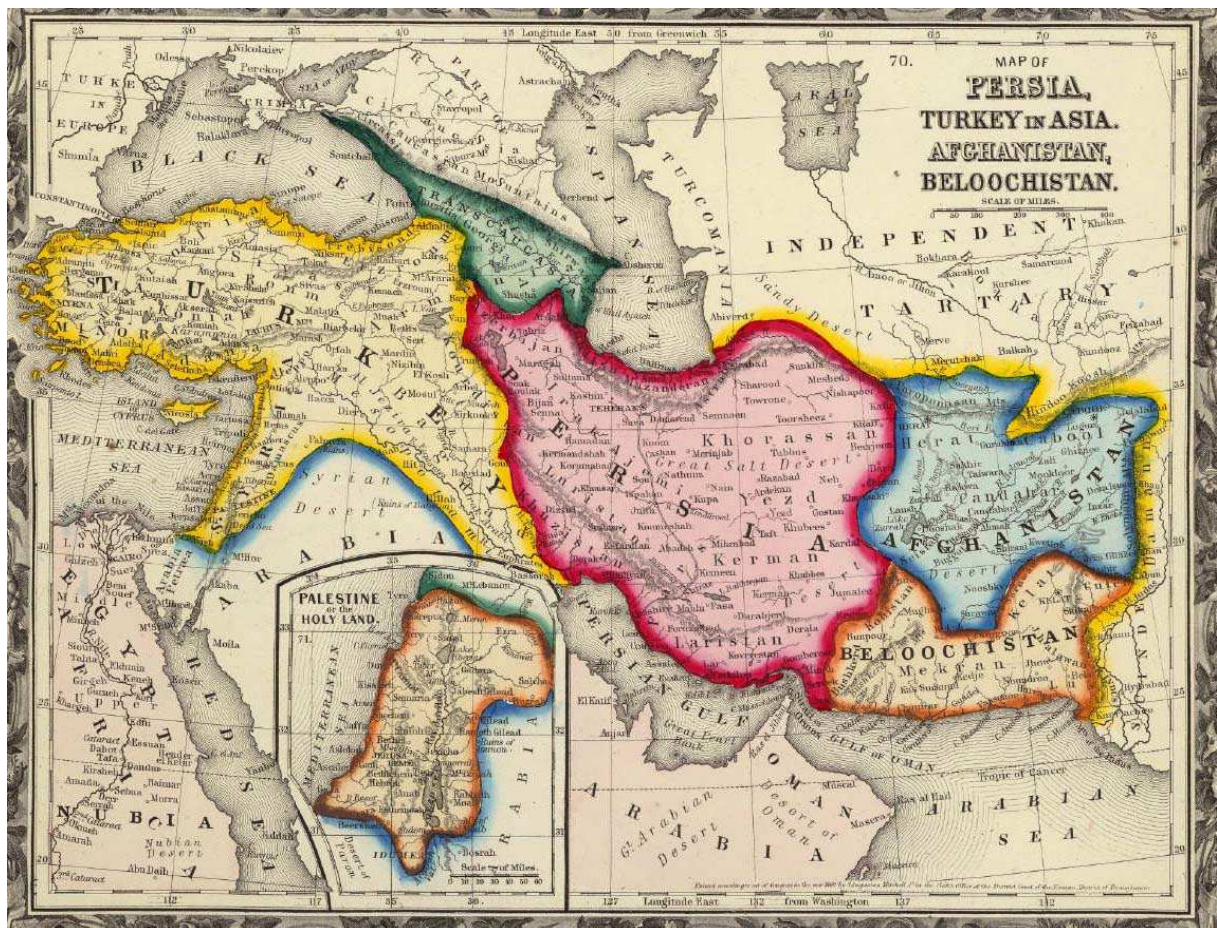

نقشه شماره 76 ب

گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 76

بسیار جالب است که در نقشه دو افغانستان نشان داده شده است: یکی کشور مصنوعی تازه تاسیسی که انگلیسی ها در گستره ایران خاوری در سرزمین خراسان برای اهداف راهبردی خود به میان آوردند و نام آن را در چند مرحله تحمیل کردند و دیگر **افغانستان اصلی** که در سرزمین هند بریتانیایی (کنون پاکستان)

افغانستان مصنوعی جدید دربرگیرنده کابل و قندهار، هرات مستقل دربرگیرنده غور و سیستان و افغانستان اصلی و واقعی که در آن هنگام مستقل بود، در منطقه اتک نشان داده شده است. شایان توجه است که پیشاور که در آن برهه زیر تسلط انگلیسی ها بود، جزو افغانستان اصلی نیامده است. بخارا، کندز، اندخوی، مرو شاه جهان، چترال و کافرستان مستقل بیرون از قلمرو افغانستان نشان داده شده است.

نقشه شماره 77

پارس، ترکیه آسیایی، افغانستان و بلوچستان

نقشه کشور فلسطین در پایین نقشه بزرگنمایی شده است.

نقشه به گمان غالب در سال های دهه پنجاه سده نهم در دوره دوم امارت امیر دوست محمد خان ترتیب گردیده است.

نقشه شماره 77 ب.

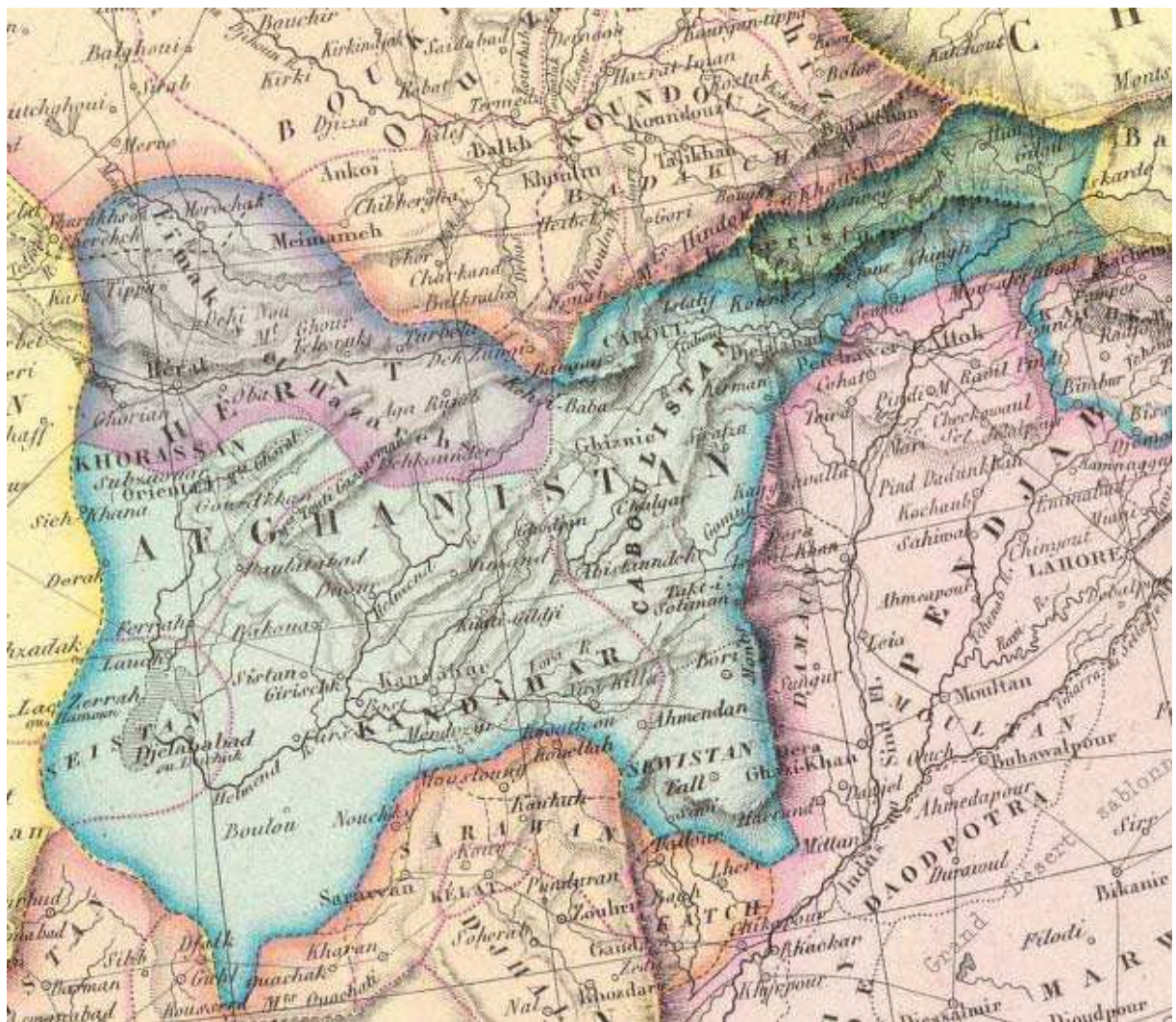
بخش افغانستان در نقشه بزرگنمایی شده است. به گونه‌ای که دیده می‌شود، افغانستان وقت متشکل از ولایات کابل (جلال آباد، مقر، گردیز، گذرگاه خیبر و بخشی از هندوکش و...)، قندهار (گذرگاه بولان، کویته، بخشی از کوه‌های سلیمان، دیره غازی خان، زمین داور، گرشک، دیشو و بکوا و...) و هرات (به شمول فراه و سبزوار ...) و نیز غور (مشمول بر میمنه و دایکندی و...) بوده است. بلخ، کندز، مرو شاهجهان و خلم بیرون از قلمرو افغانستان نشان داده شده است. این نقشه با واقعیات دوره امیر دوست محمد خان بار نخست وفق دارد. از این رو می‌توان گفت که متعلق به سال‌های دهه چهل تا پنجاه سده نوزدهم بوده باشد. در شمال خاوری نقشه رشته کوه‌های هندوکش، کندز و بلخ بیرون از قلمرو افغانستان و در شمال باختری آن کوه‌های پاروپامیزان و رود مرغاب در قلمرو هرات نشان داده شده است.

نقشه شماره 78

در شمال، در بخش بالایی نقشه، امپراتوری روسیه تزاری دیده می شود که در این هنگام در محور آسیای میانه بسیار پیش آمده، گستره میان دو دریای ارال و کسپین را گرفته بود. در شمال باختری نقشه، کشور چین دیده می شود. همچنین گستره خان نشین های آسیای میانه که در آن هنگام بلخ و کندز، خلم و بدخشان هم شامل آن و بیرون از گستره افغانستان بودند، دیده می شود.

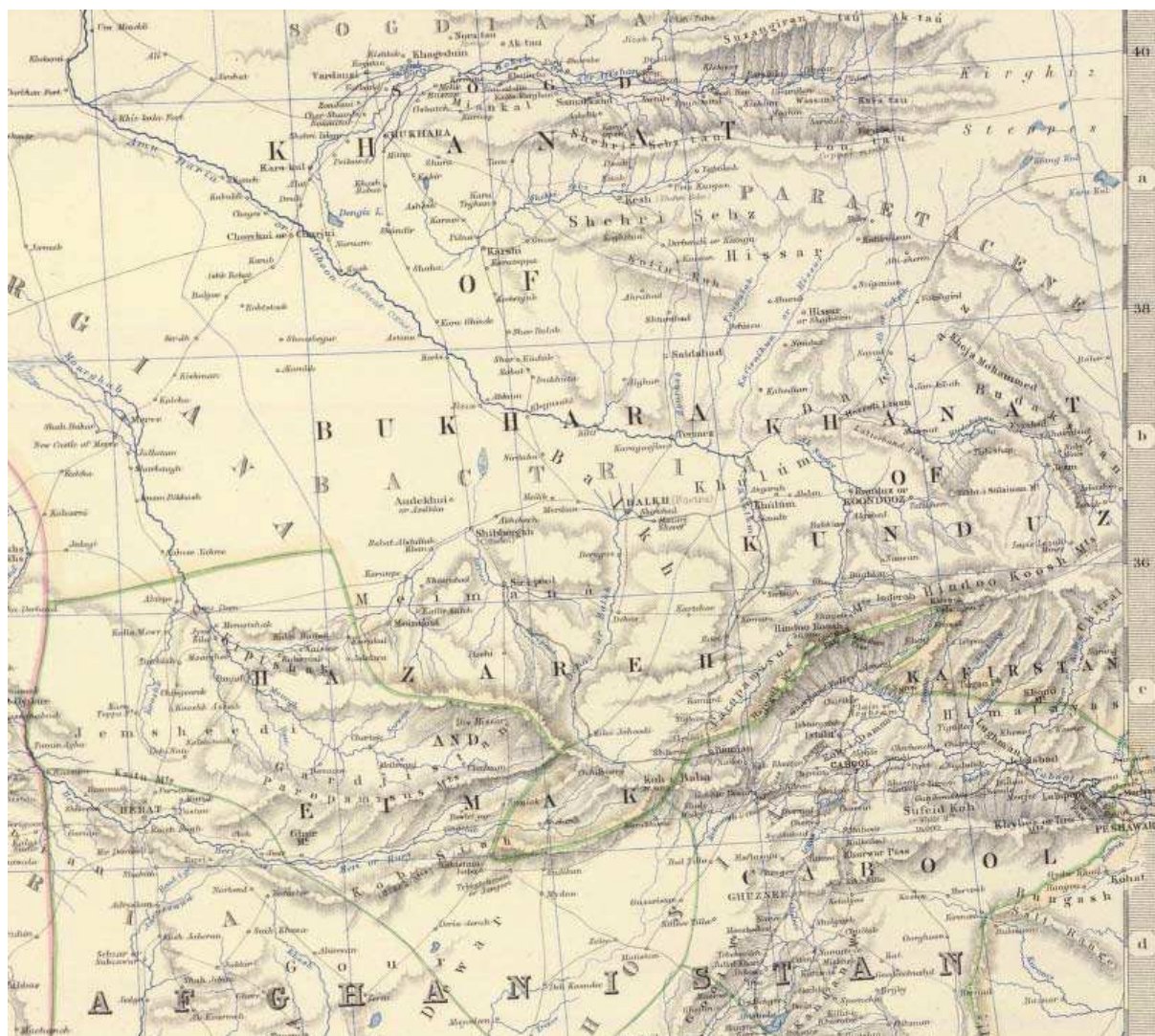
در پایین نقشه سرزمین های عربی و کشور هند نشان داده است. در میانه نقشه دو کشور ترکیه عثمانی و پارس آمده است. در این هنگام ترکیه عثمانی سرزمین های سوریه، لبنان و عراق را در تصرف داشت که آخرین نقطه مرز جنوبی آن بندر بصره بود. در بخش خاوری پارس دو کشور افغانستان و بلوچستان آورده شده است.

نقشه شماره 78 ب

گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 78

به گونه ای که در نقشه دیده می شود، در آن هنگام کشور افغانستان شامل کابلستان و قندهار بوده است. کشور هرات در بر گیرنده ایماق و هزاره و میمنه یک سردار نشین مستقل بود. در شمال افغانستان، خان نشین های آسیای میانه مشتمل بر بدخشان، غوری، تالقان، بلخ، کندز و کوه های هندوکش دیده می شود. در این هنگام به گونه ای که دیده می شود، خان نشین قرغیز در میان گستره بدخشان، افغانستان و چین یک واحد مستقل بوده است.

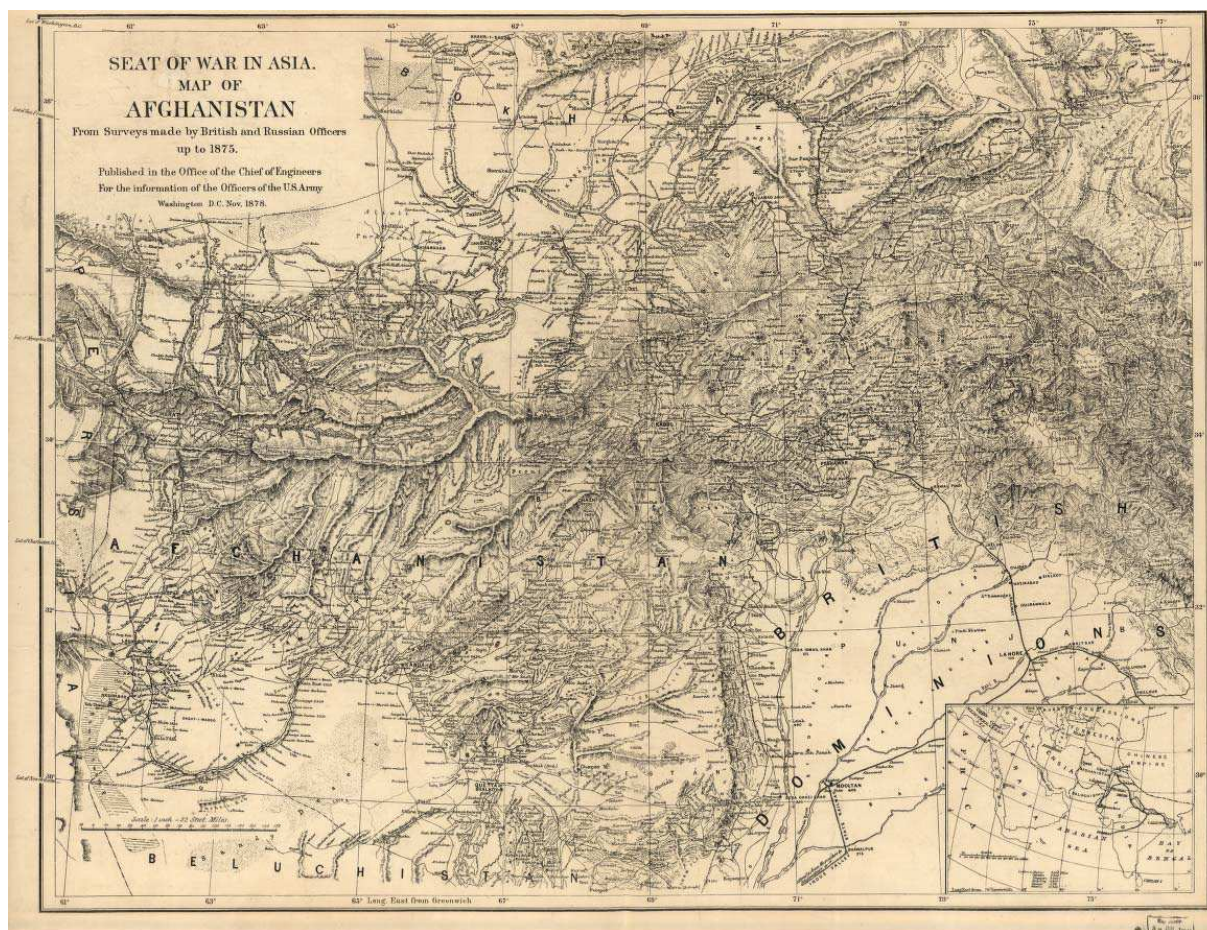

نقشه شماره 79

نقشه خانات آسیای میانه

در شمال، در بالای نقشه، منطقه سغدیانا، خانات بخارا، منطقه مرگیانا (مرو)، خانات کندز، سرزمین باکتريا (بلخ) و کوه های هندوکش دیده می شود که همه بیرون از کشور افغانستان اند.

در پایین نقشه بخشی از گستره افغانستان - منطقه کابل و کافرستان (نورستان) دیده می شود. همچنین در شمال باختری افغانستان، کشور هرات شامل هزاره و ایماق دیده می شود.

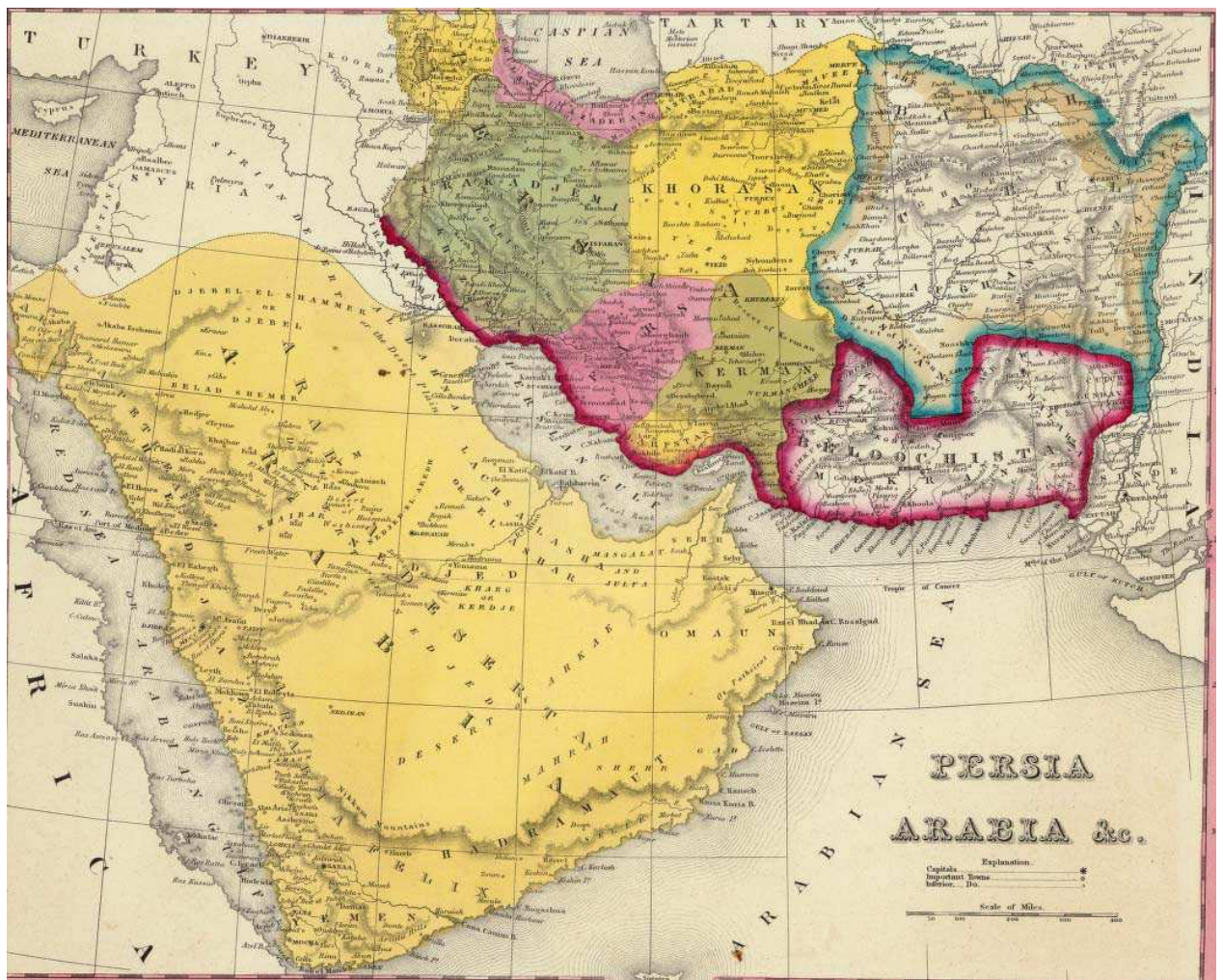
نقشه شماره 80

نقشه جغرافیایی از افغانستان (شامل کابل، قندهار و هرات) که در نیمه دوم سده نوزدهم ترسیم شده است.

نقشه شماره 80 ب

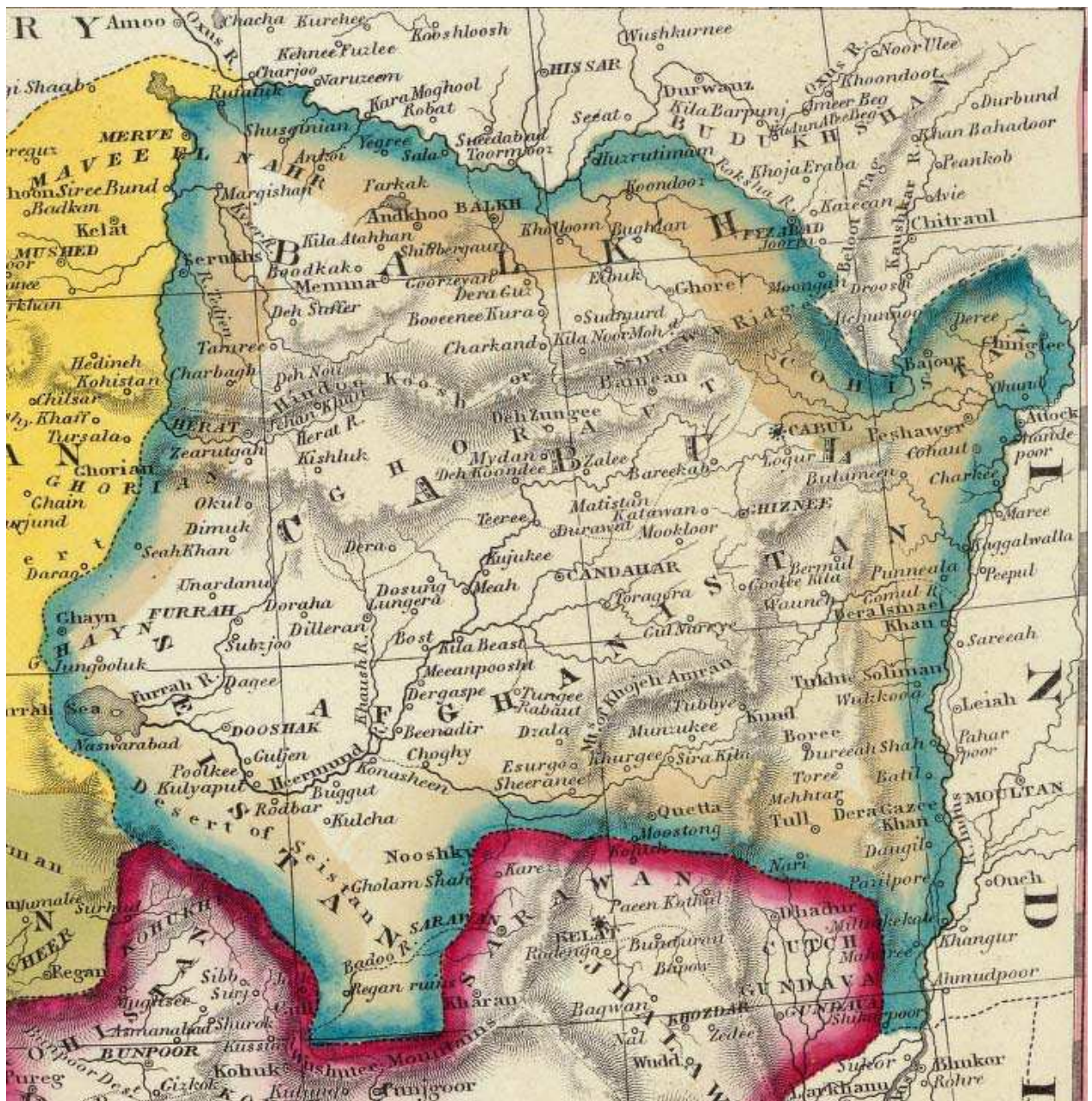
در نقشه، کشور افغانستان (مشمول بر کابل، جلال آباد، قندهار و هرات) در میان هند بریتانیایی (که در نقشه شهرهای پشاور و لاهور آن آمده است)، امپراتوری چین و خان نشین بلوچستان در این هنگام مستقل (که شهرهای ملتان و کراچی آن در نقشه آمده است)، پارس و ترکستان دیده می شود.

نقشه شماره 81

نقشه پارس و عربیا

در این نقشه کشورهای کابل و بلوچستان در شرق پارس نشان داده شده است. به گونه‌ی که دیده می‌شود، افغانستان در بخش جنوب کشور کابل و بلخ در بخش شمال آن آمده است. به گمان غالب، این نقشه در دوره امیر دوست محمد خان ترتیب گردیده باشد. چون امیر دوست محمد خان در سال‌های اخیر دوره دوم امارتش پس از بستن قرار داد سال 1855 با جنگ‌افزارهایی که انگلیسی‌ها به دسترسش گذاشتند، توانست شمال هندوکش (به استثنای بدخشان)، قندهار و در واپسین روزهای زندگانش هرات را هم بگیرد. از همین رو، این نخستین نقشه‌ی بی‌است که هرات و بلخ در ترکیب دولت کابل (افغانستان) نشان داده شده است. با این هم، تا این هنگام هم افغانستان در جهان چنان پارس شرقی شناخته می‌شد و در همه نقشه‌های پارس در شرق آن آورده شده است.

نقشه شماره 81 نقشه دولت کابل

به گونه یی که دیده می شود، کابل به عنوان نام کشور در آن هنگام هنوز هم رایج بوده است. نام صادراتی و تحمیلی افغانستان از سوی انگلیسی ها که هنوز درست جا نیافتاده بود، در جنوب کابل آمده است. در این هنگام، هنوز هم مناطق دیره غازی خان و کویت و سیستان جزو افغانستان بوده است. در این هنگام هرات و بلخ شامل دولت شیر علی خان بوده است. اما بدخشان و چترال مستقل و تورمو (ترمز) بیرون از گستره کابل نشان داده شده است. جالب این است که در نقشه پیشاور جزو افغانستان نشان داده شده است. دلیل این امر این است که پس از قیام مولانا سید احمد بریلوی در برابر سیک ها (که بنا به برنامه انگلیسی ها از مکه به کابل آمده و در برابر سیک ها اعلام جهاد کرده بود)، برای چندی این شهر از تسلط سیک ها بیرون شده و در چهار چوب دولت کابل در آمده بود.

نقشه شماره 82

نقشه جغرافیایی ایران و توران: پارس، افغانستان، بلوچستان و ترکستان

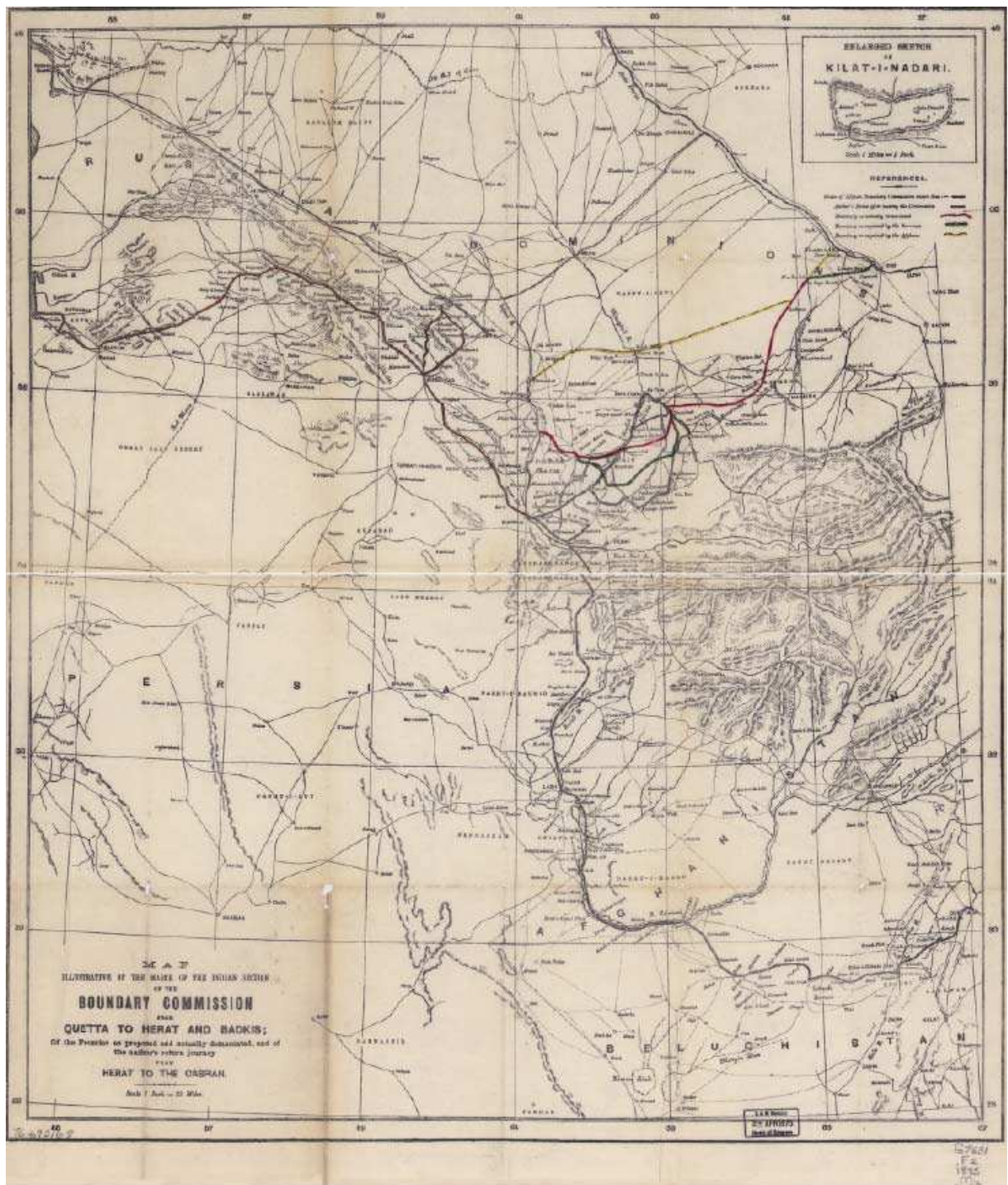
سوگمندانۀ نتوانستیم سال تدوین نقشه را تثبیت نماییم. در این نقشه برای نخستین بار نام دولت امپراتوری روسیه در گستره قزاقستان امروزی دیده می شود. اما معلوم می شود که هنوز مناطقی چون خان نشین های خوقند و بخارا هنوز دست کم نیمه مستقل بوده اند. شاید نقشه همزمان با امارت امیر شیر علی خان تدوین گردیده باشد. این نقشه شاید از نخستین نقشه هایی باشد که نام افغانستان برای یک کشور به کار رفته باشد.

نقشه شماره 82 ب

گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 82

این نقشه یکی از نخستین نقشه هایی است که در آن بدخشان و پامیر جزو افغانستان نشان داده شده است.

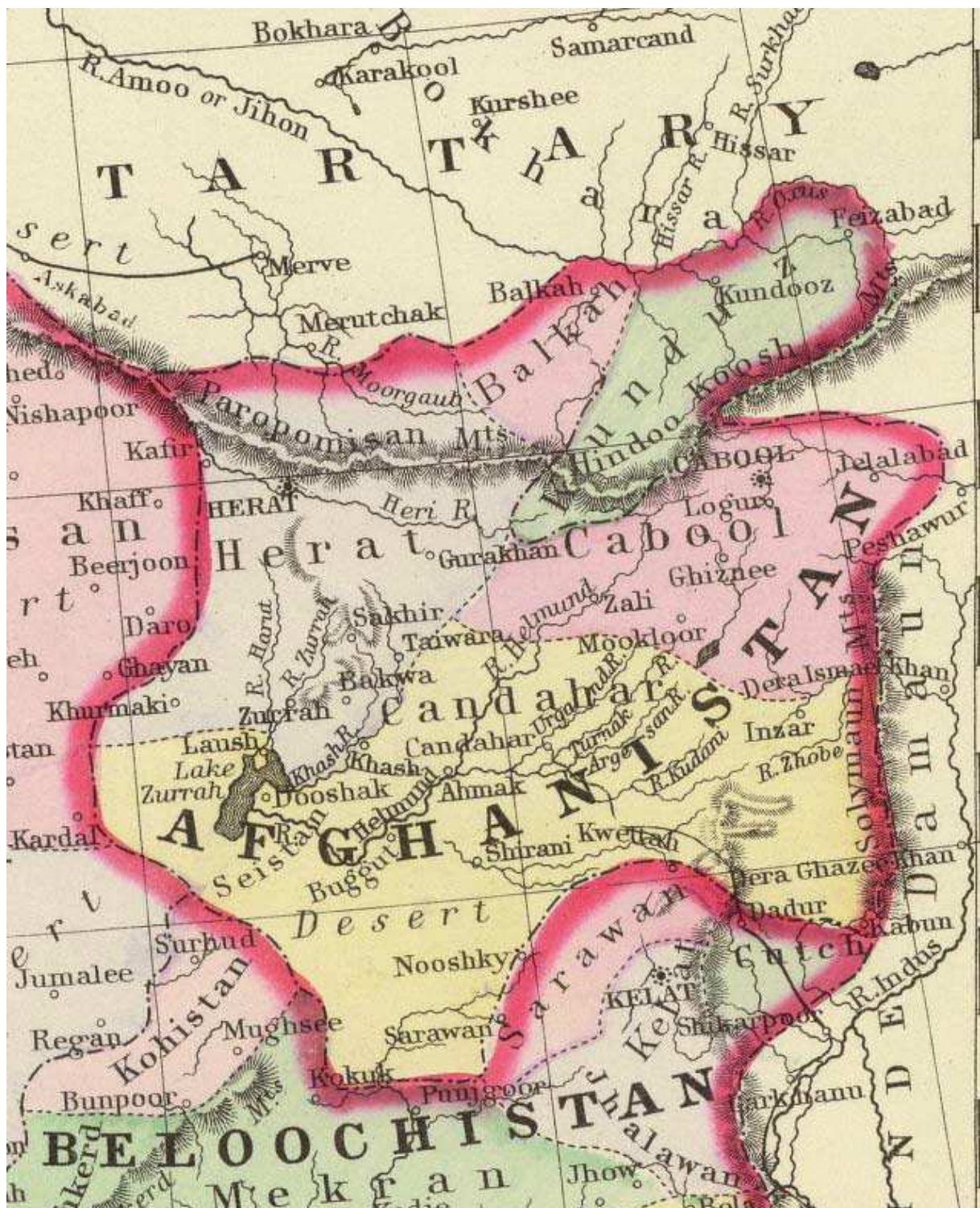
نقشه شماره 83

کشور افغانستان در میان پارس و بلوچستان و دومینیون های روسیه
به گمان غالب این نقشه مقارن با دوره امارت امیر شیر علی خان ترتیب شده باشد.

نقشه شماره 84

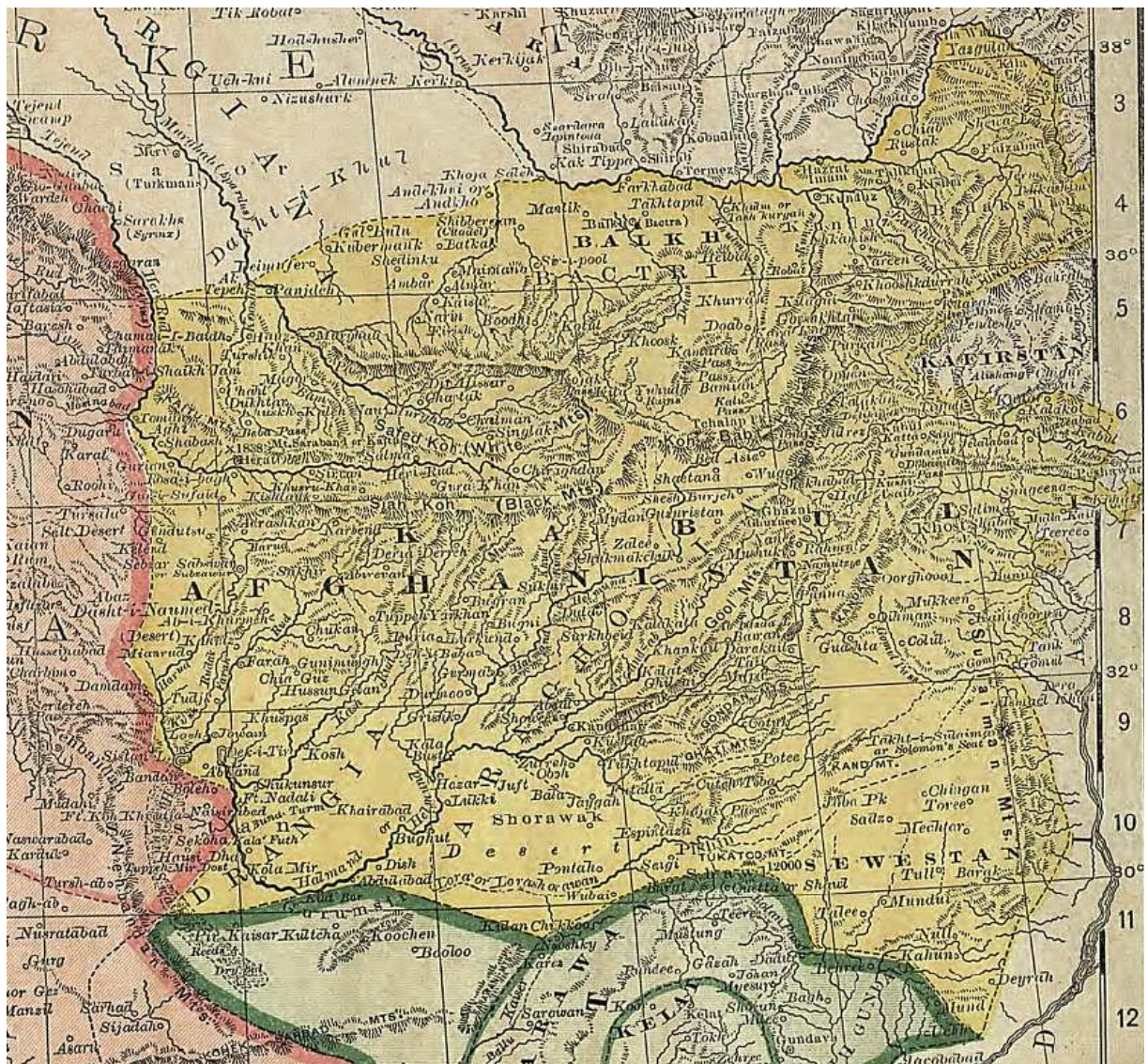
نقشه پارس، عربیاء، ترکیه، افغانستان و بلوچستان

نقشه شماره 84 ب

گوشه بزرگنمایی شده نقشه شماره 84

این نقشه یکی از نخستین نقشه‌هایی است که فیض آباد (بدخشان) شامل قلمرو افغانستان نشان داده شده است. به گونه‌ی دیده می‌شود، در این هنگام افغانستان شامل پنج منطقه می‌شده است: کابل، قندهار، هرات، بلخ و کندز

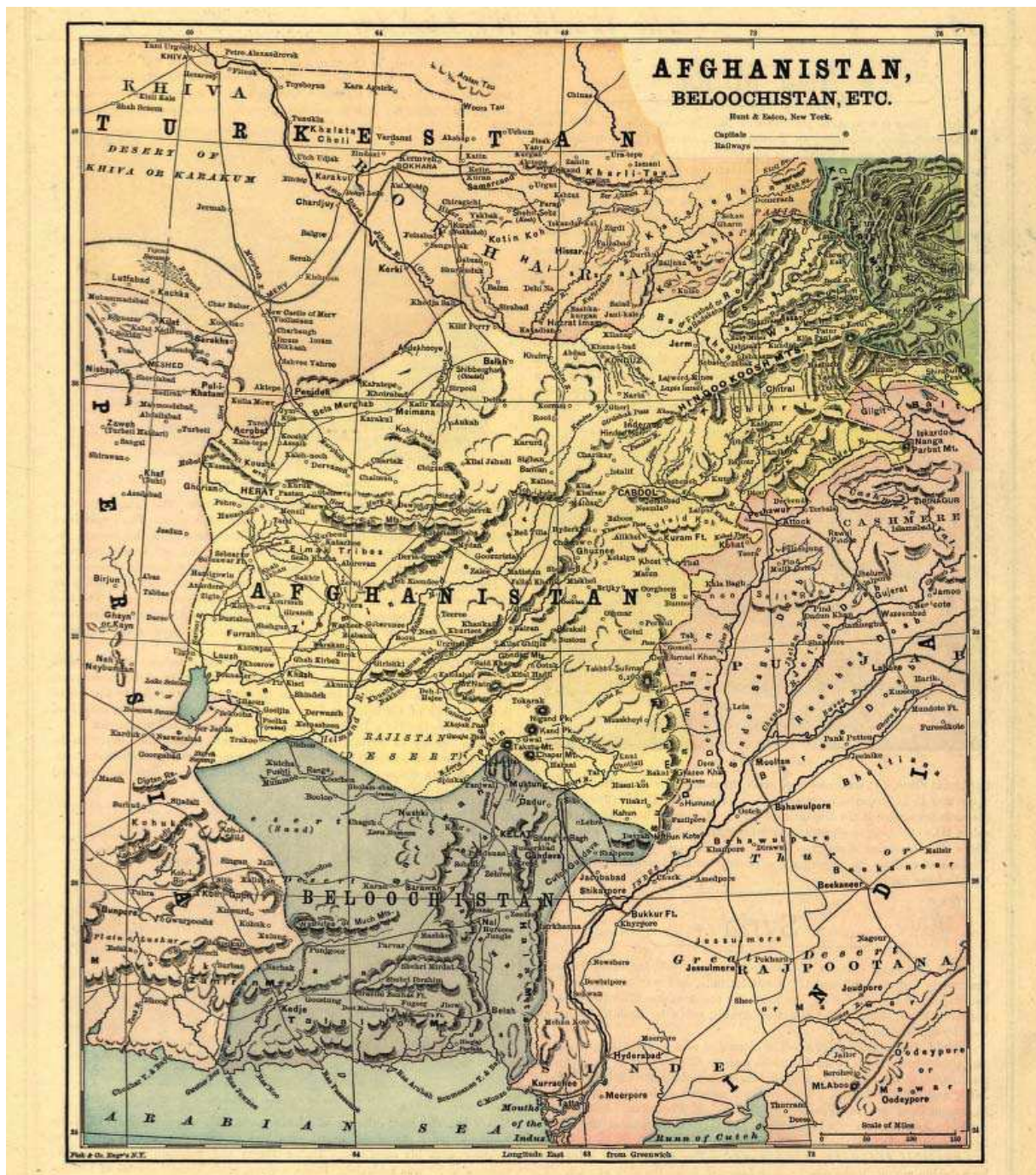

نقشه شماره 85

شاید این نقشه مقارن سال های اخیر پادشاهی شیرعلی خان و سال های نخست فرمانروایی انیر عبدالرحمان خان تدوین گردیده باشد

به گونه یی که دیده می شود، در این هنگام کافرستان تنها منطقه یی در گستره افغانستان بوده که زیر فرمان کابل نبوده است. درست عبدالرحمان خان بود که کافرستان را تسخیر و نام آن را به نورستان تغییر داد.

مناطق واخان و پامیر در این هنگام شامل گستره افغانستان نبود. این مناطق به زور به امیر عبدالرحمان خان داده شد و شامل گیتره افغانستان گردید. در نقشه دیده می شود که نام افغانستان که هنوز چندان اشنهار نیافته بود، زیر نام کابل نوشته شده است. در نقشه مناطق سوات پاکستان کنونی در ترکیب افغانستان نشان داده شده است.

نقشه شماره 86

افغانستان در میان ترکستان، بلوچستان، هند و پارس

به گمان غالب این نقشه مقارن سال های اخیر پادشاهی امیر شیر علی خان و سال های نخست پادشاهی امیر عبدالرحمان خان ترتیب گردیده باشد.

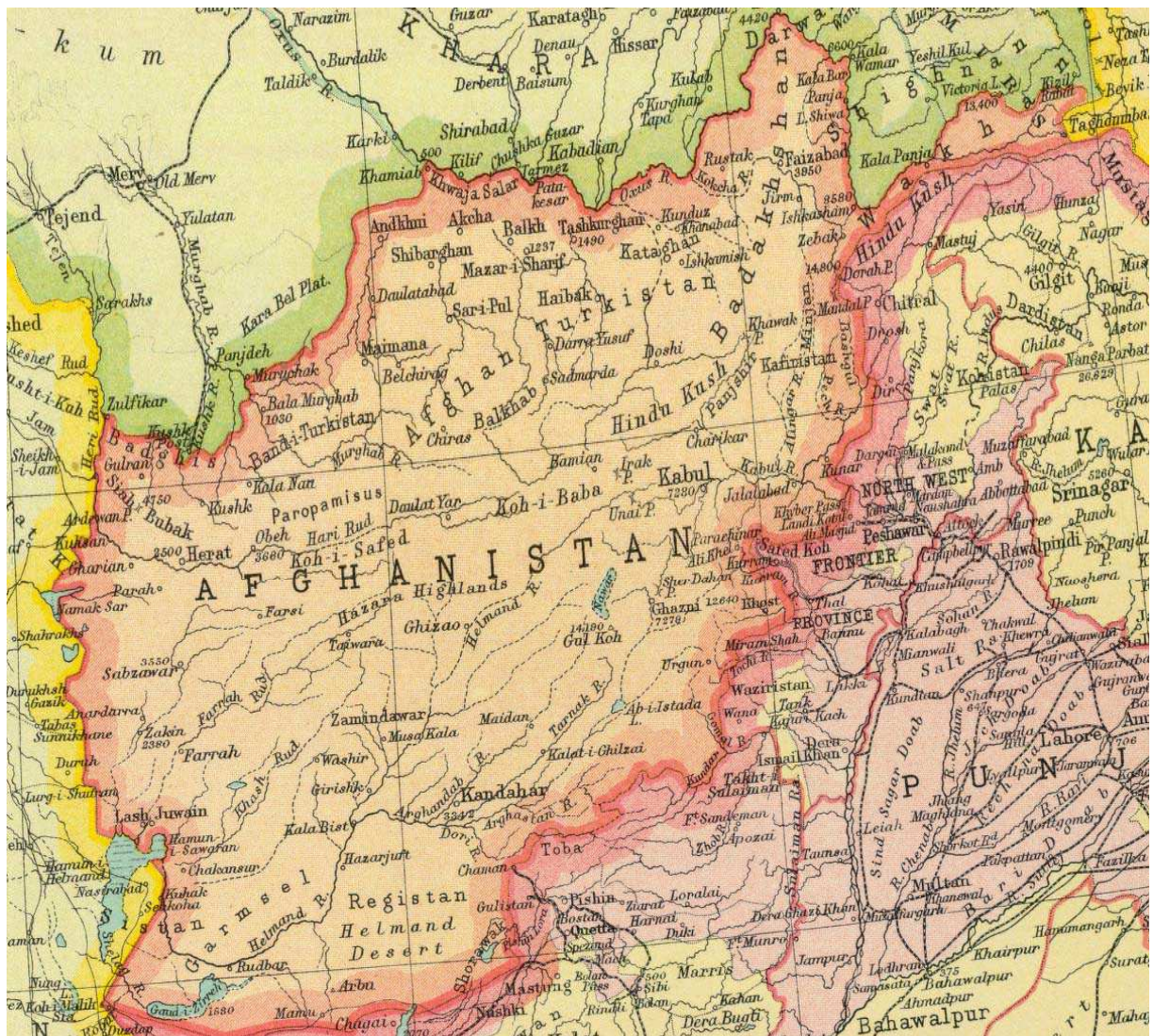
در نقشه واخان و نوزستان بیرون از خاک افغانستان نشان داده شده است.

نقشه شماره 87

نقشه جغرافیایی افغانستان در سیمای امروزی

این نقشه که به سال 1893 تدوین گردیده است، نخستین نقشه بی است که کشور ما در سیمای امروزی آن بازتاب یافته است

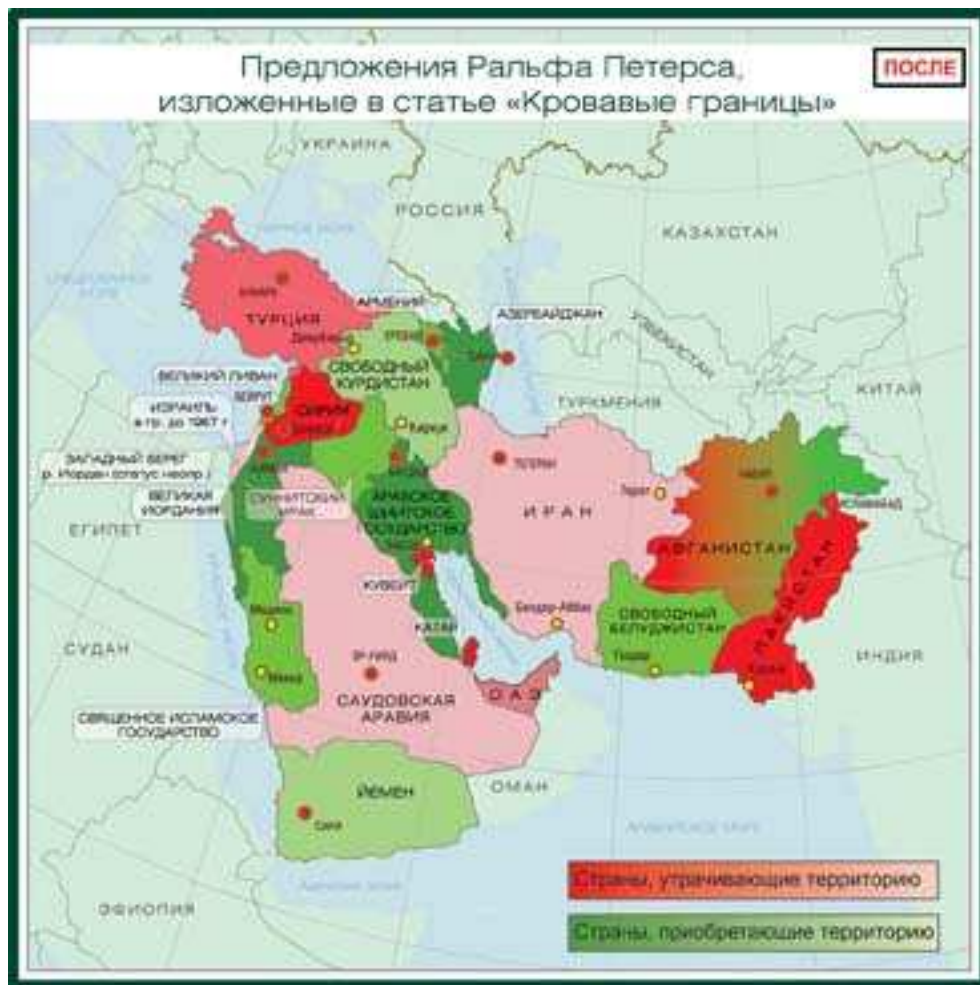
نقشه شماره 88

سرانجام افغانستان در سیمای امروزی. روشن است در سال 1893 با امضای کنوانسیون کابل که نادرست در کشور به نام معاهده دیورند شهرت یافته است، کشوری به نام افغانستان رسماً میان متصرفات روسیه تزاری و متصرفات هندی بریتانیای کبیر، چونان یک کشور مصنوعی حایل در سرزمین ایران شرقی در بخش بزرگ خراسان در خاور ایران به میان آورده شد.

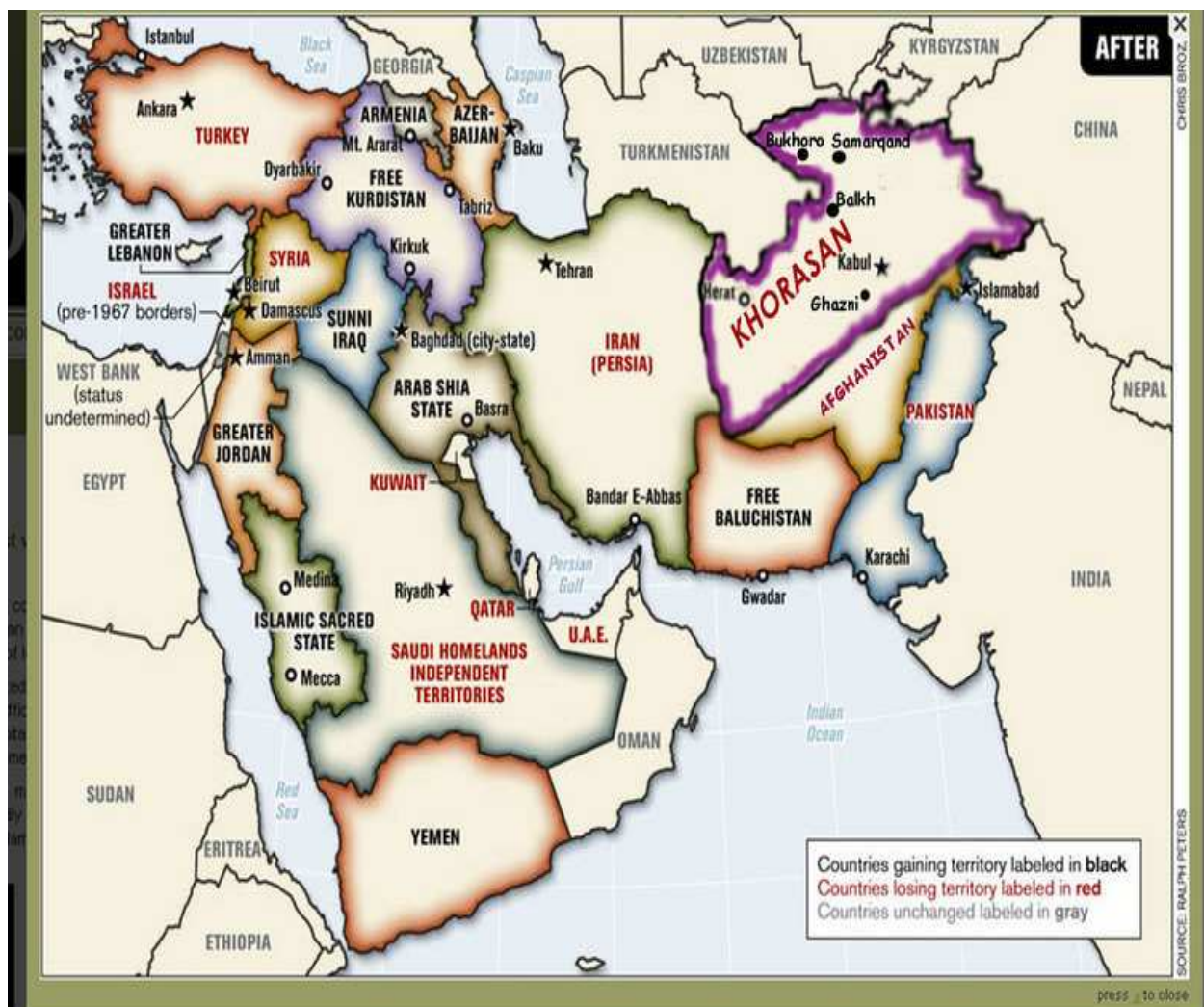
نقشه شماره 89

پس از جنگ جهانی اول و پیروزی انقلاب اکبر، به ویژه در دوره استالین، در شوروی پیشین دست به ایجاد واحدهای سیاسی مصنوعی زدند و در چهارچوب این سیاست، بخش شمالی خاوری ایران- سرزمین آسیای میانه را که زیر تسلط روسیه تزاری بود، به چند جمهوری تازه تقسیم نمودند. در این حال، زمین کوچکی را برای تاجیک های ایرانی تبار در کوهستان های بدخشان و پامیر تخصیص دادند و بخش بزرگی از شهرها و مناطق تاریخی ایران چون سمرقند، بخارا، تاشکنت (شاش یا چاچ)، ترمذ، مرو، پنجده و وادی فرغانه را که همه پارسی زبان بودند، بیرون از مرزهای تاجیکستان گذاشتند. تاریخ دردناک تهرتقسیم سرزمین های تاجیک نشین آسیای میانه را داکتر رحیم ماسف- دانشمند تاجیکستانی در سه اثر خود به تفصیل شرح داده است. پس از جنگ جهانی دوم، انگلیسی ها پیش از ترک هند، کشور مصنوعی دیگری را برای دستیابی به اهداف راهبردی خود به نام پاکستان در سرزمین های جنوب خاوری ایران ایجاد نمودند.

نقشه شماره 90

نقشه معروف «مرزهای خونین» پترس رالف امریکایی برای آینده منطقه که با در نظر داشت منافع راهبردی امریکا طرح شده است و دگرگونی ریشه‌ی نقشه سیاسی منطقه را در نظر دارد. آن چه بسیار جالب است، این است که رالف روی مقاصد خاصی منطقه بود و باش تاجیک ها را که در کشورهای افغانستان، تاجیکستان و ازبیکستان بود و باش دارند و همین گونه ازبیک ها را که در ازبیکستان، افغانستان، تاجیکستان، قزاقستان و قرغیزستان می‌زیند و به همین ترتیب ترکمن ها را که در ترکمنستان، افغانستان و ایران زندگی دارند، مستثنی قرار داده است.

91

به گونه یی که دیده شد، واریانت نخستین این نقشه، تشکیل کشور خراسان را در نظر نداشت، بل که ایجاد یک پشتونستان بزرگ (یک اسرائیل دیگر) را متشکل از افغانستان کنونی (بدون هرات و نیمروز) و مناطق پشتون نشین و بلوچ نشین پاکستان در نظر داشت. پس از ناکامی راهبرد پشتونی امریکا در افغانستان، کنون امریکایی می خواهند با پیش کردن طرح دلفریب ایجاد خراسان بزرگ، توده های پارسی زبان ایران خاوری را در راستای سیاست های دراز مدت خود بکشانند. روشن است چنین طرح هایی همه خیالی و غیر واقعی است.

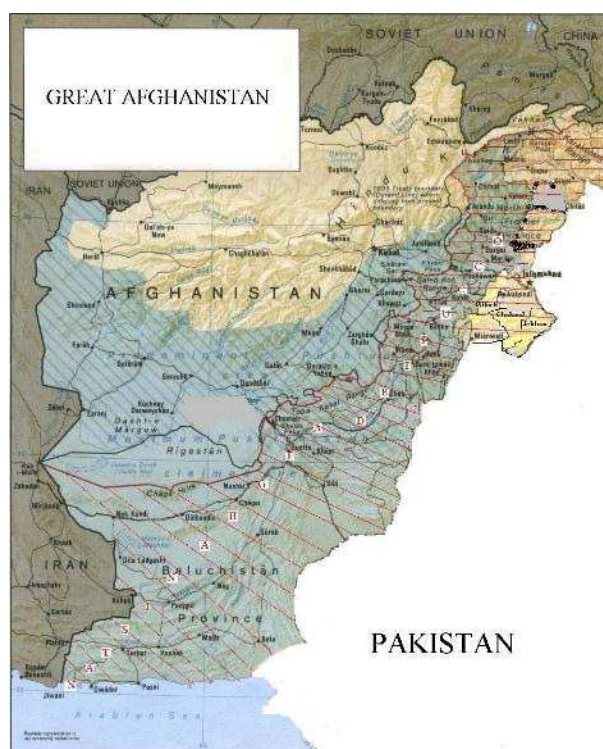
نقشه شماره 92
جغرافیای سیاسی خراسان بزرگ

نقشه شماره 93

امپراتوری پارس در اواخر دوره صفوی

پان ایرانیست ها پس از جنگ جهانی اول در اندیشه احیای شاهنشاهی پهناور ایران باستان در سیمای دولت ساسانیان شدند. با توجه به این چنین چیزی در اوضاع کنونی به دور از واقعیت است، شماری از ایرانیان اندیشه رسیدن به مرزهای دوره صفوی را عملی تر دانسته و آن را شعار خود ساخته اند. به باور این قلم، هر گونه تغییر مرزهای سیاسی در منطقه روند بس خونبار با پیامدهای بس جدی خواهد بود. از همین رو، به گونه یی که در نخستین نقشه مرزهای گستره اکو (اروآسیای میانه بزرگ) را بازتاب دادیم، تنها راه خردورزانه و عملی، همگرایی منطقه یی در این گستره است.

نقشه شماره 94

نقشه افغانستان (پشتونستان بزرگ)

آرمان اولتراناسیونالیست های پشتون

نقشه شماره 95

تاجیکستان بزرگ (آرمان ناسیونالیست های تاجیک)

نقشه شماره 96

گستره اروپای میانه بزرگ

(گستره کشورهای عضو سازمان اکو)